

JACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLETE

VOLUMUL II

POESII

SATIRE, EPISTOLE, IDILA, BALADE, POESII LIRICE,
IDEI și MAXIME

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI SOCECŪ & Comp.

21, Calea Victoriei, 21

1894.

Prețul 4 lei.

SCRIERI COMPLETE

Stabilimentul grafic I. V. Socecă — Bucuresti.

inv. ch. 1058

4956.

JACOB NEGRUZZI

SCRIERI COMPLETE

VOLUMUL II

POESII

78136

SATIRE, EPISTOLE, IDILA, BALADE, POESII LIRICE,
IDEI și MAXIME

7673.

BUCURESTI

EDITURA LIBRĂRIEI SOCECŪ & Comp.

21, Calea Victoriei, 21

1894.

SATIRE

In versuri rid și'n suflet plâng relele naravuri.

ANTIOH CANTEMIR

SATIRA I

Luxița

La jocuri cu Luxița ades mă întâlneam
Când ea era copilă și eu copil eram.
Aveam în tot momentul certări și împăcare
Ș'indată după lacrimi urma o sărutare
(Ah, ce nevinovată!) și joc și nebunie
Din nou își luau cursul cu vechea veselie.
Așa mulți ani de zile cu drag s'au strecurat
Pân' tată-mio odată deoparte m'a chemat
Și c'o figură gravă — nu voiu uita în veci
Cum m'am simțit privindu-l cuprins de fiori reci —
Imi zise că e timpul să'ncep să învăț carte
Și c'am să plec cu'n dascăl în alte țări, departe
Spre mează noapte unde la școală voiu fi dus.

Plecai, sosii și cartea în mână mi s'a pus.
Aveam nu știu câți dascăli, dar dintre toți mai mult
Pe unul cu perucă imi era drag s'ascult:
El ne spunea istoria poporului Roman,
Cum mic întâi la număr, al lumii suveran
A isbutit s'ajungă prin jertfă, vitejie,
Naravuri oțelite, virtuți, statornicie;
Cum au invins în luptă întregul univers
Eroi a căror nume etern va fi neșters

Cât s'a 'nvêrti pământul ; cum tot așa de mari
Ca Brutii, Scipionii și Fabii și Cesari
Au fost ș'a lor matrone : Cornelia măreață,
Lucreția ce inși curmă a sa viață
Spre a-și scăpa virtutea, Virginia murindă
Ca zimbetul pe buze și Porcia cea blândă,
Veturia superbă și Clelia vitează . . .
Eu ascultam aceste într'o visare trează
Și sângele in mine ferbea știind că noi
Din aste eroine și din acești eroi
Ne tragem, primind astfel in dreaptă moștenire
Străbuna vitejie, virtute și mărire.

Ținur' aceste visuri cât viața mea școlară.
Ear când veni momentul ca să mă 'ntorc in tară,
Nu știu de ce Luxița in minte mi-a venit . . .
La care-atâta vreme eu n'am mai fost gândit.
Acuma e frumoasă de sigur, ziceam eu —
Dup'al meu plac in minte formându-mi chipul seu —
E mare, învățată și . . . poate, cine știe
De nu este menită s'o caut de soție?
Abia întors mă dusei cu pas nerăbdător
S'o ved.—Ședea culcată pe-un jilț legănător
O tânăra femeie in haină de mătasă
Bogată, ear alături deschisă sta pe masă
O carte franțuzească de *Ponson du Terrail*¹⁾.
Cu grație nespusă mișca un *éventail*.
Să-și rēcorească fața, ș'intr'o oglindă mare
Ce-i reflecta tot trupul, privirea-i tinjitoare
S'oprise mulțumită. In cel întâiu moment
Ea se uită la mine c'un ochiu indiferent,
Ear după ce mai lungă imi dete o privire
Vězui sburându-i dulce pe buze o zimbire;

Ea mă recunoscuse, ș'indată imi întinse
Mănuța parfumată, dar de abia s'atinse
A degetelor virfuri de gura mea sfoasă,
Simțiri mă străbătură și dulci și fioroase.
Ea începù a spune cu'n glas plăcut, subțire
De dorul să mă vadă, de-a noastră dispărțire
Ce-a fost atât de lungă, de jocuri, nebunii
Cu care umpleam zioa pe când eram copii
Și alte lucruri multe; ear eu tot ascultam
Căci nu puteam răspunde de mult ce mă uitam
La ochii sei cei negri umbriți cu dese gene,
La gura cea micuță la mândrele sprincene,
La doue mici gropițe ce se forma 'n obraz
Când suridea, la albul și gingașul grumaz.
Așa stăteam pe scaun, privind cu încântare
Când auzii deodată un gemet ș'o strigare
Alături, ș'o fetiță atunci svirlind o ușă
Se răpezi în casă trăgând o cățelușă
De coadă, după dinsa; țipa de-ți era milă
Cățelul, dar mai tare striga acea copilă.
„Cum poți pe cățelușă astfel a chinul?“
Mustră Luxița aspru.— „Nu face sluj Fifi“
Răspunse copilița, „îi zic de doue oare
Și tot nu vrea!“ — „Hai las' o aici și eși afară!“
Apoi ridicând glasul strigă: Dadaie vină
Pe Coca²) ia-mi deaicea și du-o în grădină!“
O sdravănă muiere pe loc intră în casă
Și, ridicând de umeri pe fata furioasă
Ce se sbătea în brațe-i cu țipete amare
Și-i sgăria obrazul, o duse'ndat'afară.
— A cui e copilița? — atunci am întrebat.
„A mea, este făcută cu'ntăiul meu barbat,“
Luxița imi răspunse și gingaș pe Fifi
Ce se văita cu jale, pe brațe o sui.

— Ah! Ați fost măritată și soțul v'a murit? —
Am zis cu simpatie. — „Ba nu, m'am dispărțit
După doi ani de zile. O! dacă mai trăeam
Cu acel urs selbatic de sigur că muream.
Era un drept Othelo barbatul meu întâiu...“
— Ce feliu, plin de mirare atunci o întrebăi,
De ce numiți *intăiu* pe-acel gelos bărbat?
Dup'ășa scurtă vreme cumva să fi urmat
Un altul, ș'insotită ați fi... — „Ba nu, am fost,
Căci din nenorocire căzui peste un prost
Ce da in gropi, sërmanul: amic intim era
Cu omul ce-mi luasem și ca să pot scăpa
Eu am ales in grabă un și mai rău stöpân:
Tot anul sta la țară, vorbea numai de fën,
De vite, grâu și pluguri, cât zioa e de mare,
Incât de la o vreme simții o desperare
In suflet și mă dusei, dar cu 'ndărătnicie
Copii cei cu dînsul vru să mi-i lase mie,
Incât am avut multe procesuri și nevoi
Pân ce il condemnarë ca el pe amëndoi
Să-i ție și să-i crească. O! nu-i nimic mai rău
Decât să ai a face cu omul nătărëu!“
In vreme ce Luxița încă vorbea, simții
Un fel de amețală, atâți bărbați, copii
Imi incurcase mintea, dar ea incet plecând
Pe-un umër capul gingaș și spre tavan privind,
Imi zise cu un zimbet plin de melancolie:
„Când va veni momentul ear o căsătorie
Să'ncheiu, voi lua sama mai bine, negreșit.
Nimica nu-i in lume așa nesuferit
Decât să ai procesuri căci lesne te cununi
Dar ca să te dispartă, pierzi doue sau trei luni.
Deaceea pân'acuma tot nu m'am hotărît,
Deși cam mulți mă roagă, din nou să mă mărit.“

Când auzii cuvântul de ânc'o măritare
Și de-o mulțime nouă de miri, o'nflorare
Imi scutură tot trupul, încât m'am depărtat...
— O! cât de rău imi pare, mi-am zis, și ce păcat!
De sigur că această frumoasă rătăcită
De nimene în casă mai mult nu e primită,
Căci cine-acest exemplu ar da soției lui? —
Dar care-mi fu mirarea pe urmă, când văzui
Nu numai că purtarea-i nu-i discuviințată
Dar chiar că nu e altă femeie mai serbată
În lume, la petreceri — și cum s'ar fi putut
Altfel, când toți ca dinșa urmasă în trecut?
Ici într'o adunare de douzeci părechi
Toți soții cei deacuma, fusese soții vechi
Nevestelor de astăzi a altor noi bărbați
Ș'aceștia înainte fusese însurați
Cu gingașele doamne a celor de întâi,
Încât în fapt făcuse schimb numai de femei.
Și cât de bine, pacinic și vesel trăeau toți!
Soțiilor trecute acuma foștii soți
Făceau aprinsă curte, ș'obșteasca încuscrire
Asigura succesul cu multă înlesnire. —
Colo era raportul ceva mai complicat:
Vezând c'a lui soție amicul i-a furat,
Barbatul râpl fîca ce-acest amic avuse
Din altă cununie trecută, când ținuse
Pe-o var' a sa primară, așa încât uniți
Prin trei puternici lanțuri sunt ambii insoțiți:
E socru unul; altul e ginere, cumnat.
Și văr, și ce mai mult e, prieten infocat:
Când se 'ntilnesc pe stradă sar iute din trăsură
Ș'în dulce 'mbrătoșare se pupă drept în gură,
Încât te'nduioșează să vezi cât se iubesc. —
Ear dincolo trei patru surori se dispărșesc

De soți, ș'aleg cu toate pe tot acel barbat.
Aflând târziu acesta că nu este ertat
Pe toate totdeodată să ia in cununie
Invită pe toți verii ce are, ca să vie
Și de surori să cate: aceasta se și face
Și doue luni de zile cu toți trăesc in pace. —
Copiii in atâte familii incurcați,
Având trei mume unul și altul patru tați
Ear unchi, frați, veri mulțime, sunt foarte folosiți:
Fiind cu toată lumea deaproape inrudiți
De dulcile bomboane și jucării frumoase
Ce-aduc atâte rude, vęd pline a lor case.
Petrecherile astfel le sunt asigurate
Dar creșterea presentă mai multă greutate,
Căci drept ș'indatorire prea mulți le împărțesc.
Deaceea cu plăcere tați, mume se unesc
S'arunce 'nscărcinarea pe-un nepărtinitor.
Acesta — indeobște un ager servitor
Al cărui neam se trage din țara indiană
Copiilor insuflă virtutea cetățeană.
Cu-acest mijloc părinții n'au griji și osteneli
Și, ce e mult mai practic, puține cheltueli.
De altă parte țara și ea e bucuroasă
Căci va avè o ginte onestă, viguroasă.
In creștere, acesta-i sistemul cel comun. —
Nu vreau să-mi dau părerea de-i rău ori de e bun,
Dar ceea ce intr'insul nu vra ca să-mi convină
E că păstrăm legenda cu vița cea latina.
Ce-avem noi cu Romanii? Ei când se insurau
Soția pe întreaga viață și-o luau.
La Roma cea străvechie, avem deplină știre,
C'a fost in șese seculi o biață dispărțire,
Și numele lui *Ruga* ce'ntăi s'a disunit
Ca un fatal exemplu inveci s'a pomenit. 3)

La noi? cine nu știe că este obicei
Să schimbi cât poți mai grabnic vr'o doue, trei femei
Și că de-am vrea barbații cei simpli a nota
Ce și-au păstrat soția, puțini am numera?
Lăsând dar inrudirea cu Fabii, Scipioni
Noi s'o cătăm aiurea: la practicii Mormoni
Asemănare multă cu noi aflăm ușor:
Se știe cât de lesne un stat infloritor
Ei au format, puindu-l pe baze de tot noue.
Exemplul lor ne poate sluji in multe noue.
Și noi un stat puternic voind ca să formăm,
Propun întâi de toate ca să desfiintăm
A cununiei lege, căci pururea e bine
A lepada o formă ce'n seamă nu se ține.
Apoi Mormona țară in urmă mult lăsând
Să decretăm: Românii deacuma liberi sânt
De forme conjugale și lanțuri părintești.
Vor fi urmate numai acele legi firești
Conform cu care, omul, barbat cum și femei,
Fără deosebire, putè-va ca să iee
Cum placul îi va zice; copii ce vor fi
Vor fi lasați in grija ori cui va socoti.
Astfel scăpăm de multe nevoi și supărări:
Nu vor mai fi lungi forme, nici binecuvântări
Pentru vecie date aceluiaș barbat
Chiar când de-a patra oară acum s'a insurat.
Nu vor mai fie dueluri, procesuri, timp perdut,
Nici lunga îngrijire copii de crescut,
Nici certe conjugale și, ce-i mai mult din toate,
In loc de simulare va fi sinceritate.
Deaceastă stare astăzi nu prea ne depărtăm,
Tradiționala formă odată s'o lăsăm
Și vom intra in era cea nouă și dorită
Ce țara ne va face de sigur fericită.

Și poate că exemplul ce-Europei noi vom da
Va face-o statul nostru să'nceap'ă imita.
Curaj ne trebuie numai, puține opintiri
Ș'om fi făcut un bine intregi omeniri.

1) *O carte franțuzească de Ponson du Terrail.*

Ponson du Terrail, romanțier francez, autorul multor
scrieri de o morală foarte ușoară.

2) *Pe Coca ia-mi deaicea și du-o în grădini.*

Coca, nume desmierdător ce se dă copiilor în clasele su-
perioare. Usitat numai în Moldava.

3) *Și numele lui Ruga c'ntăi s'a disunit.*

Se zice că întâia despărțire la Romani s'a făcut abia în
sec. VI. a. u. c. de către *Calvisius Ruga*.

SATIRA II.

La câțiva autori contimporani. 1)

Adesa prin putere unită se'mplinește
O faptă ce pe *unul* il sfarmă și sdrobește.
Țiind de-aceasta samă, Voi, intr'o dimineață
De blândă primăvară²⁾ când spre o nouă viață
Renaște 'ntreaga fire, v'ați zis cu infocare:
Ce perdem timpul nostru in stearpă isolare?
Să ne unim cu toții, să facem, să lucrăm
Ca nume și onoare și noi să câștigăm,
Căci este trist când anii puterii au ajuns
Să fie-al nostru nume in negură ascuns.
Deaceea uitând astăzi a noastre desbinări
Și vechi neînțelegeri și lupte și ocări,
Hai, camarazi la lucru, la scrieri literare
Căci astea dintre toate par cele mai ușoare!

Așa se născu foaea — ce nu vreau să numesc
Căci numele il știe poporul Românesc.
Dar dacă mi-ați da voie, modest aș întreba
(Nevrënd intru nimica s'ating pe cineva)
Puterile unite, ori cât de numeroase
Pot in lucrarea minții s'aducă mari foloase?
De sigur *brațe* multe ușor vor ridica
O sarcină ce *unul* n'o poate nici mișca,
Dar goale, cât de multe și frase și cuvinte
Pot să compuie oare o pagină cu minte?

Barbati.... naivi, in număr cât or voi de greu,
(Nu fac aici alusii, ferească Dumnezeu!
Ci fac precum mulți alții o simplă teorie
Care fiind ertată ori cui, imi e și mie)
Zic dar, când minți.... naive mai multe s'ar uni
Comuna sărăcie ce poate intocmi? —
Mai bine e atunci, de mii de ori mai bine
Să stee fie care deoparte, pentru sine
Căci poate să rămăe in samă nebagat,
Din visul seu poetic de nimeni deșteptat.
Dar când in număr mare cu toții intruniți,
Cu șgomot vin și strigă: Cețiti-ne, cetiți!
Și publicul s'ađună, cetește și suspină
Vezënd a lor produceri, atunci cine-i de vină?
Căci publicul e mare, intr'insul sunt barbati
Ce, neputënd să lese pe proști necriticați,
Dau golul lor pe față, crud, fără de cruțare

Dar simt aici nevoia a face-o comparare.
In timpuri liniștite, când țara e in pace
Negoțitorul harnic își vinde și disface
Din marfă pe cât poate și cu folos lucrează
O bună parte-a zilei, apoi când inserează
Nevasta și copiii in jurul seu adună
Le spune de câștiguri, e plin de voie bună
Și nici nu se gândește la grije și nevoi.
Deodată însă sună un bucium de resboiu,
Se respândește spaima și mii de luptători
Aleargă să respingă pe cei năvălitori.
Chiar omul cel mai pacinic incinge-atunci o armă, —
Prin aer zboară boambe, clădirile se darmă
Și totul e in flacări... ear bietul negustor
Privește-a sa ruină cu ochiu lăcrămător
Și blastemă resboiul grozav și stricăcios:
In chinul seu nu vede că-i rău trebuincios,

Că'n focul ce oraşe şi oameni prăpădeşte
Spre o mai bună viaţă poporu 'ntinereşte. —
Aşa, naiv autorul prin scrieri ar dorî
De nu folos, dar laudă să poata dobândi,
S'audă că in public de dinsul se vorbeşte
Ş'a lui învăţatură de toţi se preţueşte.
Când eată vine-un critic, că din senin furtună,
Ş'incepe să arăte că scrierea nu-i bună,
Că chiar nu ştie carte acel pretins autor
Ş'a vrut să 'nşăle-un public prea lesne crezător.
Cum să nu strige-atuncea autorul furios
Că criticul acesta e om periculos
Care-şi tradează ţara, huleşte cele sfinte!....
Căci el simţeste numai durerea sa fierbinto
Nu vede că săgeata ce'n inimă-l loveşte
Indreaptă pe mulţi alţii şi tuturor prieşte.

O, voi! Dece curmat-aţi tăcerea cea de aur,
Dece cu lăcomie coroanele de laur
C'o mână imprudentă a smulge aţi voit
Şi liniştea trecută astfel aţi risipit?
Ilustrule profesor³⁾, ce demon, care toane
Te-au indemnat a scoate din vechile cartoane
Acele mici notiţe din mâneci scuturate
Când ténér erai încă şi fără de păcate?
Fiind cetite numai pe băncile şcolare
Puteau să treacă încă a tale comentare,
Căci junele din şcoală nu critică, ascultă
Şi ia de bună, poate, învăţatura multă
Ce pare-a-fi ascunsă in frasele 'ngâmfwate
Cu o figură gravă de dascal declamate.
Dar şi pe noi barbaţii ai vra să ne-ameţeşti
Cu sute de citate şi nume spanioleşti?⁴⁾

Credeai c'asupra noastră acele frase goale
Și declamări tocite ș'alusii actuale
Vor face vre odată efectul de știință?
Ilustrule profesor, răspunde 'n conștiință! —
Și tu, la păr albite⁵⁾, care scrieai odată
O limbă nepocită, română și curată,
Un stil, nu nalt și mândru dar nepretențios,
Cum te-au atras pe tine vârtejul furios
A cestor strică-limbă? Cum ai alunecat
Să te incurci, bătrâne, în stilul lor umflat,
Cum ai putut acuma, vrând să îndrepti, strica
Acea ce 'nainte scris binișor era⁶⁾
Incât vechiul Cónachi pe care l'ai descris
Nimica n'ar pricepe din cele ce ai zis?⁷⁾ —
Și tu ce-acum în vîrsta cea matur'ai venit⁸⁾,
Ce friguri literare prin vine ai simțit
De lași advocatura cu ale ei foloase
Ca să 'ntonezi pe liră cîntări melodioase?
Mi-e frică, dar, mi-e frică să nu te-aud, o Petre!
La curți și tribunale pledând în hexametre
Cum Dositeiu bătrînul scriea obcînuit⁹⁾,
- Incât judecatorul în lacrimi și uimit
După cîntarea-ți dulce dreptatea va imparte
Ear nu după cum zice a legii aspră carte.

Dar nu-i un sacrilegiu și nu-i impertinent
Și mă ating de oameni cu-asemena talent,
De oameni ce-au zis singuri, cu ton hotăritor,
(Incât a zice altfel e pre cutezător)
C'au omorit în scrieri de câteva mici file
A altora grea muncă de șapte ani de zile?¹⁰⁾
Și cine sunt eu oare? Un om ce ponigresc
Tot ce e patriotic, tot ce e românesc,

Un ignorant, un suflet perdut și rătăcit
Un vînzător al țării, un biet cosmopolit¹¹⁾!
Ertare dar, ertare! Retrag tot ce am zis
Talent aveți cu toții, frumos e tot ce-ați scris.
Ilustrule profesor, cu geniu 'nalt și mare
Grozav sunt de profunde a tale comentare.
E drept ce-ai spus; bătrînul boier Miron Costin
Conclusia științei moderne pe deplin,
Nu numai c'a simțit-o, dar a intrevăzut¹²⁾
Că va veni odată un dascal priceput
Ce 'mprumutând un nume de chronicar vestit,¹³⁾
Va ști ca să distese Costin ce a simțit,
Ba chiar va da pe față adânci tainele sale:
Costin cum se plecaseră partidei liberale
Ce-abie după lungi veacuri va fi inființată;
Cum constituțiunea de el a fost visată,
Și cum în fond istoric¹⁴⁾ alătura va fi
Cu Buckle, Guizot, Draper, Cantù și Thierry! —
Visternicul Candescu¹⁵⁾ asemenea va sta
Ca un model de viața română, și Dumas
De-ar vrea încă odată a scrie pe Muschetari
Aici ar găsi tipuri de cai și armasari. —
Astfel a voastre scrieri mergînd din mână 'n mână
Vor rămîne eterne în Patria Română,
Și dacă după veacuri să fie cu putință
Să părăsiți odată eterna locuință
Și să veniți în lume pe două sau trei oare,
Atunci ați vedea țara cea recunoscătoare.
Cum voue tuturoră v'a înălțat statue
Intr'un gigantic templu zidit de Cimabue.¹⁶⁾

¹⁾ Mai mulți scriitori din București întemeieară în anul 1873 o revistă științifică și literară cu numele «Revista Contemporană» sub direcțiunea D-lui avocat Petru Gră-

dișteanu: O recenziune scrisă de D. T. Maiorescu și publicată în «Convorbiri Literare» sub titlul «Beția de cuvinte», în care autorul critică cu mult spirit deosebite articule apărute în Revista Contemporană, produse între ambele foi literare, o polemică foarte aprinsă la care se interesă mai tot publicul cetitor din România. Satira aceasta se îndreaptă contra autorilor de la «Revista Contemporană».

2) *Voi într-o dimineață*

De blândă primăvară

Numărul 1 al Revistei Contemporane au apărut în Martie 1893.

3) *Ilustrule profesor, ce demon, care toane*
Te-au îndemnat a scoate din vechile cartoane
Acele mici notițe

D. V. A. Urechia profesor de literatură română la Universitatea din București a publicat în Revista Contemporană sub titlul «Comentare la Miron Costin» părți din cursul ce ținea la facultate.

4) *Da și pe noi bărbații ai vra să ne-amețești*
Cu sute de citate și nume spaniolești

D. Urechia scrie: «Nu, repeșim, Miron Costin nu este Willeharduin, nici sire de Joinville, Froissart, Filip de Comines, el nu este Ocampo, Morales, Zurita, Garivay, Muntaner, Mariana, Moncada, etc. etc.»

5) *Și tu, la păr albite*
D. George Sion.

6) *Cum ai putut acum vrând să îndrepti, strica*
Accea ce 'nainte scris binișor era?

D. G. Sion tradusese odinioară «Le Misanthrope» de Molière destul de binișor. În urmă însă, prefăcând lucrarea și introducând nenumărate neologisme, își strică traducerea cu totul.

7) *Incât vechiul Conachi pe care l'ai descris*

D. G. Sion a publicat în Revista Contemporană un studiu intitulat: *Suvenire despre poetul Costachi Conachi.*

8) *Și tu ce-acum în virsta cea matur' ai venit*

D. Petru Grădișteanu, avocat din București.

- 9) *La curși și tribunale, pledând în hexametre*
Cum Dositeiu bătrânul scria obișnuit.

D. G. Sion în studiul său asupra lui Conachi, citând câteva versuri de șase și cinci silabe ale Mitropolitului Dositeiu, zice că sunt hexametre și pentametre!

- 10) *C'au omorât în scrieri de câteva mici file*
A altora grea muncă de șapte ani de zile

D. Pantazi Ghica în răspunsul ce face D-lui Maiorescu scrie că «Convorbirile Literare în toate numerele de șase ani încoace nu au avut nici a zecea parte din succesul unui singur număr din Revista Contimporană.»

- 11) *Un vânzător al țării, un biet cosmopolit*

Scriitorii de la Revista Contimporană și alți amici literari de ai lor ziceau că membrii societății «Junimea» din Iași sunt cosmopoliți, trădători, care vor să vândă țara Nemților, Austro-Maghiarilor etc.

- 12) *. bătrânul boier Miron Costin*

Concluzia științei moderne pe deplin

Nu numai c'a simțit-o, dar a întrevăzut..

D. Urechia scrisese că Miron Costin «au ajuns la concluziunile științei, cu secole mai înainte de atâți nemuritori lucrători în ogorul științific, în ogorul istoriei, la apusul Europei.»

- 13) *Ce'mprumutând un nume de chronicar vestit*

D. V. A. Urechia a adoptat numele chronicarului Urechia târziu, cu ocaziunea mutării sale în București.

- 14) *Și cum în fond istoric*

În fond istoric, textual după d. V. A. Urechia.

- 15) *Visternicul Candescu . . .*

Marele vistier Candescu este numele unei povești așa zise istorice, făcută de D. Pantazi Ghica, publicată în Revista Contimporană și criticată de D. T. Maiorescu.

- 16) *Intr'un gigantic templu zidit de Cimabue*

D. V. A. Urechia într'una din scrierile sale anterioare cita pe Cimabue, nu ca pictor, ci ca arhitect vestit.

SATIRA III.

Domnului B. P. Hasdău. 1)

O! fie blăstemată fireasca imboldire
Ce vrând, nevrând mă 'ndeamnă a scrie la satire
Din versurile mele cu ce mă folosesc?
Mă lasă toți amicii și dușmanii sporesc.
Deaceea de acuma deplin m'am hotărit
L'această rea plecare a pune un sfârșit!
Azi laude mărețe voesc să cânt și eu!
Și pana mea pe tine te-alege, o! Hasdău!
Dar, o! Hasdău! te laud, căci plin de măestrie
Ai adunat isvoare o sută și o mie,
Autori de ai Byzanței, slavone documente,
Inscripții mucezite, străveche pergamente,
Le-ai ridicat în brațe, le-ai pus într'o caldare
Le-ai fierț și zi și noapte timp lung, plin de răbdare
Pân în ceaun cu toate în una s'au topit
Ș' în formă de fecioară în lume au eșit.
Deacuma înainte istoria trecută
A țărilor Române de toți va fi știută
Și vremea cufundată în ceața cea mai deasă
La vecinică lumină de tine-acum e scoasă!
Așa descoperire, lucrări atât de mari
Au inspirat năstrușnic vr'o zece gazetari
Ce 'ndată cu cerneală coli multe-au impestrit
Umplându-te cu laude — în chip obicnuit.

Astfel îți merse vestea: Obșteasca Adunare
Se hotari să-ți deo foloase budgetare,
Guvernul ținū samă de cartea-ți insemnată
Și puse o anume medalie să-ți bată.²⁾ —
De sigur toate-aceste frumoase sunt și bune,
Dar eu doresc o mică prinsoare a propune
Ori cui ar vra s'o ție. Eu zic: din Adunare
Din Senatori, Miniștri, din cei ce vuet mare
Făcurē prin gazete, din toți ce ți-au votat
Medalii, ajutoare, din câti te-au laudat, —
Nici unul, dar nici unul a casă n'a cetit
Macar o față numai din opul tēu vestit.
Politica-i ciudată: V'ro doi in gura mare
De strigă că in carte sunt lucruri populare
Ce fac efect in public, toți intr'un rost votează
Și nimeni prin el insuș mai mult nu cercetează.
Astfel vol ursita României să s'uncască,
Pe-un scriitor istoric de cap să-l amețească,
Să-l fac'a crede insuș că e un nou Tacit
Și că deodată'n minte-i un geniu s'a trezit.

Deabie se 'nchiagă 'n tine asemenea credință
Tu te așezi pe lucru cu nouă șirguință.
Dai fantasiei tale un sbor nemēsurat,
Incepi a scrie zioa ce noaptea ai visat,
Alegi din documente un petic care-ți place,
Din cânturi populare a șterge, a preface
Ertat și bun îți pare; pe Chalcocondylas³⁾
Tocmai de la Byzanța spre tine-l tragi de nas
Și cum la socoteală îți vine-l tălmăcești;
Faci să ne creadă lumea popoare hărăpești⁴⁾
Intinzi pe masă charta de la Carpați la Mare,
Restorni la munți, seci riuri, strămuți, stērpești
hotare;

Al României leagăn aşăzi in Mehedinţi
De unde pui să plece pe-ai noştri bravi părinţi
Să ioe Fagaraşul cu barde şi cu pari
Conduşi l'acosto fapto de Basarabii mari
Ce din pământ deodată, o mândre Prometeu! —
Es grabnic ca ciuperce, chemaţi de glasul tău;
Botezi Basarabeşte familia Muşat;
Amlaşul prinzi in braţe şi-l svirli tocma'n Banat⁵⁾;
Intinzi Basarabeasca domnie peste Mare
In ţări unde stătură grăimile Tatare;
Ținuturi din Moldova intregi le răşlueşti
Şi casei Basarabe in dar le hărăzeşti⁶⁾;
Faci chiar — căci ce opreşte, aprinsa-ţi fantasmie?—
Din ţara Basarabă mai, mai o 'mpărătie
Şi din Basarabenii eroi viteji şi mari,
Pe-a Istrului verzi maluri un şir de noi Cesari! —
Moldovo neferice! N'ajunse că odată
De mândre munţi, verzi câmpuri grozav să fi
trunchiată
N'ajunse să fi ruptă de ghiara cea nemţească
N'ajunse să te sfarme urgia moscalească:
Din fii tăi chiar unul a trebuit să vie
Şi arma patricidă să-ţi vire 'n carne vie⁷⁾!
Din astă rălăcire nu trebuia odată
Orbita noastră ţară să fie deşteptată,
Nu trebuia să-ţi strige vre unul că e rău
In mreje de aceşte să prinzi pōporul tău?
Căci vai! pe neamul nostru cădē-vor, nu pe tine
Batjocura şi risul condeilor străine!
Tu însă, sbircind fruntea, grozav te-ai supērat
Că din întreaga ţară un om te-a criticat.
Din înălţimea 'n caro te afli, o Hăsdēu!
Tu strigi că al tău critic e nonvăţat şi rău

Și că-i o nențeleasă, nespușă îndrăzneală
Să scrie-asupra-ți unul ce nu-i din capitală. —
Prea bine, al tău critic slavona nu o știe,
Nici greaca, nici latina, nici chiar cetli și scrie,
Admit că nu e altul ca dînsul nenvățat,
Dar spune-mi, tot rămâne Amlașul în Banat?
Protivnicul tău este prost, imoral și rău,
Dar tot Basarabene rămân Bărlad, Bacău?
De vrei îl fac să fure chiar pungi din buzunare
Dar tot pui stăpânire pe părțile Tatare?
Căci nu cel care strigă mai mult și ocărește
Ci adevărul singur la urmă hotărește.

O! Cât de bine-ți șede, cu milă când vorbești
De vulgul, de piticii ce-atât disprețuești,
Ce nu pot să culeagă pe strimtele lor căi
Nici pulbera ce face *savantul* teu călcăiu,
Necum să se înalțe la fruntea-ți maiestosă...
Dar este timp a-ți spune ș'o vorbă serioasă:
Un geniu cine este? — Acel ce din naștere
În al seu piept simțeste a zeilor suflare,
Care'n întâiul lucru ce mintea sa compune
Ca un luceafăr mândru uimește și împune,
Ce instinctiv pătrunde ascunsele-adevăruri
Cu limpedea ochire ce are de la ceruri,
Ce lasă la o parte cărările bătute
Și liber se preumbla pe căi necunoscute,
Ce legea cea păzită de secole întregi
O sfarmă, ș' omenirii dictează nouă legi!
O! Geniul la puternici ai zilei nu se'nchină
Nici lingusește plebea cea brută și meschină
Ce vrea să cumpănească presenta mișelie
Cu-a altor generații măriri și vitejie,

Ci infruntând din contra lumeștile puteri
Gol scoate adevărul l'a tuturor vederi.
El prigonit de oameni se duce'n inchisoare,
Cu inima ușoară el sufero și moare
Si când inaltu-i suflet ia sbor spre nemurire
El lumii adevărul, il lasă moștenire! —
Acesta este geniul. — Acum te'ntreb, să-mi spui
In rarele lor șiruri cutezi tu să te pui?
Nu-mi arata jurnale unde-o vulgară mână
A scris c'a ta lucrare e *biblia română* *)
Căci cine azi nu știe ce sunt acele cete
Flămânde, ce cu plată scriu zilnic la gazete?
Nu-mi arata medalii ce'n gât ți-au spânzurat,
Știm cum se dau aceste și cum invoci s'au dat.
Ce fel? Netrebnici gloate, băeți do la gazete
Pun astăzi pe o frunte a geniului pecete?
Cum? Și-a schimbat natura legi vecnice și mari
Și-a dat puterea *Joe* in mâni de gazetari?
Te lasă dar, amice, de astă rătăcire
Din ochi albeața șterge și vino-ți ear in fire!
Mă crede, *Aghiută, Mămuca și Răzvan*
Și cartea pusă'n spate *Cumplitului Ioan* *)
Și toate-a tale glume, când fine, când banale,
Nu sunt o pregătire la opuri geniale.
O! Nu! Tu nu faci parte din zcii ce creează
Tu ești din muritorii ce-adună, compilează,
Cetesc cu multă rivnă, compară, tâlmăcesc
La texte fac notițe și astfel pregătesc
Prin munc'obositoare o bună temelie
La geniul cel falnic ce-odată a să vie. —
De-ai ști cu ce plăcere te vîd in al meu gând
Stăpân peste archivă, prin acte inotând
Cum mii de documente alegi și adnotezi
Și ștergi sudoarea frunții și tot lucrezi, lucrezi!

Ear in cealaltă parte se află la o masă
Amicul Tocilescu cu ac și ață groasă
Și coase la dosare hrisoave lungi și late
Ce cu-a lui mână însăși au fost numerotate.¹⁰⁾
Propunerea aceasta te rog să o primești
Căci merite destule cu dinsa dobândești.
Cei drept, in rând cu geniuri atunci nu vei fi pus
Dar ai folosul mare să nu cazi prea de sus.
Ear dacă la aceasta tu nu dai invoire
Ci urmărești tot încă deșarta-ți nălucire
Ia sama, eu atuncea, cu fruntea supărată
Te pun la *Aghiută*, precum făceai odată,
Să scrii la glume fine și gingașe ocări
De oameni mari ai zilei și zăinice 'ntimplări.
(Și dacă nici atuncea nu lași greșala vechie
Te pun, Hasdeu, vai ție! in rândul lui *Urechie!*¹¹⁾)

1) Satira aceasta este indreptată contra D-lui B. P. Hasdeu om de litere, istoric și limbist, odinioară bibliotecar in Iași, acum directorul arhivelor statului in București, profesor la universitate, membru in Academie etc. D. Hasdeu incepuse să scrie «Istoria Critică a Românilor» in care susținea fapte cu totul noue. Această scriere a fost criticată in Conv. Liter. din 1874 de D. G. Panu, pe atunci profesor in Iași. Critica D-lui Panu a dat loc la o lungă polemică.

2) *Și puse o anume medalie să-ți bată*
Inaintea înființării medaliei «Bene merenti» guvernul oferă o anume medalie D-lui Hasdeu.

3) *Pe Chalcocondylas*
Tocmai de la Byzanța spre tine-l tragi de nas.
Chalcocondylas istoric byzantin adesa citat de D. Hasdeu.

4) *Faci să ne creadă lumea popoare hărăpești.*
D. Hasdeu susținea in scrierea sa că Români se numeau și Arabi, din cauza familiei Bas-Arabilor!

5) *Amlaşul prinzi in brațe și-l svîrli toema 'n Banat*
D. Hasdeu strămutase Amlaşul din Transilvania în Banatul Temişian.

6) *Ținuturi din Moldova întregi le rășluești
Și casei Basarabe în dar le hărăzești.*

D. Hasdeu susținea că județele din Moldova așezate la sudul orașelor Bêrlad și Bacău până la Marea Neagră făceau parte din Muntenia înainte de Ștefan cel Mare care ar fi încorporat Moldovei părțile de la Bêrlad la Dunăre și de la Bacău la Focșani.

7) *Din fiii tăi chiar unul a trebuit să vie*

D. Hasdeu este originar din Moldova de dincolo de Prut.

8) *Nu-mi arăta jurnale unde-o deprinsă mână
A scris c'a ta lucrare e biblia română.*

«Biblia poporului român» așa se numește scrierea D-lui Hasdeu în «Transacțiuni Literare» din 1873.

9) *Mă crede Aghiușă, Mamuca și Răzvan
Și cartea pusă 'n spate cumplitului Ioan*

Aghiușă era o foaie umoristică ce apărea sub redacțiunea D-lui Hasdeu în București, *Duduca Mamuca* este un roman de moravuri cam ușoare, *Răzvan-Vodă* o tragedie în versuri, *Ioan Vodă Cel Cumplit*, un tratat istoric, toate scrieri ale D-lui Hasdeu.

10) *Ear în cealaltă parte se află la o masă
Amicul Tocilescu cu ac și ață groasă
Și coase la dosare hrisoave lungi și late.*

D. Gr. Tocilescu, director Museului Național, profesor și membru al Academiei Române, în timpul când s'a scris această satiră discipul al D-lui B. P. Ilasdeu.

11) *Te pun Hasdeu, vai fie! în rîndul lui Ureche.*

Adică a D-lui V. Alexandrescu Urechia, despre care vezi notele la Satira I.

SATIRA IV.

Ce veste neașteptată, Leandro, am aflat,
Tu ștăruie să te-aleagă județul deputat,
Tu vrei, lăsând a vieții câmpene desfătări,
Să intri în vârtejul politicei mișcări?
O! Cine-această cale s'apuci te sfătuește
De sigur e un dușman ce răul îți voește:
Un fruct este mărirea ce 'nșală la privit
Frumoasă-i este coaja, dar miezul putrezit. —

Și mai întâi crezi poate că n'ai decât a spune,
Sunt om cu'nvățătură, onest, am gânduri bune,
In sufletul meu arde a patriei iubire,
Ca toți alegătorii să vie 'ntr'o unire
Și votul lor să-ți dee? — O! Dac'ar fi așa,
Mai, mai că ți-aș da pace, dar treaba e mai grea.
De vrei să te aleagă, mai lasă din mândrie,
Măgulitoare, blândă purtarea ta să fie,
Prefectului te'nchină cu-adâncă umilire.
Și-l roagă să te ție sub nalta-i ocrotire
Și ca să fii mai sigur de buna sa plecare
Fă să te recomânde ministrul cu scrisoare.
Apoi, luând toiagul, apuc'o la picior,
Te du din casă 'n casă la ori-ce-alegător,
Și nu uita cu dulce a tot făgădul.
Că-i face ori ce treabă ce ei vor poruncel.
Ici unul îți promite să-ți dee al seu vot
De-i stăruie să puie în slujbă pe-un nepot

Ce stă la el în casă. Proteguitul seu
Nu are nici o treabă și a eșit un rău:
E minciunos și leneș, boțiv și jucător
Deaceea vrea să-l vadă numit judecător,
Ca astfel, având leafă, curând să se'ndrepteze. —
Al doile-ți va zice că a să te voteze
De-i vrea și tu a-i face mai multe trebușoare
Ce are'n capitală: să-i pui procesu'n stare
Ce stă pendent la curte, apoi nentârziat
Să'nchei alcătuire cu vre un avocat
Din cei vestiți la gură; să mergi la visterie
Să rogi să-i libereze o veche garanție;
De titluri provisorii un sac îți pune'n spate
Ca în definitive să faci a fi schimbato.
Și când aceste toate la cale le vei pune
Să stărui să-i voteze ș'o mică pensiuine. —
Resplată viitoare un altul nu-ți pretinde
Iubind tocmala dreaptă, el bucuros se prinde
Pe față a-ți da votul, ear tu în schimb să-i dai
Un stog de fân, o brișcă și o păreche cai. —
Al patrule, ce zilnic v'o donezeci jurnale
Cetește și'n veci pune a lumii trebi la cale,
Cu o figură gravă de jude instructor
Vra'nței a te supune la interogator:
Te 'ntreabă care planuri în gândul tēu gătești
Ca să'ndreptezi greșala politicei turcești,
De vrei cu arma 'n mână să faci neatērnare
Sau tot ca pân acuma prin foi fă-ēnd svon mare ¹⁾?
Ai să-i explici pe urmă mai bine cum s'ar face
Ca lumea liberală cu papa să se 'mpace;
Și dacă între Chili și între Paraguay
Va izbucni resboiul, atunci ce gânduri ai,
Cu care din aceste puteri voești să-ți
Și cui ai da atuncea un vot de simpatii ²⁾?

Astfel, de glasuri multe tu vrei să dobândești
La toți alegătorii ca slugă te tocmești,
Căci cine când votează gândește serios
L'al țării bine numai și nu l'al seu folos?

Dar lunga pregătire, să zicem, s'a sfinșit
Și deputat din urnă te vezi acum eșit.
Sătul de-atata trudă cu-adâncă resuflare
L'ai tîi zici zioa bună și pleci la Adunare.
Acolo gândești sigur că vei găsi barbați
De-a patriei iubire puternic insuflați,
Barbați fără prihană, cu minte, cu lumina
Ce fără alte scopuri voesc obștescul bine.
Dar mai cu adâncire purtarea lor privește
Și'ndată vei pricepe ori care cât plătește.
Ici unul — este Ghiță — cu fruntea ridicată,
Cu nasu'n vînt, ca mîna pe masă apăsată
Dendată ce ședința deschisă se declară
A și luat cuvîntul pe cel puțin o oară,
De ori și ce-ar fi vorba: de căile ferate,
De advocați, oștire, de universitate,
De imprumuturi noue, de legi financiare,
De libertatea presei ce nu-i destul de mare
De constituțiune, interpelări, numiri,
Politică externă, petiții, mînăstiri,
De poduri, de șosele, abusuri și anchete,
De curți și tribunale, de școalele de fete,
De ori ce s'ar atinge, El pururea vorbește
Ca riul ce tot curge și nu se mai oprește.
Și spune, spune, spune și răpede și multe:
De vor sau nu vor alții, *El* vrea să se asculte
Ear stenografi v'o patru din piept oftînd cu greu.
C'o mînă șterg sudoarea, cu alta scriu mereu,

Incât a lui cuvinte ce zilnic sunt rostite,
Ș'in monitor pe urmă apar vai, tipărite! —
Ear *Vlad* de altă parte pe jilțu-i așăzat
Cu mânilor-atrinate, cu capu'n jos plecat,
Prin gura 'ntredeschisă suflând in ritmu rar,
In vreme ce pe frunte stropi gingași îi resar,
Pe ochi incet coboară pleoapele-obosite
Și dulce se cufundă in visuri aurite.
Sărmanul! să vegheze și zioa să mai poată
Când fără de odihnă petrece noaptea toată?
Pe când limbutul *Ghiță* in tot acel otel
(Stând chiar intr'o odae alătura cu el)
Cu gesturi la oglindă discursuri pregătește,
Cu numeroși prieteni, *Vlad* cărțile 'nvârtește.
Deaceea niciodată prin mintea lui nu trece
Să afe 'n Adunare ce lucru se petrece.
Ear când, după discuții, la urmă votul vine
Ca om de conștiință el purerea s'abține. —
Ca argintviul *Mihu* e'n vecinică mișcare,
E la bufet acuma, acum in Adunare
Acuma pe la secții, ș'ori unde se găsește
De deputați mulțime in juru-i intrunește.
La toți le stringe mâna și-i roagă să s'adune
Adoua zi la dînsul căci are multe-a spune:
Cum este ministerul compus, nu este bine,
Politica de astăzi întreagă nu-i convine,
In nuntru-i suferință, afară umilire:
E timp să se atragă a obștiei privire
La relele acestea; el le aduce-aminte
Cât țara inflorită era mai inainte
Când el era ministru. Ici muștră la ureche
Pe unul cum de uită credința lui cea veche
Ear câtră altul lasă să cad' incet din gură
Zimbînd cu bunătate, cuvîntul: prefectură!

Pe-al treilea cu vorbe viclene îl stirnește
Spuind cum oare care ministru-l umilește :
Colo făgăduințe, dincolo o muștrare
Ici dragoste de sine, la altul întărtare
De ură sau de patimi, de ori și ce pornește
Pe oameni și-i frământă, de tot se folosește.
Dar el nu ia cuvântul înveci în Adunare
Decât când este vorba de-un vot de resturnare.
Atunci, curmând tăcerea, începe prin a spune
Că scopul seu nu este să fac' opozițiune.
Cu laude-a lui critici așa's de presurate,
Incât, dacă susține guvernul, sau combat
Abie o dă pe față ă vorbeii sale val:
Aceasta se numește discurs ministerial. —
Ear zimbitorul *Sache* cu ochiul urmărește
Pe ori și ce ministru îndată ce-l zărește.
Se 'nchină fie cărui din ei pân la pământ
Și-i fericit de-i spune vre unul un cuvânt.
Ear când vre un ministru chiar mâna îi întinde
Un gădil de mândrie tot trupul îi cuprinde.
La vot el niciodată nu vra să nainteze,
Pân mai întâi ministrul nu merge să voteze.
Îndată după dinsul, pășind triumfător
Aceași bilă pune în vîzul tuturor.
Nimic pe astă lume mai mult nu-l măgulește,
Decât când un ministru la masă îl poștește
Și dacă chiar la prânzul domnesc este chemat
Nu doarme-o săptămână de mult ce-i încântat.
Statornic el păstrează această a lui purtare
Cât vede că guvernul stă bine 'n Adunare,
Dar cum un ministeriu să cadă se gătește
Dîndată a lui *Sache* iubire se recește.
Atunci el stă'n rezervă pân noul cabinet
Se'nfătoșează'n formă ș'apoi încet, încet

S'apropie de-acesta și dulce îi zimbește,
De cel de mai înainte el nici mai pomeneste:
Căci astfel făcù firea pe Sache din născare
Să ție totdeauna cu cel ce e mai tare. —
Ear *Dârzu* dimpotrivă, cu aprigă figură,
Cu fruntea increțită, cu ochii plini de ură
Și capul între umeri puternic indesat,
Inveci de un ministru nu s'au apropiat.
Când dintre ei pe unul în cale întilnește,
El fuge dacă poate, de nu, el îl isbește
Cu umărul sau cotul ca lumea să cunoască
Că'n pieptul seu nu intră simțire ciocoească.
El are suflet liber, independent, isteț
Deaceea simte numai, pentru cei mari, dispreț.
Ori care-a fi ministru, pe toți el îi combate,
De-ar fi al seu prieten, sau însuș al seu frate,
Tot una! Omul care ministru a intrat
În cel mai mare dușman al lui s'a și schimbat.
Cu amenințătoare, teribilă figură
Când ia cuvântul strigă că toți miniștrii fură,
Cătră popor sunt vecinic tirani împilători
Ear față cu domnia mișei lingușitori.
Cu pumnul bate'n masă în vreme ce vorbește
Și cu scânteii de ură la minister privește,
Când îl auzi te-apucă fiori de groază 'n spate
Vezënd pân' unde merge umana rēutate. —

De sunt așa în parte, tu nu te amăgl.
Că totul împreună mai mult ar prețul;
Când vorba e de biruri ce țara'mpovorează
Vezi cum întreaga sală cu 'ncet se deșertează:
Doi, trei, remași pe jilțuri tot cască și se'ntind
Pe când alături vesel, cei mulți petrec glumind.

Dar vie chestiunea cea ministerială
Și-i vei vedea gramadă pe ușa dând năvală,
Căci sau partidul liber sau cel conservator
Sau ori și cu ce nume, toți tot un lucru vor,
Cu nepăsare 'n suflet de-a obștiei durere
Vor unii interesul, ear alții vor putere.

Ear tu, cu vorba dreaptă și cugetul curat
Tu, ce urești cuvântul cel neadevărat,
Ce nu te poți pricepe la intriga ghibace
In mijlocul acesta, Leandre, ce vei face?
De poate reaoa pildă să te ademenească
Și dorul de mărire in peptul tău să nască
O! cât vei fi, amice, atuncea de jălit!
In arzătoare doruri grozav inlăntuit,
De a înțelepciunii resplată și cunună,
De liniștea de suflet, atunci ia zioa bună!
Și tu, virit in intrigi, ici dulce măgulești
Colo fără' de rușine pe-amic il ponegrești,
Alergi, strigi, rogi, te sbuciumi și când te crezi sosit,
Din mâni fără de veste puterea ți-a fugit.
Dar zic că ție soarta va fie mai cu priință
Și-ți va 'mplini in grabă puternica dorință.
Ce faci atunci? Amicii câștiguri au să-ți ceară,
De-ascuți a lor indemnuri, amar, de biata țară!
Ear când nu-i ții in samă, iubiții partizani
Or vrea să te restoarne sehimbându-se'n dușmani.
De poți să faci vr'un bine, chiar cel mai mare fie
Vei dobândi printr'insul pismuitori o mie,
Prieteni abia unul, ș'acesta rare ori
Ear vulgul căscând gura va sta nepăsător.
Aceasta-i resplătirea ce pe cei mari așteaptă!

Ear dacă birul-va gândirea înțeleaptă
Și nu-i vena mărirea, vei sta în Adunare
Prea rar cu bucurie, prea des cu întristare.
Și gândurile rele voind a le uita
Petreceri vuitoare atuncea vei căta
În vreme ce a casă stă gingașa soție
Și crește copilașii ș'a ta gospodărie
O face să'nflorească sub paza-i neadormită,
Tu-i risipi averea cu greu agonisită.
Și poate, cine știe? Leandre, pricepi bine
Că ce-am să spun acuma nu este pentru tine,
Ci numai vorbă goală și poate, cine știe?...
De nu de la o vreme amabila soție
Sătulă să se vadă tot singură lăsată,
Cu lunile de-a rândul de soț nedismerdată,
N'a mai cunoaște chipuri cum să se'mpotrivească
La un amic ce-o roagă să o dispăgubească;
Căci mulți sunt ce momentul pândesc cu nerăbdare
Când deputații țării purced la Adunare!
Dar mai repet odată, Leandre, nu gândi
C'alunecări de-aceste ușor se pot găsi.
Sunt rare-aceste pilde sau poate chiar nu sunt,
Eu nu cunosc nici una, ți-o spun cu jurământ!

Dar fără de aceasta: a stării risipire,
Viața sbuciumată de palida 'ngrijire.
Amarul ce deșteaptă pornirea dușmănească
Nu sunt deajuns cuvinte în cale să ți-te-oprească?
Cu ce durere-atuncea îți vei aduce-aminte
De viața fericită ce-aveai mai înainte!
La resărit de soare pe cal încălecat
Mergeai, flăcăi și fete să 'ndemni la secerat.

Priveai cu bucurie cum lanuri nesfirșite
De grâu lucește la soare în spice aurite.
Treceau pe dinaintea-ți nenumerate care
S'așeze în lungi șire a câmpului comoare.
De-amează, să te aperi de-a soarelui căldură
Te-adăposteai la umbră în tainica pădure.
Apoi mergeai la vie să vezi butucii lați
De struguri cu dulci boabe cu greu împovărați,
Pe urmă vedeai moară, prisacă și livadă
Și stâna unde turma de oi venea gramadă
La muls, cu jalnic sbieret. Fânaț cu dulci miroase,
Hambare încărcate, coșere pântecoase,
Ogorul unde-acuma e pluguri la arat,
Nu rămânea de tine nimic necercetat.
Și sara când se 'ntinde cu umbre recoroase
Vedeai cum boii sdraveni și vacile lăptoase
Răgând cu mare șgomot, veneau în grămădire
Să cate în ocoale a nopții odihnire.
Atuncea cu plăcere spre casă te'ndreptai
Unde o bucurie mai mare așteptai,
Te 'ntimpina soția cu dulce dismerdare
Pe-ai tăi genunchi copii strigând săreau calare
Și tu priveai în juru-ți cu zimbet mulțămînt
Căci totul era vesel și totul fericit!
Ear zioa de răpaos treceai adese ori
Cetind vestite scrieri a marilor autori
Ce, nu ca mulți de astăzi, prin cărți voluminoase
Au vrut să dobândească, onoare sau foloase,
Ci insuflați de-un geniu ce mîna le-a condus
Pecetea 'nțelepciunii pe pergament au pus.
Dac'aș avè puterea și-aș oglindî în minte
Dintr'o cântare veche frumoasele cuvinte
Cu care înțeleptul poet latin ne zice

Că dintre oameni singur acela a ferice
Ce, depărtat de grija și vuetul lumesc,
Cu boii sei lucrează ogorul părintesc,

1) *De vrei cu arma'n mână să faci neatirnare
Sau tot ca pân'acuma prin foi făcând svon mare.*

Pressa, foaea inspirată de D. V. Boerescu, pe atunci ministru de externe, sprijinea cu stăruință proclamarea independenței române pe cale de bună înțelegere cu Turcia (1874).

2) *Și cui ai da atunci un vot de simpatii?*

Alusiune la votul dat în 1870 de Adunarea română prin care s'au exprimat simpatii pentru Franța în resboiul franco-german, vot ce a făcut mult rău Românilor, înstrăinându-le vreme îndelungată simpatiile Germaniei învingătoare.

SATIRA V...

Supărăcioșii.

Acum când lunga iarnă cu geruri și ninsoare
Se duce, și în locu-i vin razele din soare
Inveselind pământul, cuprins de bucurie
Privesc în jur de mine natura ce învie.
Și gândurile care prin minte-mi fulgerase
Ș'apoi de greul ernei năprasnic înghețase
Acum s'arată earăș; cu sufletul ușor
Revéd imagini mândre ce'n juru-mi vin și sbor.
Eu le zimbesc la toate și vesel le salut.
Precum pe vechi prieteni de mult ce n'am văzut.
În mână îmi iau până și dulcea poezie
În versuri de la sine s'așterne pe hârtie
Ș'asa e de bogată gândirea ce dictează,
Că harnica mea până abie, abie urmează.
Vai voue, mii de oameni nemernici, necăjiți
Ce viața voastră toată în trebi o risipiți
Și ca să vă numească puternici sau bogați
Din grije 'n alte grije mereu vă sbuciumați,
Nici gândul nu vă vine ce naltă desfătare
În suflet ne aduce un cîas de inspirație!
Eu unul... însă cine la ușa mea bătînd
Deodată-mi taie firul puternicului gând?
Un om cu barba sură în casă a intrat

Și, după ce la mine adânc s'a închinat,
Incepe cu 'ngăimeală: „Bine nu știu... socot
Că pe Dumitru Pirlea nu l'ați uitat de tot.
Ce-i drept, nu mai sunt astăzi cu-aceeași jună față
Precum eram odată când vă purtam în brațe,
Erați ia atâtica“... — „Ertăzi, nu mai țin minte,
E cam de mult... ce treabă?...“ — „O mică ruga-
minte

Mă face să vă supăr. Am fost funcționar
Ani patruzeci și patru; cu zel și cu amar |
Eu am slujit guvernul; nu-i altul ca și mine
Ce-ar fi lucrat în țară atât de mult și bine.
Ajuns la bătrânețe din slujbe am eșit
Ș'o mică pensioară ce mi s'a hotărit
Imi este tot avutul. Am treisprece copii
Și, slavă ție Doamne! cu toții imi sunt vii:
Cinci băeței, opt fete; i-am învățat, crescut
Cu cheltueală mare, pot zice c'am făcut
Mai mult decât ne'ndeamnă fireasca datorie...“
— „Imi pare bine..., însă de ce imi spuneți mie
Aceste lucruri toate?“ — răspund cu nerăbdare,
Gândind la poesia ce sta în așteptare —
Sunt cam grăbit, am treabă...“ — „Vă rog să mă
ertați

Aflând că sunteți bine cu toți acei bărbați
Ce stau la cârma țării, în mine-am cugetat
(De vreme ce odată în brațe v'am purtat
Și-mă cunoașteți bine) că vă va fi ușor
Să-mi dați pe la miniștri o mână de-ajutor.
Nu cer v'o mare jertfă: să faceți o scrisoare
Rugând să-mi pue doue din fete profesoare,
Căci sunt prea învățate, cu minte, curățele,
Nu vreau ca să le laud, dar carte cât știu ele

Nici nu se'nvață'n țară: știu coase, știu... — „Prea
bine

Nu mă 'ndoesc că toate sunt bune, sunt depline

Dar ce inriurare pot eu avè, eu care

Trăesc retras de-o parte... — „Vă rog dați o scri-
soare

Atâta vă cer numai. Din copilașii mei

Adaugiți să dee o bursă la doi, trei.

Zeul părintescu-mi suflet e plin de bucurie

Când văd cum toată zioa cu-atâta hărnicie

Invață mititeii... — Simțind că 'ncepe ear

Nainte-mi să discarce al laudelor car

Și că alt chip nu este de el să mă sfișesc

Ieu până și hârtie, scriu, rog și stăruesc

Pe toate-ale lui Pirlea opt blânde fetișoare

Să le numească 'ndată la școală profesoare.

Tot astfel la băeții cei cinci să facă parte

Din burse cât mai multe fiindcă 'nvață carte.

Ministrul mă va crede lipsit, nebun, ce-mi pasă?

Eu depărtez pe Pirlea, rămân stăpân în casă

Și pot să mă pun earăș la lucrul meu iubit.

Dar vai, unde-i gândirea? În capu-mi amețit

Văd cinci băeți, opt fete cu vuet și strigare

Bătându-se 'ntre dinșii, pân' Pirlea'n nerăbdare

Cu bățul liniștește odrasla-i numeroasă.

Gonesc aceste gânduri, în sus și'n jos prin casă

Mă primblu și cu 'nctul prind firul prăpădit

Și pot urma a scrie. Dar cine a venit

Din nou să mă 'ntrerupă? Aud pe servitor

Cum vrea ca să oprească pe-acest visitor

Ascult a cui e glasul... Amar! Cum am să scap

Căci recunosc pe Tachi! — Cu pălăria'n cap

Ș'un bețișor pe umăr el svirle ușa tare

Și plin de maiestate s'arată la intrare.

„Știam că ești a casă, imi strigă Tachi, zău!
Îți poți schimba feciorul; sermanul nătărău
Voea să mă oprească, dar bine am simțit
Din vorba-i îngăimată că încă n'ai eșit. —
Ce te mai faci, amice? De sigur au trecut
O săptămână doue, de când nu te-am văzut.
Lucrezi? Ce scrii? Faci versuri sau prosă astă dată?
Ved c'am sosit la vreme: ai să-mi cetești îndată
Ce-ai scris acum, imi place să aflu cel întâi
Ce proaspăt iscodiră fecunzi creerii tîi.
Numai prea lung nu fie: am treizeci de minute
De dat literaturii. Incepe și zi iute! —“
In timp ce-i curge vorba ca un șuvoiu din gură
Eu cerc pe cât se poate să schimb a mea figură
Acoperind necazul c'un zimbet cam silit.
— „Mă iartă, dragă Tachi, dar încă n'am sîrșit,
Abie de incepusem, când un supărăcios
Mi-a stat pe cap o oară, mă vezi, sunt furios...
— „Trebuea să-l dai afară. Tu ești om ocupat
Și nu poți perde vremea stînd zile 'ntregi la sfat
Cu ori și ce netrebnic. Dar spune-mi ce mai știi,
Ce se petrece 'n lume, ce noue cununii
Sunt gata să se 'nchee, nevasta cine-și lasă?
Inchipuește-ți frate c'am fost pe la cinci case
Și n'am găsit pe nimeni: așa's de necăjit!
De eri și până astăzi nimic n'am auzit.
Tu ce ai aflat?“ — „Iubite, imi pare foarte rău.
Dar nu știu nici o veste: din toată lumea eu
Cel mai din urmă aflu din nou ce s'a'ntîmplat,
Nu știu nimic.“ — „Nimica? Cum încă n'ai aflat
De scandalul ce'n teatru a fost Joea trecută?
Ascultă dar: sunt sigur că-ți este cunoscută
Relația cea veche ce are Iancușor
Cu Luța Zamfirachi. Barbatu 'ncrezător

N'avea nici o idee, pân ce scrisori trimise
De-un anonim, năprasnic ochirea îi deschise.
Deaceea sta cu Luța în lojă bursumflat
Când, după două acte, cu chip nevinovat
Și Iancușor apare; el ține'n a sa mână
Cornetul cu bomboane și după ce se 'nchină
Cucoanei, i-l presentă, dar eată că deodată
Din mâni i-l smulge soțul cu fruntea 'nfuriată
Il rupe, il disface de bănueli pătuns
Și află prin bomboane un bilețel ascuns.
Atunci pe bietul ténér cu fața ca de ceară
De gât îl și înșfacă și-l dă pe uș'afară.
În leșin cade Luța, prin public se lățește
Un vuet, tot parterul lorgnetele-ațintește
Spre dinșii, stă orchestra, pân soțul insfirșit
Din leșin deșteptând-o, să eas'au isbutit.
Ușor vei înțelege c'asa un scandal mare
Avu drept consequență indat'o provocare.
Dar cum sfirși duelul ce azi avea să fie
Chiar pân'acum, gândește, în public nu se știe
Și poți ca să-ți inchipui cât sunt de curios...
Dar ce te uiți la mine așa de serios,
Te miri și tu de sigur?" — „Ba nu," — Neaparat
Azi zeu, nimic nici mie nu-mi paré de mirat.
Când vèd că Iorguleanu, un om cu așa nume
Lui Șontrea își dă fata... Nu știi?... — „Nu!" —
„În ce lume
Trăești, iubite frate? O fat'asa bogată
Și blândă și frumoasă să fie măritată
C'un cherapleș!... Ce-i dreptul, limbi rele povestesc
Că'mprejurări... fatale pe tată îl silesc
El singur să grăbească această cununie.
Eu unul nu pot crede... deși cine mai știe?
Nu-i fum unde nu-i pară. Azi lumea e ciudată

Și multe bazaconii trec printr'un cap de fată.
Dar à propos aflat-ai, Costică ce noroc
Avù la Pisicescu Duminică la joc?
Inchipește-ți frate, că la ghiurdum întâi
In timp de douë ore luă trei mii de lei;
La stos pontând pe urmă¹⁾ o mie gălbenași
I-au dat in șir bancherul și ceilalți pontăși
Și ce-i mai de mirare Costică deatunci spune
Că mâna sa pe carte in veci nu va mai pune.
Dar tu n'ascuți pe semne... Ești îngrijit, distras
Ce ai? Gândești la versuri? — Ei, eată că te las
Să poți lucra in pace, fac numai o sigară
Și plec, adio dragă! — Când l'am știut afară
Mă pusei ca bezmetic a alerga prin casă
Amenințând pe Tachi cu gesturi furioase:
Ce-mi pasă cât Costică la cărți a câștigat
Ce-mi pasă dacă soțul in lupt'a impușcat
Pe Iancușor, sau dacă pistolul i-a dat greș,
Ce-mi pasă dac'o fată alege-un cherapleș,
Ce am cu Iorguleanu, cu Luța Zamfirachi
Și chiar cu tine insuți o, ticăloase Tachi!
Blăstēm asupra voastră! Dar cel ce va veni
Azi încă să mă vadă amar se va căl,
N'aș sfătul pe-un dușman să calce'n a mea casă!⁴
In vreme ce eu astfel vorbeam, incet intrase
Un tinerel pe ușă și sta in nemișcare.
Cum l'am simțit, deodată sării drept in picioare
Strigând: „Ce vrei?“ El însă de spaimă apucat
Cercă să spue-o vorbă, dar glasul-i incheșat
N'ajunse pân la buze. — „Ce vrei la mine'n casă?“
I-am zis a doua oară cu mină furioasă.
Abia după o vreme putù bietul băiet
Cu mâna tremurândă se-mi dee un caet
Ce-avea ascuns sub haină. — „Aceast'a mea hârtie,

Șopti el cu sfilă, cuprinde *Poesie*.
Mici încercări... a mele... gândeam... am cu-
tezat...

La nimeni până astăzi eu nu le-am arătat..."
— „Ei și...?” — „Pe dumniavoastră știindu-v' a-
mator,

Vi le present, căci poate... ah! compătimitor
Veți fi cu-amele chinuri“ — in vreme ce vorbea
Incet și cu suspinuri cu jale îndrepta
Spre pod a lui privire — „o tainică durere
Apasă al meu suflet, și nu am mângăere
Decât in poezie...“ — Prea bine, foarte bine,
Acele manuscrite lăsați-le la mine.“

— „Ca să discarc din chinul ce'n inima mea geme
Eu v'aș ceti acuma...“ — „Ba nu! Ba nu! N'am
vreme,

Le voiu ceti eu singur. Veniți peste o lună...“
— „Când? zise el cu spaimă?“ — Veniți mâni, zioa
bună!“

Astfel gonesc poetul și mă așaz la masă
Dar eată că feciorul se și arată 'n casă
Și-mi spune că rândușul imi face rugăminte
Acum chiar să-i dau leafa pe-o lună înainte
Fiindcă se insoară; apoi că s'a stricat
La ușă clopoțelul și trebuie îndreptat,
Și ca să-mi cerce-o haină așteaptă croitorul...
Eu il imping pe ușă afară, trag zăvorul
La poarta de la scară, la ușa de intrare,
La cabinet, și astfel in plină izolare
Mă simt, ș'adânc resufu, căci nimene nu mai poate,
Ori cât ar vrea să cerce, la mine a străbate.
Dar ah! neputincioasă-i umana hotărîre
Când nu vor cei Olimpici a ei indeplinire.
Vecina mea din dreapta voind să m'amețească

Pe-al ei clavir incede grozav să drângăneasă
Și în aceeași vreme aud în curte jos
Pe-o orgă discordată cântând un sdrențeros...
Adio poezie! Deacum s'a isprăvit
Căci oamenii cu toții în contra-mi s'au unit.
Așa a vrut ursita: Adio poezie!
Cuprins de desperare ieu băț și pălărie
Și mă răped afară: pe ulițe gonesc
Ghiontind în dreapta 'n stînga pe toți câți întilnesc
Ș'un plan se 'nfățișează măreț în gândul meu
Cum să mă scap deacuma de-a oamenilor rău.
În mahalaoa care va fi cea mai retrasă,
Un loc eu am să caut ca să clădesc o casă
Cu zidul lat ca vuet prin el să nu străbată
Cu poarta încuiată c'o groaznică lacată
Ear în părăți ferestre ea nici nu va avè
Căci prin tavan lumina din soare va cădè.
Așa voi fi de sigur ferice, liniștit
De toți supărăcioșii știindu-mă scutit.

1) *Inchipuește-ți, frate, că la ghiurdum întâi
În timp de două oare luă trei mii de lei
La stos pontând pe urmă. . . .*
Ghiurdum, stos, jocuri de noroc.

SATIRA VI.

Advocatul.

Admir pe înțeleptul ce din singurătate
Voește 'n taina lumii cu gândul a străbate;
Iubesc fără de margini și pun chiar mai pre sus
Pe-acel cărui Apolon la naștere i-a pus
In mână dulcea liră, căci el are menirea
Spre raiu, chiar in viață, să'nalțe omenirea.
Dar nu numai pe aceia ce'n visuri s'adâncesc
Spre binele obștimii, îi laud și iubesc:
Imi place și plugarul ce câmpul său lucrează,
Ostașul ce incinge o sabie vitează;
Neguțitorul care spre mări îndepărtate
Pornește-a lui corăbii cu mărfuri încărcate,
Intr'un cuvânt, imi place ori care meserie
Când este stăpănită de cinste, hărnicie.
Din toți acela numai de mine-i condamnat
Ce și-au ales din bresle pe-acea de avocat.
„Cum?“ vîd că mă întreabă ori cine cu uimire
Tu osindești pe omul, a căruia menire
Țintește ca se scape pe cel nenorocit.
Din ghiara nedreptății de care-i prigonit?
Ce fel? Barbatul vrednic, ce vîduva sermană

Moşneagul slab şi gârbov, copila cea orfană,
De-asupritori puternici cu glasul ocroteşte
Ocări în loc de slavă la tine întâlneşte?"
— Dar; eu această breaslă url-voiu totdeauna
Căci scopul său e banul şi mijlocul minciuna.

Când doi, trei ani pe bancă un ténér a şezut
Ş'apoi un biet examen rău, bine a trecut
În urma cărui şcoala în diplomă îi scrie
Că ori ce paragrafe din condică le ştie,
Dendată, fie doctor sau numai licenţiat
Aleargă ca să-şi scoată o carte de-advocat.
Pe drum un portofoliu îşi ia din prăvălie
Îl umple cu tot felul de cărţi şi de hârtie
Ş'asa prin tribunale îl şi vedem purces
Doar, doar va pune mâna şi el pe vr'un proces.
Cu câte mândre visuri, cu câtă încântare
Gândeşte domnul doctor la 'ntăia-i apărare!
Cât roagă, cât indeamnă, pe văr sau unchiu sau
tată

Să'nceapă împotriva ori cui vr'o judecată!
La membrul curţii care juraţii presidează
Cu câtă umilire mai, mai nu 'ngenunchiază
Rugând ca din oficiu să-l fac' apărător
Într'un proces mai mare, de presă sau de-omor.
Şi dacă presidentul vr'un ucigaş vestit
Cu multă bunătate îi dă pân' în sfârşit,
Cu câtă sirguintă ceteşte prin dosare
Cu câtă mulţămire aleargă la 'nchisoare
Să vadă pe amicul ce calea-i va deschide
Spre slavă — căci ce-i pasă de pradă sau ucide?
Cu blând îi stringe mâna, îi dă povăţuire
Cum trebui să prefacă a sa mărturisire,

Spuind la judecată că numai prin tortură
I-a smuls așa cuvinte poliția din gură;
Cum trebuie chipul schimbat și potrivit
Ca nevinovăția să easă lămurit;
Cum marturi prin tovarăși el trebui să găsească
Un *alibi* printr'inșii să se statornicească
Sau, când nu se găsește alt mijloc de scăpat,
Cum să 'nvinovățească pe vr'un nevinovat.
Astfel după ce bine pe-amic il dăscălește
Și cu 'ngrijire multă cuvântu-și pregătește,
In zioa judecătii ce vine insfirșit
S'așează pe-a lui bancă cu chipul strălucit.
In toată vremea 'n care urmează cercetări
Pe marturi îi incurcă cu fel de întrebări
Doar dintr'o biată vorbă ce ar eși pe dos
Să poată mai pe urmă să tragă vr'un folos.
Acuma la un martur cu chipul mai isteț
Din cap pân la călcăie privește cu dispreț,
Acum lovește 'n masă, grozav se indignează
Și, indreptat spre curte, energic protestează.
Ear la sfirșit când vine acel dorit moment
Să-și facă apărarea, atunci cu ce talent
Prin pěr purtându-și mâna in cepe-a declama
Cu scop pe cei din juriu să poat' induioșa.
Când il ascuți ai crede că toți sunt niște rēi,
Poliția-i compusă din sbiri și din calăi,
Toți marturii sânt dușmani ce au depus din ură,
Venin chiar procurorul a revărsat din gură,
Acel ucis, de-o moarte prea blând'a reposat
Căci merita, talharul, să moară spânzurat,
Intr'un cuvânt cu toții sânt plini de viclenie
Și numai ucigașul e om de omenie!
O! Când pe bietul juriu așa l'a încălțit
Incât omoritorul e desvinovățit

Cine-ar pute descrie figura triumfală
Cu care-aruncă ochiul in jurul său prin sală?
Mai mândră are fața decât un împărat
Căci vede viitorul deacum asigurat.

Dearândul însă anii tot trec și se înșiră
A lui izbânzi prin public s'aud și se admiră
Și eată-l dimineața într'un frumos halat
In cabinet cum șede gătit să dea sfat
La ori și cine-ar cere. Vedem in jurul său
Pe canapea, pe mese, pe scânduri, pe biurou
Cărți mari și mici mulțime deschise, respândite
Ce zi și noapte astfel să stea sunt hotărîte.
El, făr'a le atinge fumează o sigară
Ș'intins pe jilt se uită la fumul care sboară.
Dar când feciorul vine și pe-un client vestește
Dendată ia o carte, ori care și cetește
Ș'atâta in lectură el pare adâncit,
Incât întâi nici vede pe cel ce a venit.
Apoi, ridicând ochii ca și din intimplare,
„A! Nici nu vă vëzusem, exclamă cu mirare,
Am azi atâta treabă, ședeți pe loc sunt gata.“
Și tot cetind cu mâna un scaun îi arată,
Pe când deasupra cărții ochește nesimțit
De i-a căzut vre unul mai darnic la plătit.
Azi e cuconiță sfioasă ce-l întreabă
Cum ar pute să-și lase barbatul mai in grabă,
Nu doar c'ar fi cu dînsa rău, aprig sau gelos
„Dar pentrucă...“ șoptește cu chipul rușinos.
„El nu mai e simpatic...“ — „prea bine, foarte bine
Trimiteti — el respunde — pe cel știut la mine
Să punem tot la cale: ce-i drept, procesu-i greu
Dar treabă'n aste casuri știu face numai eu!“

In treacăt o întreabă ce zestre i-a fost dată
— Deși puțin îi pasă de e sau nu, bogată, —
Și când o reconduce nu uit'a o jăl
C'un soț i-a fost dat soarta ce n'a putut iubi,
Incât cucoana ese cu fața încântată,
De-o inim' așa bună și desinteresată.
Când însă amorezul a douazi se ivește
Cu-acesta 'ntâi de toate pe față lămurește
Câți bani să i se dea, căci fără de sfială
De zestrea ce-o să aibă îi face socoteală,
Ș'abia când este prețul pe masă numărat,
Incepe să lucreze cu pană și cu sfat. —
Alt' dată, plin de grijă, un biet episcop vine
Să afle cu ce mijloc el ar scăpa mai bine
De darea socotelei la episcopisit
Ce'n virsta legiuită acuma a venit;
Sau un bărbat ce spune cât e lovit de soarte
Căci pe soția-i blândă, chiar eri, grozava moarte
Precum și totodată pe singura-i copilă
Din brațe iubitoare le-a smuls fără de milă
Ș'ar vrea ca avocatul să-i dea povățuire
Cum ar păstra el zestrea drept scumpă amintire.
In altă zi nepotul de soiu cam galantom
Al unui unchiu cu stare dar mult prea econom,
Juristului propune frumoasa 'nsărcinare
Sub interdicțiune pe moșu-i să-l declare
Căci cetățenii, sigur, sunt toți interesați
Să circuleze banii, in loc de-a sta 'ncuiați,
Propunere la care îndată se 'nvoește
Și avocatul nostru, de i se hotărăște
Lui patruzeci la sută și pentru viitor
Familia să-l facă pe dinsul curator.
Apoi un tată gingaș, un văduvoiu, ar vrea
Unei copile june ce stă in mahala,

Orfană, precum zice, să lase tot ce are
Ear fiul său să 'nvețe a face singur stare.
Deci pe-advocat tocmește să-i toarne-un testament...
Un negustor alt' dată gătit de faliment
Pe avocat consultă prin cam ce fel de căi
Din cât activ rămâne, la creditorii săi
Ar face-o cât se poate mai nensemnată parte,
Făgăduind prisosul cu dînsul a-l imparte.—
Cu sfătuiri de-aceste petrece dimineața
Zicînd la toți clienții cu serioasă față
(Când a sosit momentul salariul a-l fixa)
Că pricina de sigur el o va câștiga
Cu-această condițiune ca de pe-acuma chiar
Pe șin să i se dea întregul honorar:
Că-i superstițiune aceasta, n'o ascunde
Dar altfel de isbîndă el nu poate răspunde.
După dejun, pe urmă, la legiuita oară
Se sue în careta ce-au tras de mult la scară.
În urmă-i secretarul c'un portofoliu mare
Ticsit de documente, de cărți și de dosare
S'așază lângă dînsul, căci vremile's schimbate
Când singur portofoliul pe jos ducea în spate.
Cu toate-aceste mîndră nu este a lui mină
Prin curți și tribunale, din contra el se'nchină
Adînc la ori ce membru din judecătorie
Acesta fie tîner, sărac, obraznic fie:
Cu toți funcționarii îi place-a fi amic
De la cel 'nalt în graduri și pînă la cel mai mic,
Căci la nevoie mare adesa mult plătește
Aprodul cel din urmă ce ușele păzește.
Deaceea cercetează prin feliurite căi
Cum să îndatorească judecătorii săi.
De are și dintr'inșii vre unul un proces
Cu cea mai mare grabă și fără interes

Stăruitor se roagă și cere ca favoare
Lui să-i incredințeze această apărare.
Pe-acei cu punga goală la masă și dejun
Ori când el îi poștește și vinul său e bun.
Pe cei deșești sau mândri, când zioa își serbează
Chiar ningă, ploaie, tune, de-arând îi vizitează;
Unde's copii nu uită cornetul cu bomboane
Și mai ales aduce buchete la cucoane.
O judecătoreasă la bal când inlemnește
Pe-un jilț uitat, prin colțuri, el sare ș'o poștește;
Chiar dacă e greoaie, încât mai îl oboară
El o complimentează cât este de ușoară,
Stilcît, abia cu suflet el tot o 'nvêrte 'n joc
Pân singură se roagă s'o ducă ear la loc;
Îi cară limonadă; bomboane, inghețată
Îi caută batista prin colțuri aruncată,
În scurt ori ce dorință cu grabă îi previne
Căci mult poate femeia când i-ai făcut un bine!
Astfel pieziș, de-adreptul principiu-i domnitor
E să indatorească pe-al său judecător,
Căci slabi suntem din fire: barbatul cei mai drept
Pe lângă minte are ș'o inimă în piept
Ș'aceasta, când dreptatea nu-i lămurită bine
În cumpenă se pune ș'o pleacă înspre tine.

O! omenire oarbă, sermani imprecinați.
Ce credeți că procesul aveți să-l câștigați
Fiind c'aveți dreptate, aflați cuvântul mare
Că dreptul nu-i cum *este*, ci este precum *pare*.
Deaceea avocatul în pricină de-ori ce solu
Să fie totdeauna alătura cu voi!
Și dintre ei nu mergeți la cel mai iscusit
Ci drept la cel ce'n curte mai mult va fi iubit.

Procesul v'il câștigă? Aceasta se întreabă
Ear nu de-i avocatul cu minte și de treabă.
Ce este 'nțelepciune, știință sau morală?
Cuvinte ce se'nvață băeților in școală.
Ce este chiar dreptatea? O frasă scrisă'n lege
Ce și 'ntr'un chip și'n altul se poate înțelege.
Din advocați acela-i mai insemnat, mai mare
Ce află meșteșuguri in ori ce'mprejurare,
Ce astăzi, când salariul cel hotărit primește,
Din lege paragraful drept alb il tălmăcește
Și mâne când de-un altul a fost tocmit cu plată
Cu multă siguranță drept negru il arată.
Aice îndrăzneală și frunte trebuesc;
Sfială, stinjinire ce des in drum opresc
Pe alții, sunt la dinșii cusururi vederate
Ce trebuesc din suflet, de istov alungate.
Deaceea avocatul, ori ce știință fie,
In veci trebue să pară că pân in fund o știe.
Economie, artă, politică, morală
Istorie, chimie, știință medicală,
Filosofie, totul ce mintea omenească
Dând viața 'ntreagă poate able s'o adâncească,
El lesne le desleagă prin câteva cuvinte
Ce au cetit in carte c'o sară mai 'nainte,
Astfel că avocatul, posede 'n mod fatal
Din cauza meseriei, un cap universal.
Sunt oameni, — dar aceștia sunt vrednici de jălit —
Ce aste adevăruri deplin nu le admit,
Ce zic că advocații de fire's condamnați
A fi in veci in minte și suflet incurcați,
C'a lor entusiasmuri de'mpricinați plătite
Ș'a lor principii astăzi restrinse, mâni lărgite
Cu 'nctul le tēmpește a dreptului simțire
Ce are fără studiu chiar cea mai simplă fire;

Ei zic că avocatul când au ajuns bogat
Și după obiceiuri s'alege deputat
Deprins să știe vorba-i parale că produce
Ș'in cameră aceste năravuri le aduce,
Și că pentru o țară nu-i lucru mai fatal
Decât ca el s'ajungă pe-un jilț ministerial.
Căci rău ar fi de statul ce este cărmuit
De-un cap in paragrafe perdut și sdrențuit
In loc de-o minte largă ș'un simțiment fresc...
Dar eu cu-aceste gânduri nu pot să mă unesc,
Nu, nu! Eu nu voi crede c'această meserie
Atât de căutăată, netrebnică să fie;
N'o duce bine-o țară in veci făr' advocați
Căci poate-atunci, o, groază, n'ar fi impricinați!
Și omul cel mai simplu va judeca ușor
Ce rău aceasta poate s'aducă 'ntr'un popor.
Ș'apoi a mele versuri cu ce s'ar mai hrăni
Când ei și alți ca dinșii din oameni ar lipsi?
N'ar mai avè satira nemărginitul preț
De-a spune adevărul in tonul ei glumeț.—
Dar nu mă tem de-aceasta: pământul cât nu piero
E stofa nesfirșită, dar slab' a mea putere:
Precum ciuperca pe câmpuri: au fost, vor fi și sânt
Figurile cântate in veselul meu cânt.

SATIRA VII.

Amicul Sandu.

Se zice că nimica mai mult nu-i de dorit
Decât să ai prieteni de care ești iubit,
Căci ei în zile negre durerea cea mai vie
Din suflet, ți-o alină cu dulce simpatie.
Și când momente bune în viață se ivesc
Plăcerea, bucuria le 'nalță și măresc.
Deaceea și odată poezii cei antici
Pe Phyntias și Damon, vestiții doi amici,
Pe Orest și pe Pylade și alții ca și ei
În cânturi ridicară la rang de semi-zei;
Deaceea Aristote despre amici a spus
Că au un singur suflet în două trupuri pus,
Ear Ciceron, de-această simțire încântat,
A scris despre-amicie un prea frumos tractat.

Cetind, când eram tînăr, prin vechii scriitori
(Cum fac cu mulțămire și azi adese ori)
Mi s'au aprins dorința să pot și eu avea
Un bun amic cu care să 'mpart inima mea.
Făcui mult timp încoace ș'incolo încercări
Legări pe cât de multe, pe-atâtea dislegări,
Zadarnice cu toate; când însă împlinii
Ani douezeci și patru pe Sandu îl găsi:

De-o vîrstă cam cu mine, mai mare la statură
Dar gingaș, blond și palid cu zimbetul pe gură,
Cu ochiu vioiu, albastru, adânc pătrunzător,
Avea o înfățișare plăcută tuturor.

Caracterul lui Sandu părea cum e mai bine:

Nejudecând prea aspru pe alții, nici pe sine

N'avea mînie, patimi sau ură nempăcată.

Ci-o voie chibzuită și bine cumpătată.

În scrieri literare știea se osebească :

De seaca umplutură, pornirea cea firească,

Și, când lăsasem pana în voie să alerge,

Des imi curma cetirea, zicîndu-mi: șterge, șterge,

Mai scoate ici din mijloc, scurtează sus și jos —

Încât simțeam în spate un tremur fioros.

Dar când gîndeam pe urmă la cele îndreptate

Vedeam că *eu* greșisem și *el* avea dreptate.

În șir de ani de zile noi nu am fost certăți

Trăind în armonie întocmai ca doi frați :

Aveam o pungă numai, ce'n *drept* era a mea

Dar Sandu ca și mine dintr'însa culegea.

Căci dacă n'a vrut soarta ca să mă nasc bogat :

Nici poște de-altă parte prea multe nu mi-a dat,

Așa încât din suta ce munca mea a scos

Dând nouzeci și nouă, pun unul la prisos.

Mulți imi ziceau, ce-i dreptul, c'amicul Sandu ține

L'acest prisos din pungă, mai mult decît la mine

C'a lui prietenie ar fi din interes

CĂ'n lipsă-mi cătră alții m'ar ponegrî ades, —

Dar eu zimbeam l'aceste cuvinte de venin

Și imi urmam cărarea cu sufletul senin.]

Odată, cetățenii din nou fiind chemați
La cameră s'aleagă alt șir de deputați,

Mulți, printre care Sandu, s'au pus pe capul meu
In interesul causei să mă aleg și eu.
Și dreapta-mi judecată așa-mi fu amestită
Incât, jertfind deodată odihna mea iubită,
Cu 'nferbântată minte mă răpezii orbiș
Pe-al patimelor zilei grozavul povirniș:
Intram in lungi discuții cu ori ce-alegători
Ceteam foi veninoase, cu-ai plebei oratori
Luptam de pe tribună, in scurt și eu, căzând
In jalnica orbire a lumii cei de rând,
Luam drept lucru mare a patimei ciocnire
La care înțeleptul privește cu zimbire.
In zioa când mulțimea se duce ca să scrie
Un nume oare care pe-un petic de hârtie
Pe care-l pune in urnă, in sală discutând
Eu stam cu partisanii, când eată ved intrând
Pe Sandu: el da brațul unui cinovnic mare
Cu care împreună venise la votare.
Dendată inspre dînsul mă și răped pripit
Și-i zic, stringându-i mâna: „Mă bucur c'ai venit
Grăbește, ia-ți biletul și du-te de votează
Căci sunt mai mulți de-ai noștri ce'n taină deser-
tează,
Mergi iute, eu sînt sigur că pilda ce vei da
La unii din cei timizi curaj va rensufla,
Dar du-te astăzi!...” Sandu stînd țepên ca un par
Și apăsându-și brațul pe naltul funcționar
(Dușman al meu politic) privea'n sus la podele
Părënd că nici n'au de indemnurile mele.
Dup' o tăcere iungă, cu glasul liniștit:
„Tu stărui să te-aleagă?” imi zise insfîrșit.
— Ce fel de vorbă-i asta, am exclamat aprins
Uitat-ai că tu singur spre aceasta mai impins? —
Ear Sandu cu blîndeță atuncia: „Drept să-ți spun

Tu pentru trebi politici, iubite, nu ești bun ;

Nu ești făcut ca alții să te interesezi

La lupte de partidă, tu trebui să lucrezi

La scrieri literare de-o parte, liniștit...

— Acesta e momentul, strigai tot mai pornit

Să-mi dai aceste sfaturi? de-acei prieteni ești?

Acuma la nevoie vrei să mă părăsești?

„Și dacă-ți sunt prieten crezi tu că datoresc

Politica-ți greșită și eu să 'mpărtășesc?“ —

„Tradare, viclenie sub vorba-ți se ascunde!“

Strigai cu 'nfuriare, — dar el făr a răspunde

Intoars' a sale spate, se duse la biurou

Și scrise pe hârtie pe adversarul meu.

Apoi pe lângă mine ce stam incremenit

Trecând cu nepăsare, din sală a eșit.

Nu știu cât timp, in creeri cuprins de amețeală

Vedeam cum toate 'n juru-mi se invêrtesc in sală,

Știu numai că o mână străină m'a condus

Afară la trăsură ș'a casă m'a depus.

Abia peste trei zile din visu-mi deșteptat

Aflai c'al meu protivnic eșise deputat

Și că amicul Sandu drept plată dobândise

O funcție pe care de mult timp o rivnise. —

Așa 's făcut eu însă, la oameni ce iubesc

Să tălmăcesc in bine chiar răul ce-mi vroesc.

Deaceea dup'o vreme tot cugetam in mine

Dă nu urmase Sandu astfel spre al meu bine.

De astă indoeală muncit fără răgaz,

Mergeam mai des atuncea să uit al meu năcaz

La gingașa fetiță ce dragă imi era —

Lector, plin de pudoare, nu te scandaliza,

Aceasta in juneță ți se părea firesc

Deși tu azi taci molcom, și eu mărturisesc. —
Mergeam deci la drăguța, ca în a ei iubire
Să aflu pentru chinuri o contracumpănire.
Din intimplare-odată mergând târziu de noapte
Și vrând să intru 'n casă, mi se părù că șoapte
Aud în odăiță; deși nu 'nțelegeam
Ce se vorbea 'nlăuntru, adesa auzeam
Rostindu-se-al meu nume, ș'atuncea la un loc
Și ea ș'al ei tovarăș rideau și-și băteau joc.
Ascult, cunosc pe Sandu, cu patimă turbată
Voind să-i dau îndată pedeapsa meritată
Mă și răped — dar eată, cum nu pot tălmăci,
Simțesc ca prin minune că liniștea-mi veni;
Pe-a mele buze trece un zimbet amărit
Și mă întorc a casă cu pasul liniștit.

Deatuncea un prieten pe viață ca 'n trecut
N'am mai dorit să capăt și nici am mai avut.
Scăpat din împotrivă de-această nălucire
Privii în juru-mi liber și fără părtinire.
Dar ce-am văzut? E oare de ris sau e de plâns?
Din doi amici pe care un lanț îi ține strins
O mie contra una te prinde nengrijat
Că 'nșălător e unul și altul înșălat:
Ici vezi un om puternic, cu fală, cu mândrie
Care-a'ncheiat c'un altul o strinsă amicie,
C'un om bun, blând și gingaș, cu-atâta devotare
Incât pe lume seamăn cu dînsul nu mai are.
În veci fără de voință și fără de gândire
Pe-al său amic îl are ca pe-o Dumnezeuire:
Acesta-i poruncește ce trebuie să facă
De trebui să vorbească, ori trebuie să tacă;
De trebuie să creadă aceea ce-a văzut

Ori dacă e mai bine contrarul de crezut;
El face, drege-aleargă, asudă zi cu zi
Pe scumpul său prieten să poată 'ndatori:
Pentru atâte jertfe primind drept resplătire
Receală, nepăsare, dispreț și umilire. —
Colo e unul soțul femeii frumoșele
Cu care-al său prieten s'a dat in drăgănele.
Barbatul fără grijă in casă il primește
Și dintre toți pe lume pe dînsul il iubește.
Nevasta, când de alții voește a-i da pază
Amicului pe samă o dă și 'ncredințează.
Și când secretul, lumea il știe și il vede
Când toți chiar i l'ar spune, barbatul tot nu crede;
O mie de proverbe din ori ce timp și țară
Și comedii ce vede pe teatru 'n ori ce sară
Vorbesc de dînsul numai, pe dînsul il arată
Și el in sine ride de lumea înșălată. —
De vezi doi alții earăș legați de amicie
Să știi că ici e stare și colo calicie.
Când cel ce-i tufă'n pungă cu *minte* s'a născut
Dendată pe avere stăpân s'a și făcut.
El cheea de la sipet o ține 'n mâna sa,
(Dând poate câteodată ș'amicului ceva)
El face, el disface, el dă porunci in casă
Pe mâni la bal poștește, pe poimâne la masă
Azi cai sau vânătoare, apoi călătorie
Joc de noroc, amoruri, petreceri de beție
Pân ce pe-al său prieten il lasă cerșător
Ș'atunci făr de muștrare li dă și un picior.
Când însă dimpotrivă acel sărac lipit
Mai este și de *minte* in capul seu lipsit
Atunci amar de dînsul! Cât rabd'acest serman
Pân ce al seu prieten li dă un biet ciolan,
In câtă injosire el trebue să se ție

Cea mai ghibace pană nu poate să descrie:
Căci vai, pe astă lume nu e nimic mai rău
Decât a fi deodată sărac și nătărău!
Prea pesimist eu însă nu vreau să fiu crezut:
La regulele-aceste escepții s'au văzut.
Dar, poate câteodată prieteni se găsesc
Ce unul pentru altul în adevăr simțesc.
Dar astă amicie pân' unde se intinde?
O jertf' adevărată într'insa eă cuprinde?
Dă unul libertatea, dă poate a lui stare
Sau chiar o părțică, dintr'o nevoe mare
Pe-al său amic să scape? Chiar obiceiuri mici
Le turbură vr'odată s'ajute pe amici?
Mai mult, acești prieteni văzutu-s'au dând piept
Când dușmanii în lipsă ne 'nvinuesc nedrept?
O! Ei hrănesc mai tare a lumii calomnie
Luându-ne apărarea cu vorbe d'ironie
Și cei mai buni o jertfă socot că au făcut
Când nu ne-au rupt ei inșii, ci numai au tăcut.
Deaceea de-ar vrea lumea pe mine să m'asculte
Copiilor din școală n'ar da exemple multe
De oameni mari și nobili, eroici, generoși
Ci tot de răi și mirșavi, vicleni și veninoși,
Că ténurul în zioa când intră 'n lumea mare
Increderea în oameni să știe s'o mēsoare.
Și nu în mintea-i crudă de fantasii orbit,
Crezând că este lumea așa cum a cetit
Să dea din amăgire, în altă amăgire
Pân' si deschide ochii. târzia ispitire.
Eu unul aș da vecinic de-ar fi copii să cresc
Drept maximă în viață, un vechiu proverb turcesc:
Allah! pe-ai mei prieteni, o, iai de pe-al meu cap,
Căci de dușmani eu singur ușor voi ști să scap!

SATIRA VIII.

Aristip.

Cu mintea amețită de-a lumii gălăgie
De mult nu mai cetisem cărți de filosofie.
Dar eri, având o oară de liniște mai mare,
Pe-o scriere elină dădui din intimplare
Ce cuprindea expuse sistemele mai toate
Prin care înțelepții cei din antichitate
In tainele naturei să intre încercând,
Fantastici universuri clădeau in al lor gând.
Ce vastă 'nchipuire! Ce-adâncă 'nțelepciune!
Cetesc de moarte, viață ș'a ei deșertăciune,
De zei, de nemurire, de chipul nimerit
In scurtul sbor prin viață să treci mai fericit,
De ori ce taine firii ti place să le-ascundă
Și'n care minții noastre nu-i dat ca să pătrundă! —
Lăsând pe filosofii cu prea aspră morală
M'opresc la Aristippus și vesela sa școală.
Amabilă doctrină! N'ai altă datorie,
Nici are 'nțelepciunea o altă temelie
Decât numai plăcere și numai voluptate;
Nu trebui cu măsură puterile cruțate,
Nici la zioa de mâne cumva să te gândești,
Ci numai desfătării de astăzi să trăești. —

Oprindu-mă 'n lectură, gândesc ce-ar deveni
O țară 'n care-aceste principii ar domni:
Cum ar fi școală, oaste, familie, dreptate,
Religie, pe-această doctrină 'ntemeiate...

Dar eată că năprasnic plăcuta mea visare
O turbură deafară un svon, un sgomot mare.
Vai, clopotele toate de la biserici vin
Să-mi spue că din lume se duse un creștin.
Aștept să inceteze, dar ele cu 'ndârjire
Nici într'un chip nu lasă răgaz l'a mea gândire;
Suspîn adânc și cartea frumoasă din vechie
O 'nchid la Aristippus și școala lui hazlie,
O pun la loc, căciula pe frunte mi-o indes...
Dar nu apuc din curte în uliță să es
Și dau de 'nmormântare: Vre-o zece sdrențeroși
Disculți, cu nări umflata și cu obraji roși
De multă bătură, duc prapuri și fênare;
În urma lor merg alții, purtând colacul mare
Cu luminări în juru-i; apoi vine-un vlădică
Cu doi băeți ce poala la spate îi ridică
Și patru sau cinci preoți; aceștia zimbesc
Când la colacii proaspeți și prescuri se gândesc
Tind nasul să miroase cum dulce aburează
Și plini de mulțămire lungi barbele-și netează.
Ear când ridică brațul spre binecuvântare
Se ved la testemele ascunse 'n buzunare.
Sicriul îi urmează: fiind descoperit
Ușor pot recunoaște pe un bătrân sgârcit
Care, vecin cu mine, trăis' un veac de ani,
Muncind ca să-și adune grămezi de pungi de bani,
Pe masă zilnic toate intinse să le vadă
Și sara la culcare să le incue 'n ladă.

Acum la două rude, un văr și o nepoată
Va trece neatinsă averea asta toată.
Ia vezi-i cum urmează sicriul de voios,
Chiar aparența tristă le este de prisos:
Plin de 'ncântare-i vărul, ear dulcea nepoțică
Din vreme 'n vreme galiș privirile ridică
Spre-un ténér ce alături mergénd, îi tot zimbește
Și nu știu ce'n ureche cu dragoște-i șoptește...
Ce însemnează aceasta? Și preoți și vlădici
Și rudele deaproape și public și calici,
Toți veseli?... Mi se pare — mă ierte Dumnezeu! —
Că serioși sânt numai cel din sicriu și eu!
Cum voi, mireni și clerici ce-așa voios pășiți
Vězénd alături mortul, la moarte nu gândiți?
Cu zimbetul pe buze, cu nesărute glume
Priviți la pasul mare din asta 'n ceea lume?
Cum, oamenii de astăzi prin care mă găsesc,
Așa sânt? — Înșă iute pe frunte mă lovesc
Și-mi zic că Aristippus la noi putea să știe
În practică cum ese a sa filosofie:
„Petrecerea de astăzi să fie cât de mare
Ear pentru ce-a fi mâne deplină nepăsare.“

Sau poate nu e astfel? Un june-abie trezit
Ce-odată sau de două pe-o fată a zărit,
Vorbînd un sfert de oară cu ea într'un salon,
Sau într'un bal spre zioă jucând un cotilion,
Nici vrea s'aștepte bine musteața să-i resară
Ci fără de zăbavă să duce să o ceară.
Ear dînsa grabnic, grabnic primește bucuroasă,
Visând cum o să-i șadă cununa de mireasă
Și cum or să-i admire bogata ei beteală
Și rochea cea albă și 'ntreaga sa găteală.

Dar dacă tinereii cu mințile ușoare
Iau drept simțiri profunde capriciuri trecătoare,
Gândesc oare bătrânii mai mult, ei ce știu bine
Ce-i o gospodărie și cât de greu se ține;
Ei ce cunosc că viața căsătorească toată
De-o parte-i și de alta o jertfă necurmată?
Nimica! — Și părinții ca fiii, mulțămiiți
Că de-a-și ține duduca în casă sunt scutiți,
Zic *da* cu voie bună și hai la cununie
Cu scripcă și cu cobză, ce-o fi în urmă, fie!
Ear dacă Isaia cu bine au jucat
Ș'o lună, două, patru au ris și s'au primblat
Ș'în birja cea mai bună c'un Rus bălan și gros
Au vizitat tot târgul, gonind în sus și în jos,
Deodat' insurăței ved' cu nemulțămire
Că, pe lângă plăcere, mai e și îndatorire:
Că dragostea ce-atâta de-adâncă au crezut
Tot astfel cum venise, în grabă a trecut;
Curând mai bagă seamă că în căsătorii
Se 'ntimplă neplăcerea să vie și copii
Ce zioa noapte țipă și urlă indrăciți
Și trebuie cu grijă păziți și dădăciți,
Ba chiar chemat un doftor când este vre o boală,
Că trebile aceste se fac cu cheltueală...
Cum să nu se căească atunce amândoi
Că s'a 'ncărcat cu-atâte miserii și nevoi? —
Ce-i de făcut? Deoparte și alta fiecare
Pentru necazul vieții își cată compensare
Și o găsec deplină pe lângă juni și june
Ce le aduc plăcere fără de amărăciune.
Dar ei, trăind în ceartă, muștrări și în scandal
Se înțeleg odată să dea la tribunal
Hârtie ca să curme această legătură
Ce dragostea cea veche a prefăcut în ură.

Un an de văduvie de trece, fiecare
Inchee 'n altă parte o nouă, 'nsurătoare
Cu aceeași voie bună ca, și la început
Și par'că cununia ei n'ar, fi cunoscut.
Ca 'n viața conjugală, așa, 'n ori ce privință
Aceeși fluturare, aceeași ușurință!
Moșia ce părinții, păzise cu durere,
In grabă se topește in, flăcări, de plăcere.
De-i mustri: „Ai dreptate, ei îți, răspund intr'una
Dar ce să fac, iubite, să n'am birjă cu luna?
Îți jur că am dorință să fac economie
Dar spune, n'am nevoie de cai de călărie?
Acum când vine vara și pleacă, toți, se poate
Să nu mă duc ca alții să-mi cat de sănătate?
Imi zici că n'am bani, însă găsesc să mă 'mprumut.
Eu am un ténér jidov, băiat discret, tăcut
Care, dacă mă 'ntârziu, nu, strigă că-i scandal
Ca alții, ci amabil, el pune 'n capital
Dobânda neplătită și dându-mi bună pace
Din vreme 'n vreme numai sinetul il preface.
Dar când zioa fatală prea, răpede sosește,
Și cămătarul spune: destul, deacum, plătește,
Dă-mi capete, dobândă, procentul, pe procent
Și taxele și timbrul, n'aștept nici un moment!
De tot, până la birje, făcându-ți socoteală
Ba încă te și muștră că n'ai pic de morală, ...
Ce groaznică schimbare! Cum stai de, umilit!
Ear fostul bun prieten ce mult s'a fudulit!
Noroc c'al nostru june cu sprintena sa fire
Nu merge cu căință la disnădejduire.
Când intr'o zi se vede vëndut și ruinat
El își cunoaște drumul: se duce drept la stat
Și plin de sumeție îi cere-o funcțiune
Distinsă, ca să aibă emolumente bune,

Să fie cât se poate mai 'naltă 'n ierarhie
Ca vază și onoruri din ori ce părți să-i vie.
Abie dac' ar admite a fi prefect, primar
Căci el ar vrea ministru plenipotențiar.
Curênd, curênd — nu-i vorbă — dă nasul mult mai jos
Și-i mulțămît, la urmă, c'un osișor de ros.
Așa pentru o scurtă și sarbedă plăcere
S'aruncă tot in ripă: poziție, avere
Ba încă și onoare ades, și sănătate. —

Aceste obiceiuri din viețile private
Trec negreșit intocmai prea lesne și firește
La modul cum intregul popor se cărmuește.
Ministrul, dacă simte nevoie de o lege
Pe-un scriitor îl chiamă, zicându-i: fă și drege
Ce poți și până poimâni dă-mi gata un proiect
Despre cutare lucru, bun, practic și complect.
Cinovnicul se pune atunci pe cercetat
Acest obiect in Franța cum este regulat
Și dând de-o legiuire ori care, bună, rea
De astăzi sau din veacuri trecute, el o ia
Și tălmăcind-o 'ntocmai cum mintea îl ajută
La zioa hotărită o dă gata făcută.
Ministrul in deobște la ea nici mai privește,
Ci astfel precum este in Camer' o trânteste,
Ce-or vrea din ea să facă minteoșii deputați.
Alunecând prin secții și pe la delegați
De este complicată sau numai de-i cam lungă
Chiar făr' a fi cetită se 'ntimplă să ajungă
In plină Adunare unde o și votează
Cei mulți făr a ști bine măcar de ce tratează.
Așa 'ntr'o dimineață, dup'un fantastic sbor
Vezi promulgată-o lege întreagă 'n Monitor

Ce poate 'n altă țară e foarte potrivită
La noi însă e numai hârtie mângălită.
Dar in această treabă e nostim și ciudat
C'acei ce-au făcut legea, votat și promulgat.
Petrec și rid cu toții de lucrul ce-a eșit
Par' că pe-un bun prieten ei ar fi păcălit.
Tot astfel procurorul, când pe vr'un condamnat
Nu-l are la 'ndemână să-l puie la păstrat
Și scrie prefecturei pe larg și pe intins
Cum e la chip fugitul ce trebuie prins.
Prefectul, drept urmare l'asemenea hârtie
Ordon' o circulară la subprefecți să scrie,
Ca ei, de află 'n plasă, persoana vinovată
S'o prindă și sub pază pe loc să o trimată.
După vr'o lună, două acești funcționari
Cetind porunca 'naltă și ei scriu la primari
Ca să urmeze 'ntocmai ș'apoi se liniștesc.
Intr'un târziu primarii, adresa de-o citesc
Cu liniște deplină dau ordin la notar
Să puie apostiliul că n'au dat de tâlhar.
Cu-aceasta in arhivă lucrarea se infundă
Ear hoțul nici nu are nevoie să s'ascundă.
Ba dese ori se 'ntimplă că chiar acel ce scrie
Că in comună nu e tâlharul,— el să fie
Acel la închisoare de Curte condamnat
Și pentru care-atâta cerneală s'a stricat.
Ear de cumva se află această intimplare,
Prefectul, subprefectul, primarul fac haz mare,
Ministrul, procurorul și toată lumea ride
Și fără vre-o urmare dosarul se inchide.
Cu-această rândueală merg trebile obștește
Căci nici o trebuință slujbașul nu simțește
Să-și dea vre-o osteneală, să puie vre un zel
Pentru afaceri care nici nu-l privesc pe el.

Nepăsător de toate, cinovnicul ori care
Mai mic sau mai de seamă, chiar pân' la cel mai
mare,

În timpul cât slujește nu rumegă alt gând
Decât să puie mâna pe leafă mai curând:
O leafă presurată c'o glumă, două bune
Apoi la bătrânețe să intre 'n pensiune
Să spue cum odată a ris ș'a păcălit,
Eată principiul mare de care-i stăpânit.

E neplăcut, de sigur, să fii morocănos
Dar oare nu e bine și nu e de folos
Ce-i serios în sine de glume a disparte
Și pentru amândouă a face dreaptă parte,
Căci sunt simțiri pe lume și sunt idei mărețe
Ce jertfe-ți cer pe drumul întregii tale vieți!
Așa ziceau bătrânii, — dar cine știe, poate
Că filozofii practici de astăzi au dreptate.
O zi e mare lucru cu bine să trăiești...
Deci trebile incolo, private și obștești!
Ce-atâtă cugetare? Boli, moarte, sărăcie
Și muncă și durere și griji și datorie,
Ori ce nu e plăcere, ori ce cuvânt amar
Fiind netrebnic trebui șters din vocabular.
Morala-i, din junie și pân' la bătrânețe
Să te injugi cu aceste noroade șugubețe,
Alcătuind cu dinșii un mare cerc de-amici
Toți ai lui Aristippus voioșii ucenici!

SATIRA IX.

Fațarnicii.

Acum când tinereța în urma mea o las
Și iau pentru vecie de dînsa bun remas,
Nu-mi pare rău că trupul nu-i sprinten ca 'nainte,
Că sîngele în pieptu-mi nu curge-așa fierbinte,
Nici că prea des, vai! astăzi mă plîng cu glas de jale
Că roata se smintește mai sus ori mai 'la vale.
Din toate ce mă umple mai tare cu amar
E c'am pierdut din suflet copilărescul dar
De-a crede că tot omul așa e cum apare
Și vorba ce rostește e dreapta-i cugetare.

Cînd stai pe banca școlii și vezi că a intrat
Profesorul în clasă, cu pasul măsurat
Sub braț c'un vraf de scrieri, în mîna c'un băț gros
Cu barba căruntită, cu chipul serios,
Și grav sus, pe catedră, urcându-se, încet
Își șterge ochelarii, deschide-al său caiet
Ș'ncepe cu glas tare un cîias întreg a spune,
Îți pare a lui gură isvor d'înțelepciune;
Bastonul, ochelarii și barba lui surie
Sînt semne osebite de mare cumînție,

Respectul te pătrunde de-un om așa'nvățat
Ce-atât de multă carte în cap și-a indesat,
Ce veacuri după veacuri înșiră ca pe ață
Spuind ce-a fost la Memphis, par'c'ar fi fost de față.
Tu crezi c'aceste toate el iusuș le-a găsit,
Lucrând și zi și noapte cu zel neobosit
Pân i-a slăbit vederea, pân i-a albit chiar părul,
Impins numai de rivna să afle adevărul! —
Dar când pășești nainte în viață, cu mahnire
Vezi că a ta credință a fost o nălucire
Și că știința toată ce-atât te spăimântase
Deadreptul dintr'o carte străină copiase.
Și dacă ar comite asemenea păcate
Bieți dăscălașii numai cei mici de pe la sate!
Dar când incredințarea deplin' ai dobândit
C'acest obicei practic e mai ales lătit
La marii domni profesori ce'n universitate
Iși plimb' a lor truție și mediocritate,
Că tocmai acei care mai sus nasul ridică,
Și'n inimă și'n minte sunt seci și de nimică,
Atunci ce deșteptare! —

Sau când cu gând senin
Intrai cu-al tău părinte în templul cel creștin
Și când vedeai din ușa altarului eșind
Pe un bătrân vlădică slab, palid, suferind,
Cu trupul în veștminte bogate 'nfășurat;
Spre cer nălțând privirea, poporul adunat
Cu mâna sa cea dreaptă îl binecuvânta
Și cartea mântuirii cu stinga-i arăta,
Ear vulgul cel fanatic spre dînsul da năvală
Cu gura sau cu fruntea s'atingă sfânta-i poală,
Fiori de venerare îți furnicau prin piept
Și-l socoteai din oameni cel mai smerit și drept. —

Târziu, având cu dînsul mai strinsă-apropiere.
Poți tu să păstrezi încă naiva ta părere?
Mai crezi că el petrece viața-i creștinește
Că de ori ce plăcere profană se ferește,
De bani și de petreceri, de-ambitie lumească
Și mai ales, — o, groază! — de partea femească?
Fii mulțămît atunci de nu-l vezi prea supus
La ori și cine mîna pe-a țării cărmă-a pus,
La toți zimbînd de-a rîndul cu dulce și cu drag
Năimindu-le pe plată și cruce și toiag
Și trecerea sa toată ce are pe mulțime!
Ferice încă dacă pe proastă preoțime
N'o stoarce fără milă de ori și ce para
Ce cu sudori câștigă in biata slujba sa
Ca să ingrămădească avere și onori
Pe cuconași obraznici, copii ai sei din flori! —

Dar dacă pasu-ți tînăr, condus de întîmplare
Se 'ndreaptă vre odată spre-a țării Adunare
Ș'ascuți dintr'o tribună, cu foc copilăreșc
Cuvintele frumoase ce-acolo se rostesc
Cât de măreți și vrednici apar in vorba lor
Ei suveranii mândri, țeșiții din popor!
E drept că unii pe-alții se tot împotrivesc
Ba chiar și de trădare se invinovățesc,
Dar tu, ascuns de-oparte, îi ierți fiind convins
Că ei nu sunt pricina, ci zelul lor aprins:
Pe dinșii îi desbină principii generale...
Dar că vre unul poate profituri personale
Rivnește pe ascunse, nici a gândi nu-ți vine:
Nu, toți de la olaltă voesc al țării bine!
Ai cu deosebire adâncă admirare
Pentru acei apostoli, pîtrunși de abnegare

Ce'n ale lor discursuri și'n scrierile lor
Tot strig: Dați libertate sërmanului popor!
O! Ce măreț resună cuvântul: libertate!
Cu el ce farmec dulce in inimă străbate!—
Când numai se rostește acest cuvânt sonor
Tu vezi cum fericirea se varsă pe popor!
Prea grabnic însă afli c'o vorbă-asa pompoasă
De muls e minunată ca vaca cea lăptoasă
Și că ușor câștiguri bănești dintr'insa scoți
Sau pensii pentru sine, fii, fice și nepoți,
Ba chiar la bieți cinovnici din leafă de oprești
Resplata nu știu căror virtuți cetățenești!

Sau când întâia oară tu intri prin saloane
Și'n jurul tîu s'alintă gătitele cucoane
Cu horbote, brillianturi și rochii de mătasă
Atât de zimbitoare, atât de grațioase,
Incât: incânta dulce aprinsa-ți fantasié —
Tu vezi pe acele zine care'n Mitologie
Le învățai la școală, așa sunt de mărețe!
Când cineva atunce cu vorbe indrăsnețe,
Rêutăcios de tine rizênd, îți-ar arăta
Că ele nu's!cum vede inchipuirea ta,
Și mai cu samă una, frumoasa vrăjitoare
Ce farmecă al tîu suflet, ades resvrătitoare
La proastele percepte ce se numesc morale
Cu unul sau cu altul se'ncurcă 'n mahalale,
Uitând că are-a casă un drag de bărbățel...
Tu-l chemi cu indignare atunce la duel.
Pe viață și pe moarte să 'nvețe altă dată
A nu se mai atinge de-o zină-asa curată! —
Dar mai târziu nu cauți la vorba ori și cui
Ș'al tîu cavalerismu il pui frumos in cuiu,

Căci treaba prea riscată îți pare și prea grea
Să aperi pe ori cine de-a lumii vorbă rea. —

Dapoi odinioară când îți cădea în mână
O carte proaspăt, proaspăt eșită la lumină
Și când vedeai în față, cu slove mari și late
Scris cine e autorul cu-a sale titluri toate:
„Doctor în medicină, drept sau filosofie,
Decan al facultății, membru 'n Academie
Părinte-al altor scrieri mai multe, aprobate
De nalta cărmuire, chiar poate premiate,
Și cavaler de-atâte bogate decorații
Din țară și din alte deosebite nații,
Precum și membru multor societăți străine...“
Uimit până la suflet, tu te gândești în sine
Că nu-i natura dreaptă, că-i lege nefirească
Atât de multe daruri pe-un om să grămădească!
Din toate mai cu seamă privirile-ți orbesc
Acele cruci și stele ce'n gâtul-i strălucesc
Și care par la alții a zice îngâmfat:
Na, proștilor, dovadă că sunt om însemnat!

Dar poate imi va zice vre-un aspru cetitor
Dece te legi de oameni și de cusurul lor?
Acum când virsta coaptă sosește, tot nu vrei
Odată să te lepezi de vechiul obicei
De-a zice rău de lume? Ci las'o 'n ale sale,
Căci tot nu vei schimba-o cu versurile tale!
Ei, nu pot! Făr de voie un nu știu ce mă 'mbie
S'arăt a lumii rele, a ei fățarnicie.
Nu's vinovat, natura imi dete acest rol
Să rup o coajă mândră când miezul este gol.

Când vîd deșertăciune, minciună, îngâmfare,
Iau pana și in versuri sburdalnice, ușoare
Inghimp, lovesc ori unde mă prinde bănușeala
Că alta este fața și alta căptușeala.
Când vîd pe demagogul, pocitul orator
Cum are scopul numai să 'nșăle pe popor
Cu frasa lui cea goală, umflată și pompoasă,
Sau vîd că un călugăr cu masca evlavioasă,
Acoperindu-și fața de patime mînjită,
Simțesc că mă pîtrunde o furie cumplită,
Eu mă răped la dinșii și strig cu glas amarnic:
Și tu, și tu ești numai un rău și un fațarnic!
Ear celui care strică condee și hîrtie,
Nu 'mpins de o pornire puternică și vie,
Ci numai ca s'arâte poet sau învățat,
Îi smulg din mână ghemul, îl iau la depănat
Și dacă n miez dau numai de-o hîrtiuță goală,
Atunci in gura mare și fără de sfială
I-am zis și îi voi zice in ori și ce moment:
Inlături de la Muse, nu ai nici un talent!
Nu, nu se potrivește natura-mi necioplită
C'o lume egoistă, deșartă, ipocrită!
Uresc pe-acei nemernici care-și prefac figura
S'arâte că au daruri ce nu le-a dat natura,
Sau pe aceia care in față îți zimbesc
Ș'abie intors, la spate te sapă și 'negresc.
Deaceea pentru mine sînt desfătări mai vii
Să stau, decât cu oameni, mai bine cu copii,
A lor nevinovate petreceri să privesc
Și de-a lor veselie să mă împărtășesc.—
Eu știu,— o, tineretă! — c'ascunzi semînta 'n tine
De ură, răutate, invidie;— știu bine
Că poți ades fi crudă, dar, — virsta aurită! —
Tu de ipocrisie in veci ai fost ferită!

Copilul la prieten dă dreaptă mărturie
Că el este mai leneș și că nimic nu știe
Și când are un dușman aprins care-l combate
El nu-i zimbește 'n față, mușcându-l pe la spate,
Ci răpezit spre dinsul cu pumnul il lovește
Și în bătae dreaptă mânia-și recorește.
Așa imi place mie, așa-i lucru firesc!
Deaceea dintre oameni pe-acela-l fericesc
Care-a păstrat în suflet, pe toat'a vieții cale
Simțirile naive ale juniei sale
Și până când ajunge bătrân și gârbovit
De lume drept ocară, copil e poreclit.

¹⁾ *Resplata nu știu căror virtuți cetățenești.*

În anul 1881 mai mulți membri ai partidului de la putere organizaseră în țară o subscriere de un milion în profitul presidentului consiliului de miniștri, D-lui Ioan Brătianu. Listele de subscriere care circulau aveau următorul titlu: «Listă de subscriere pentru formarea unui fond destinat pentru încurajarea și recompensa virtuților cetățenești.»

EPISTOLE

*Nous ne vivons que deux moments
Qu'il en soit un pour la sagesse.*

VOLTAIRE.

EPISTOLA I.

Cătră Elisabeta Doamna.

Eu nu pot, naltă, Doamnă, în versuri frumușele
Dealungul presurate cu fluturi, flori și stele
Să 'nșir cuvinte pline de dulce măgulire
Ce, când le scoți podoaba, perd ori ce strălucire.
Deprinderi de aceste cu firea-mi nu se'mpac:
Eu, ori spun adevărul, ori, când nu pot, eu tac.
Deaceea deși 'n suflet om bun mă socotesc,
Pe lângă un prieten, o mie mă uresc,
Căci cei mai mulți din oameni așa sunt intocmiți,
Incât mai lesne sufăr de biciu a fi loviți
Decât să vrea în față, spre chiar folosul lor,
S'asculte adevărul cel vecinic priitor. —
Ear Tu, ce prin a soartei voinți misterioase
Din locuri depărtate cu drag ai fost aleasă
Să 'nvii pe tronul țării de Dunărea scaldată
O glorie străveche de mult intunecată,
Tu care prin blândeță și grație domnești,
Mai sus ești de aceste miserii omenești!
Dar, însași a mea pană, deprinsă a descrie
A oamenilor patimi, prostii și nebunie
Spre Tine se înalță, uitând a sa plecare,
C'un sbor cu mult mai falnic ș'o altă inspirație!

O, Doamnă, eu știu bine c'a tronului putere
Pe nimeni nu scutește de chinuri și durere.
Știu chiar că bradul mândru ce crește isolat
Pe cel mai nalt din piscuri, e vecinic cunjurat
De nori și de furtune ce-ameninț' a sa frunte,
Când sălcile din vale păzite stau sub munte:
Aceste moi și slabe se mișcă după vânt,
El capul nu și-l pleacă: ori stă, ori cade frânt.
Ai stat cu fruntea mândră in fața crudei soarte
Când din a Tale brațe neindurata moarte,
Cum veștejește bruma bobocul nenflorit,
Râpl copilul gingaș la sênul Têu hrănit.
Pe ochii lui albastri și mari și plini de viață
Căzû fără de veste a nopții neagră ceață
Și făta-i dulce, albă cu rose 'mpodobită
Cu-a cerei colori triste a fost acoperită.
Atunci vèzui mulțimea, altfel nepăsătoare
La ale altor oameni dureri sfișiitoare,
Cu sufletul, de spaimă și de măhnire strins
Privind a copiliței chip palid, rece, stins;
Vèzui barbați ce jalea in veci nu a pètruns
Ștergènd din ochi atunce o lacrimă'n ascuns.
Și'n acea zi de groază când muma ori și care
Și-ar fi 'necat gândirea in neagră desperare,
Spre cerul cel albastru Tu, ochii ridicând
Priveai, speranță dulce deacolo așteptând.
Și nu 'n zadar! Căci cerul atotindurător
Pe-a Poesiei Musă in cel mai tainic sbor
Cu lira ei de aur trimise inspre Tine
Durerea fără margini cu cântu-i să-ți aline.

Din câți domnescul sceptru in mână au purtat
De bunuri ca a Tale puțini s'au bucurat.

Pentru domnițe soarta altfel nepriitoare
E surdă, dușmănească l'a inimei strigare :
Le leagă insoțirea cu-al țării interes,
Când Tu dup' a Ta voie și inim' ai ales.
De-a soțului iubire cu dulce dismiordată,
Cu darul poesiei de ceruri inzestrată,
Cu inimă și minte de bogăție pline
Tu te ridici in sfere mai limpezi, mai senine.
O! Din gramada mare de oameni de-ori ce soiu
Ce luptă zi și noapte cu patimi și nevoi,
Acela numai poate in adevăr pătrunde
Intreaga bogăție ce'n liră se ascunde,
Acel, care de-a vioții necazuri depărtat,
Pe-a inspirării aripi vr'odată a sburat.
Atunci se schimbă totul: a tronului robie
Ce pe monarc silește la trista datorie
S'asculte deopotrivă cu chipul zimbitor
Pe cel plin de credință ca și pe trădător,
Ba să jertfeasc' adesa pe-amicul devotat
La dușmanul ce-l știe mai crud, mai nempacat,
Să vadă chiar cum răii, flămânzi de resbunări
Prefac domnia legii in groaznice turbări¹⁾;
Aceste-a lumii rele dispar desăvirșit
Precum a zilei rază gonește-un vis urit.
Din minte ne se șterge ori care legătură
Cu oamenii și lumea ce'n viață ne 'ncunjură;
Necazul ce produce un dureros trecut
Deodată, ca prin farmec, din noi a dispărut;
Presentul nu mai este, nu e nici viitor,
Al visurilor noastre copil amăgitor;
Lipsiți de-amor, de ură, de ori și ce simțire
In cap ne se oglindă a lucrurilor fire
Așa precum ea este in forma ei curată,
Ear nu precum o schimbă gândirea turburată.

Câți oameni de-ori ce samă, cu pași călătorești
In sus și'n jos trec zilnic prin lunca din Mircești
Dar unul singur, unul, cu gândul limpezit
Minunile ascunse in luncă a zărit
Și numai lui fi dete un zău nemuritor
S'asculte-a cântăreței concert fărmeacător!²⁾
Aceste ca și mine, o Doamna, le știi toate
Tu ce iubești Sinaia cu-a ei singurătate
Mai mult decât orașe cu vuet nesfirșit.
Acolo, cunjurată de soțul Tău iubit,
De gingașe și blânde și vesele fetițe
Ca florile ce poartă in ale lor cosițe,
Ce altă fericire nu au și nici nu vor
Decât a lor juneță și dulcea Doamn'a lor,
Acolo sus in codrul adânc și frământos
In care vânturișul cu sgomot viforos³⁾
Din stinci in stinci s'aruncă, acolo al Tău dor
Iși ia incet și tainic poeticul său sbor.
Acolo des in limba lui Goethe talmăcești
Cântarea jună încă a Musei românești
Și vechilor popoare prin tine se vădește
Că Tu domnești pe-o țară ce simte și trăește.
Căci nestatornic pară, nebun chiar un popor,
Când are poezie el are viitor!

O, naltă Doamnă, care din noi poate să știe
Ce'n cartea sa ascunsă destinul tainic scrie?
Eu nu-ți voiu spune dacă in oara viitoare
Te-așteaptă bucurie sau poate intristare,
Tovarășe a vieții, dar una poți a ști
Că Tu deacum a noastră și ești și'n veci vei fi
Cu indoite lanțuri de noi legată ești:
Cu farmecul cel dulce al Musei românești;

Iți ține-apoi piciorul lipit de-acest pământ
O cruce ridicată de tine pe-un mormânt.
Durerea, Inspirarea de gemene surori
Privind in jos cu jale și vesel înspre nori
Aici la noi, pe frunte ți-au pus a lor cunune
Să 'mparți a țării soartă in rele și in bune!

1876.

-
- 1) *Să vadă chiar cum răii, flămânzi de resbunări
Prefac domnia legii in groaznice turbări.*

In vara anului 1876, Adunarea votă punerea in judecată a unsprezece foști miniștri din partidul retras de la putere și afișarea actului de acuzare la toate comunele din țară; ear guvernul cel nou dădù in judecată o mulțime de foști funcționari ai Statului (intre care și poetul Eminescu) și făcù și alte acte de nedreptate și resbunarea politică.

- 2) *Dar unul, unul singur cu gândul limpezit
Minunile ascunse in luncă a zărit
Și numai lui îi dete un zeu nemuritor
Sasculte-a cântăreței concert fărmeccător.*

Alusiune la Alecsandri și la poesia sa *Concertul*,

- 3) *In care vânturișul cu sgomot viforos.*

Locuitorii munților Buceci numesc *vânturiș* o cădere de apă, cascadă.

EPISTOLA II.

Cătră Alecsandri.

Când Tu, Bolintineanu și Cel care-a cântat
Răsboiul ce la Șcheea României au purtat,¹⁾
Și Negri și Bălcescu și toți acei bătrâni
Ce faptele viteze a vechilor Români
Ați scris cu măestrie — când tineri voi erați,
Cu câtă nălucire la viitor priveați,
Crezând că se indreaptă în grabă și ușor
Râni vechi în șir de veacuri, primite de-un popor!
Căci tinerimea crede în gându-i amăgit,
Că ceea ce dorește e lesne de 'mplinit,
Și numai bătrâneța, ce mintea nu înșală,
Desparte 'nchipuirea de lumea cea reală!

Noi însă ce pe-atuncea eram abia copii
Ne îngănam în leagăn cu-a-voastre melodii,
Amestecând trecutul, prezent și viitor
Intr'un tablou fantastic, măreț, încântător.—
Dar răpede trec anii: când ne-am trezit bărbați,
Din al copilăriei vis dulce deșteptați,
Și am privit la lumea ce-acum ne 'ncunjura
Tablourile voastre vai, unde mai era?

in loc de jertfe, lupte, înaltă aspirare
Văzurăm pretutindeni receală, nepasare,
In loc de mândra fală și vechia vitejie,
Văzurăm injosire, disgust și mișelie.
Mai mult, văzurăm încă pitici fără chemare
Pe-atâta goi și sarbezi, pe cât plini de 'ngâmfare
Cum înșălau poporul cu vorbe minciunoase
Și-l depărtau de-a muncii cărare sănătoasă,
Făcându-l ca să creadă cu joase măguliri
Că el au atins culmea ori cărei propășiri.

Atunci eu — căci și mie o Musă mi-a zimbit —
A lirei mele coarde am strins și pregătit
Ș'un cântec fără seamăn la noi am început:
Nu de străbuna slavă și falnicul trecut
Ci-a timpului de astăzi ridicule 'ngâmări,
Naravuri ticăloase și goale declamări,
Cu-a satirei ghimpi aspri m'am pus să biciuesc
Cercând astfel puhoiul în cale să-l opresc.
Aici de-a cununiei lanț dulce sfărâmat,
De copilașul fraged în voea lui lăsat;
Colo de amicia ce minte și înșală,
Și de-a advocaturei infricoșată boală
Ce, improșcând la vorbe și multe și pompoase
De-al țării bine zice, și cat' a ei foloase;
Apoi, voină să vântur nămolul de cuvinte
Ce-autorii cei de astăzi au stors din a lor minte
Ș'au tot înscris în tomuri pân au nălțat un munte,
Am dat de pleavă numai, dar vai, nici de-un gră-
unte!

De-aceste și de alte în versuri am cântat
Cu zimbetul pe buze și'n suflet intristat.²⁾
Adesa, văzând răul cu laude primit

Ear binele ori unde atins și prigonit,
Vězând domnind minciuna in falsa-i maiestate
Ear adevărul vecinic hulit cu răutate,
Mă intrebam in mine cu jale și amar
Cei mari barbați ai noștri lucrat-au in zadar?
Și tu, Poete mândre ce-ai pus atâta foc
Ș'o viaț' așa hogată ca să urnești din loc
A țării noastre peatră, inalta-ți inspirare
A fost ea oare numai a lui Sisif lucrare? 3)

Așa 'ntrebam, când eată ai țării noastre fii 4)
Lăsând a casă 'n lacrimi părinți, femei, copii
Din vechiul cuiu desprinse un paloș ruginit
Și dupa veacuri earăș la luptă au pernit.
Atunci simții in pieptu-mi că inima tresare
Și așteptam cu grijă și lungă nerăbdare
Să aflu dacă astăzi mai este încă vie
Precum a fost odată româna vitejie.
Și am vězut, o Doamne, cu ochiu lăcrământor
Că nu-i perită viața din acest bun popor!
Eu nu voesc acuma să aflu de-a fost bine
Să ne-asvirlim copiii in țările păgâne;
Nu vreau să'ntreb de este cu minte, priceput
Ca să hrănim cu sânge un scop necunoscut;
Resboiul, știu, el este al relelor isvor
Și pentru cel ce cade și pentru 'nvingător,
Dar vreau să uit cu totul ce-mi spune recea minte
Și astăzi s'ascult numai a inimii cuvinte.
O! Când ostașii țării, chiar fără scop vădit
Și fără ca să știe decé le-a poruncit
Să verse a lor sânge — vioi, voinici, viteji
Privesc drept joc și glumă al luptelor vârtej
Ș'infruntă, zimbînd vesel, a morții crude ghiare

Pentru-o idee numai: a steagului onoare ;
Când vîd nevasta blîndă, uitînd de al ei dor,
Cum părăseşte'n leagăn pe dragul pruncuşor
Şi'n slabele ei braţe culege şi ridică
Din câmpul de bătaie pe bravul care pică ;
Când gingaşa fetiţă din minte depărtează
Imaginea iubită la care blînd visează,
Ş'aduce zi şi noapte cerească mîngăere
Rînitului ce zace pe patul de durere ;
Atuncea indoeala din pieptul meu gonesc
Şi'n viitorul ţării cu 'ncredere privesc !

O! Dus e deacum timpul de rece nepăsare,
De pacînică viaţă şi moale 'ndemănare,
Istoria română de veacuri intreruptă
Acum rencepe earăş prin astă cruntă luptă.
Re'ntrat poporul este pe-a luptelor carare
Şi trebui s'o urmeze deacum fără cruţare!
Căci peste munţi ori şesuri de'ndrept eu ochii mei
Zăresc in ori ce parte vecini pizmaşi şi răi
Ce, plini de ură'n suflet şi cu cruzime'n faţă,
Nevrînd ca să ne ierte al nostru semn de viaţă,
Ne vor chema la luptă mai cruntă, mai grozavă
Ş'om bea până la drojdii a relelor otravă.
Dar fie! Aste cumpeni le-aştept cu mîngăere
Căci unde-i vitejie, acolo-i şi putere!

Din toţi bătrânii care cu tine au lucrat
Ş'a patriei iubire cîntînd aţi deşteptat,
Căţi încă mai sunt marturi la timpul oţelit
Cînd vorbele's trecute şi faptele-au sosit?
Căţiva in tinereţă s'au dus c'un trist suspin:⁵)

Gonit din țară unul doarme 'n pământ străin; ⁶⁾
Ear altul fără milă pe paie aruncat
Murî 'n ticăloșie și in amar uitat. ⁷⁾
In urm'acum și Negri prietenul iubit
Cu care-o viață 'ntreagă dulci lanțuri te-au unit
In grădinața-i verde, plăcută, zimbitoare ⁸⁾
Se stinse cum se stinge un blând apus de soare.—
Din simburele fraged ce-odat' ați răsădit
Alecsandri, tu singur vezi pomul inflorit,
Tu, o Poete, care ne-ai dat îmbărbățire
Când noi, acei mai tineri, jăleam plini de măhnire,
Și care'n ori ce păsuri prin care am trecut
Increderea din suflet inveci nu ai pierdut!

Ca tine, o Poete, de-așa frumoasă soartă,
In șir de multe veacuri, puțini au avut parte,
Căci geniul, încă'n viață, dup' o nedreaptă lege,
A muncii sale roduri arare ori culege.
Intoană deci pe liră cântări nemuritoare
In verdea-ți bătrâneță ș'atât de roditoare
Și'n pieptul tuturoră deșteaptă bărbăție
Pe vremile de luptă ce earăș au să vie!

1877.

1) și cel care a cântat

Reșoiul ce la Șcheea Româniî au purtat.
Constantin Negruzzi in poema sa «Aprodul Purice».

2) *In versuri rid și'n suflet plâng relele năravuri*
(Antioh Cantemir).

3) *a lui Sisif lucrare*

Sisyphos din Mitologia greacă, condamnat să ridice vecnic in Hades o peatră care se rostogolește earăș in jos.

4) *Așa 'ntrebam când eată ai țării noastre fii.*
Reșoiul contra Turcilor purtat de Români in alianță
cu Rușii in anii 1877—1878.

5) *Cățiva in tinerețe s'au dus c'un trist suspin.*
Chrisoverghi, Alecu Russu, Dimitrie Dăscălescu, Sihleanu și alții.

6) *Gonit din țara unul doarme'n pământ străin. . .*

Nicolae Bălcescu mort la Napoli in timpul exilului. Delegatul însărcinat de guvernul român să-i aducă trupul in țară n'a putut descoperi locul unde fusese înmormântat. Se presupune că oasele lui Bălcescu au fost îngropate in groapa comună a săracilor.

7) *Ear altul, fără milă pe paie aruncat
Murin ticdloșie și in amar uitat.*

Dimitrie Bolintineanu, murind in spital in desăvirșită miserie, a fost înmormântat cu cheltueala statului.

8) *In grădinuța-i, verde, placută, zimbitoare.*

Casa lui Costache Negri din Tîrgul Ocnei se găsea in mijlocul unei grădini pe malul Trotușului. Negri a murit in Octomvrie 1876.

EPISTOLA III.

Cătră N. Gane.

De flori e plină calea acea fărmeacătoare
Pe care-un ténér intră întâi in lumea mare.
Ori cine-l intilnește, femeie sau barbat
Cuvéntul toți in taină ai zice că și-au dat
Să'ntimpine cu chipul voios și zimbitor
Pe-acel ce-acum apare in scenă ca actor:
Pretecție și sprijin cu drag făgăduesc,
Nespusă fericire din inimă-i doresc,
Il laudă cu sgomot și-i prorocesc in chor
Că va avè de sigur un mare viitor;
Astfel că bietul june, cu gând nevinovat,
De-atâta bunătate pătruns și incântat,
Se pune să viseze, cu toat' a sa simțire,
De nu știu care-a vieții inaltă fericire.
Dar farmecul acesta puțină vreme ține,
Un rol pe scena lumii el n'a apucat bine
S'aleagă pentru sine, să 'ncerce... și deodată
Cu totul vede scena in jurul său schimbată.
In loc de dulci cuvinte și de zimbiri voioase,
Găsește pretutindeni figuri lungi, serioase:
Cel ce-i făgăduise să-l sprijine mai tare
El mai ales arată receală, nepasare

Ș'acel care-i dăduse mai multe 'ncurajări
Naintea tuturor începe cu muștrări.
Ici, colo al său merit invidia aprinde
Ce 'mpleticite curse in taină fi intinde,
Și'n ori ce parte dușmani in grabă se adună
Intr'o unire strinsă prin ura lor comună. —
Atunci el se deșteaptă, se uită, se uimește
Cu mâna-și șterge ochiul și dispainjinește
Și'ncet, încet pătunde cu jale și durere
Că ceea ce vĂzuse a fost numai părere.
Momentul cel mai mare din viață e acum :
Pornește din respinteni un lat și mare drum
Bătut de mii de pasuri, dar spre o altă parte
O cărărușă mică, îngustă se desparte.
Și tĂnĂrul s'oprește s'aleagă — vai! puțini
Vor merge spre cararea pierdută printre spini;
Cei mulți atunci vor zice curĂnd in gĂndul lor:
De-i lumea 'nșălĂtoare, voi fi inșălĂtor,
CĂci de-i așA menitĂ sĂ meargĂ pe vecie
A vrea s'o schimb eu singur ar fi o nebunie
Dar ce-i puțini, aleșii, in sine vor gĂndi
De-i lumea 'nșălĂtoare, eu unul nu voi fi
Mai bine prigonire, necazuri, impilare
DecĂt sĂ simt in cuget o singurĂ muștrare!

Amice, in momentul cĂnd ochii ai deschis
Din veselul și mĂndrul al tinereței vis
Fiori te strĂbĂturĂ, dar tu nici o clipealĂ
Ce parte-ar fi mai bunĂ n'ai stat la indoealĂ,
Ci apucĂnd cĂrarea ĂngustĂ și pustie
Ai mers drept inainte zicĂnd: ce-a fi, sĂ fie!
Zadarnic de atuncea mai mulți s'au incercat,
— Ce-abia in a ta cale in samĂ ai bĂgat —

Zadarnic chiar aceia la câți ai făcut bine
S'au incercat cu ură ca să lovească'n tine.
Tu ai trecut alături incet pe drumul tău
Nevrînd ale lor rele să respălătești cu rău.
Eu știu că viclenia și aprigul venin
Ți-au stors ades din suflet un amărit suspin,
Căci vai! în tânguire și în melancolie
Ne-aruncă fără voie a lumii mișelie!
Dar tocmai astă jale, această' amărăciune
Sunt semnele alese a sufletelor bune.
Cei răi când simt vr'odată un chin pătrunzător
Jălesc atunce numai nenorocirea lor,
Dar n'au melancolia, cea nobilă simțire
Ce face să deplângem a lumii întocmire.
Cei răi când suferința întâia au trecut
Pentru deșerte visuri n'au vreme de pierdut,
De teorii n'au grijă: trăind din cias în cias,
Ei ori ce cugetare și ori și care pas
Indreaptă să 'mplinească dorințele-arzătoare
Ce fierb în a lor suflet ori când făr' incetare.
Aceasta le e viața: deaceea nici o muncă
Nici un mijloc nu cruță; răstoarnă și aruncă
Ori ce le stă în cale, prieteni chiar și rude
Sunt deopotrivă ținta lovirilor lor crude,
Numai s'ajungă scopul ce'n gând le strălucește
Și care pentru-a lumii miseriei îi orbește. —
Noi să-i lăsăm în pace, amice, mulțamiți
Că altul este lutul din care-am fost zidiți.
Ei creadă că'n avere, onoruri sau mărire
Sau poate 'n resbunare se află fericire,
Alerge să 'mplinească o țint' așa de mare!...
Noi, în această viață prea grabnic trecătoare,
Să cântărim valoarea cu cumpene mai bune
Deosebind ce-i merit de ce-i deșertăciune.

Noi știm că'n sine scopul nu e nici mic, nici mare
Entuziasmul singur ce punem la lucrare,
Simțirea ce pornește din suflete curate
Dau scopurilor noastre un preț ș'o greutate.
Dar tocmai acest gingaș și limpede isvor
Lipsește totdeauna din sufletele lor.
El este o scântee din ceruri, e un dar
Pe care ori ce muncă se 'ncearcă inzadar
Să-l dobândească 'n silă când singur el nu vine.
Această a lor lipsă ei o simțesc prea bine:
Ea este rădăcina invidiei amare
Ce-i roade și-i împinge înveci spre resbunare.
Așa in ori ce timpuri a fost, va fi și este.
Noi să urmăim a noastre lucrări mici și modeste,
Știind că ori și care gândire-adeverată
E ca semënța bună la vânturi aruncată
Ce negreșit alocuri va prinde rădăcine
Spre mulțămirea noastră și spre obștescul bine.
Și poate... (căci in lume sunt toate'mpreunate
Verigă cu verigă de-acelaș lanț legate)
Și poate-a sosl timpul când micul inceput
Ce noi și alți mai vrednici aicea am făcut,
Crescând incet cu'ncetul sub razele din soare
La geniuri mărețe odat' a da nascăre.
Și ele or să cate cu foc și rîvnă multă
Cine 'ntr'o limbă încă bārbară și incultă
Au fost intăii care cu dor ne'nteresat
Frumosul, Adevărul să afle au cercat!

Trei lanțuri, o amice, ne leagă împreună:
Prietenie, sânge, lucrarea cea comună.¹⁾
Dar chiar când din aceste nici unul nu ar fi
Cu tot așa tărie ca astăzi, te-aș iubi.

Căci nu e pentru suflet spectacul mai plăcut
Decât să vezi pe-acela ce-acumă a trecut
A scurtei noastre viețe mai dulce jumătate,
Păstrând a tinereții iluzii neschimbate.
Aceste simțiri fie-ți și'n timpuri viitoare
Tovarășe iubite precum și iubitoare
Căci chiar de-ți vor aduce dureri și tânguiri
Tot ele sunt isvorul de nalte fericiri !

1878.

1) *Trei lanțuri, o amice, ne leagă împreună
Prietenie, sânge, lucrarea cea comună.*

N. Gane a publicat toate novelele și poeziile sale în
«Convorbiri Literare», fiind unul din membrii cei mai ac-
tivi ai societății literare «Junimea din Iași».

EPISTOLA IV.

Cătră Maioreseu.

Ce însemnează oare tăcerea ta adâncă,
Această nepăsare cât timp va ține încă?
Crezi tu că-i împlinită deacum a ta menire
Și poate a ta pană tânji în amorțire?
Sau relele pe care atât le prigoneai,
Minciuna, îngâmfarea ce cu fer roș ardeai
Și goale, uricioase poporului uimit
Le arătai odată — acuma au perit?
O, nu! Departe-i încă frumosul timp de aur,
Când făr' împotrivire cununa cea de laur
Pe fruntea va fi pusă a Geniului măreț,
Ear plata vicleniei va fi numai dispreț!

Amice, totdeauna pe-a Dunării câmpie
Nu 'mpărățea Uritul și cruda-i tiranie.
Când veacul cel de astăzi abia era născut,
Din soare raze blânde pe leagăn i-au căzut,
Și rumăna lui față, lucind de bucurie,
Vestea că va da lumii dreptate și frăție.
La noi, după o lungă și jalnică robire
Zimbește ear speranța cu mândra-i nălucire,

Lumina se ivește prin neguri și prin ceață
Și inimile noastre se bat cu nouă viață.
Poeții încep earăș să 'ncoarde dulcea liră:
Ici unul vitejia străbună o admiră,
Un altul povestește cu limbă de-armonie
A noastră strălucită și veche obirșie;
Câțiva Amorul cântă, divina lui plăcere
Sau verdea primavară, a Firii inviere,
Dar cei mai mulți cu voace departe sunătoare
Ne strigă: Libertate, Unire, Deșteptare!
De nu păzesc bătrânii frumosul cu asprime
Ș'a lor gândiri n'au încă putere, adâncime,
Naiva lor cântare ne place s'ascultăm,
Precum c'un prunc șagalnic cu drag noi ne jucăm.

Curând o boare lină ce vine din apus
Inalță 'nchipuirea mai sus și tot mai sus.
Pe șesurile 'ntinse și verzi, acolo unde
Se 'ntrec și se alungă recoritoare unde
Ce varsă 'n virf de munte Siretul din ulcior,¹⁾
Resună într'o luncă un cânt așa sonor,
Cu-atâta foc, cu-atâta puternică pornire,
Că pretutindenii unde a Daciei vorbire
Un singur neam unește, prin tîrguri și prin sate
Prin munți, prin văi, prin codri in inime străbate;
Ba chiar, trecînd hotarul, departe se lățește,
In Galia uimită pătrunde și răpește
A gloriei cunună, pe frunte o așază,
Și nimeni cu el prețul să 'mpartă nu cutează!²⁾
Un pas mai aveam încă, pas mare și sumeț,
S'ating' a noastră Musă chiar Geniul măreț.
Când vai, fără de veste pe-acest pământ resare
Un neam îngust la suflet, dar plin de îngâmfare,

Și, precum primavara omida stricăcioasă
S'acață, se trefște pe creanga cea frunzoasă
Și roade tot ce-i verde, pân gol și disbrăcat
Stă pomul cu flori mândre eri încă coronat,
Tot astfel Ei, frumoasa a fantasiei floare,
O smulg din rădăcină cu mână hulitoare
Ș'o calcă cu piciorul; chiar bărbăteasca limbă
Ce ne-au lăsat bătrânii o tae și o strimbă,
Și'n vreme ce dărâmă, cu voace răgușită
Ei cântă de mărire pe-o drimbă hîrbuită! —
Un Rău așa de mare și primejduitor
Avea să intilnească un biciu pedepsitor:
Când Roata rătăcirii in vale răpezită
Răstogolea cu sgomot in goana ei cumplită
Ori ce 'ntilnea in cale, atunci Tu, hotărit
Să pui, chiar de-ai fi singur, potopului sfîrșit,
Te-ai răpezit in urmă-i cu mâneci suflecate,
Și cu vênjoase brațe de spițe incleștate
Puteri in peptu-ți sdravên de mii ai intrunit
Ș'a Roții fugă oarbă in loc o ai oprit!

Dar dacă din juneță ani zece ai furat
In drum s'oprești Uritul, alți zece de barbat
Tu ai să perzi acuma in muncă și mai mare
Ca să 'nsemnezi Frumosul și dreptele-i hotare.
Căci unde sîntem astăzi, ce-i viu, ce-i roditor,
Și ce semênță bună s'aruncă 'n viitor?
De las a mea privire să cadă peste Prut,
Ved totul ca mormântul așa de trist și mut;
Ear dincolo de Molna decând au asfințit
Trei stele infrățite cu nume strălucit,³⁾
Ved strămoșescul leagăn, acest odor bogat,
De-a'nstrăinării valuri aproape inecat.

Apoi de 'nalț privirea spre piscuri de Carpați
Cu inimă amară eu vëd pe-ai noștri frați
Cum perd juneță, muncă, talent, putere, minte
Intr'o deșartă luptă de semne și cuvinte,
Uitând in astă oarbă și stranie beție
Că formele omoară, ear spiritul invie!
Și noi?— Decând ne-aduse bătea cea grozavă
In loc de respătire paharul de otravă
Ce'n gura descleștată ne deșertează 'n silă
Uniți cu-ai noștri dușmăni, chiar frații fără milă,⁴⁾
Descurajați și palizi, perzënd ori ce avënt,
Plecăm a noastră frunte cu jale spre pământ.

Amice, sos! ciasul! In noaptea ce intinde
Nestrăbătuta-i ceață, făclia ta aprinde!
Popoarele se 'nalță și cad, se 'nalță eară,
Dar steaoa cugetării nu trebue să peară!
Nevrednice de tine sânt fapte trecătoare:
Pe pergament cu semne inveci neperitoare
Preumblă a ta pană, și gândul cel bogat
Din neam in neam cu grijă și dor va fi păstrat!

Când făr' a ne da samă, pe piscul ascuțit
— A vieții jumătate — vedem că am sosit,
In acei ani in care gândirea înțeleaptă
Ciudat se impreună cu nebuneasca faptă,
Și, in momente limpezi atunci, cu'ntreaga minte
La drumul cel din urmă privim, și inainte,
Nu ne 'ntrebăm adesa cu-adâncă minunare:
Ce insemneaz' a vieții fantastică visare?
Pëtrunși de indoeală, de spaimă și durere,
Pe ce intemeia-vom a noastră mângăere?

Atunci un suflet mândru, o nobilă simțire
Din numele ce lasă va face-a sa menire.
Speranța nemuririi e cel mai mare dar!
Când Lessing era 'n umbră un biet bibliotecar,¹⁾
Deasupra-i câți miniștri și domni plini de mărire
Nici nu 'njoyeau spre dinsul trufașa lor privire,
Și astăzi cine știe nemernicul lor nume,
Când El pe-al său il poartă strălucitor in lume,
Ș'un veac il va transmite la veacul următor,
Cât va avè Frumosul un singur iubitor!

1879.

-
- 1) *Pe șesurile 'ntinse și verzi, acolo unde
Se 'ntrec și se alungă recoritoare unde
Ce varsă'n virf de munte Siretul din ulcior...*

Moșia Mirceștii, proprietatea lui Vasile Alecsandri e situată pe malurile Siretului.

- 2) *Ba chiar trecând hotarul, departe se lăfește
In Galia uimită pătrunde și răpește
A gloriei cunună. . .*

Societatea din Montpellier pentru studiul limbilor romane prescise ca temă de poezie, compusă in ori ce limbă romanică «Cântul latin» sau «Al gintei latine».— In primăvara anului 1878 societatea, cercetând numeroasele scrieri ce i fusese trimise, recunoscù că poezia cea mai bună e cea română a lui Vasile Alecsandri și li dădù premiul hotărit. In România ca și in toate provinciile române această isbândă a poetului nostru făcù cea mai adâncă impresiune.

- 3) *Ear dincolo de Molna decând au asfinșit
Trei stele infrăfite cu nume strălucit*

Frații Eudoxiu, Alecsandru și George Hurmuzachi.

- 4) *Și noi? — De când ne-aduse bătăta cea grozavă
In loc de respălțire paharul de otravă
C'e'n gura descleștată ne deșertează'n silă
Uniți cu-ai noștri dușmani chiar frații fără milă.*

Resboiul victorios ce am purtat cu Turcii in 1877 ne

au atras ura aliaților noștri, a Rușilor, pierderea unei provincie și umilirea de a vedea Europa amestecându-se în legislația noastră internă, umilire cu atât mai dureroasă, că propunerea pentru schimbarea constituției noastre a fost făcută la congresul din Berlin de reprezentanții Franței și sprijinită de reprezentanții Italiei.

⁵⁾ Gotthold Ephraim Lessing a ocupat în anii 1770-1775, locul neînsemnat de bibliotecar în orașul Wolfenbüttel din ducatul Brunswic.

EPISTOLA V.

Cătră A. Naum.

De ce te plângi amice, cu-aşa melancolie
De viaţa ta cea goală, de-a ei monotonie
Şi vrei, pentru a perde măhnirile-ţi profunde
Să vie o schimbare ori care, ori de unde?
Cum, liniştea de astăzi, acest ferice dar
Spre care înţeleptul aspiră inzadar
Prea des in viaţa noastră bogată'n supărare,
Tu-l respăleşti cu-atâta dispreţ şi nepăsare?
Tu vrei, lăsându-ţi cuibul cel dulce de verdeată
Ce'n via-ţi inrodită la soare se resfaţă,
Să te arunci ca alţii in lupte 'nverşunate
Ce-şi poartă cu orbire partidele 'ncruntate,
Şi crezi că'n Adunare, lucrând l'al ţării bine,
Vei depărta uritul ş'adâncul gol din tine?
Zadarnic, o amice, dismierzi aşa un vis!
Din cei ce zic că ţara acolo i-a trimis
Cei mulţi nu vor, ear alţii nu pot, chiar dacă vor
S'aducă cu-a lor fapte vr'un bine in popor.
Făţărnicia, ura, minciuna, lăcomia,
Ambiţia acolo şi-au aşăzat domnia,
Şi'n mijloc de cuvinte deşerte şi umflăte
A ţării trebuinţe uitării sunt lăsate.
Vai! chiar cel bun acolo, perdut şi ametit,
De atmosfera'n care trăeşte, molipsit,

Iși perde calea dreaptă, ideile cuminte
Ș'a patimilor valuri îl mână înainte!
Ce ai să faci acolo Tu, omul împăcat
Cu tine și cu alții, Tu, pustnic necercat
De patimi, care-ți cauți de vie, de grădină
In mijlocul naturei curată și senină?

De cum resare zioa te ved cu ingrijire
Lucrând să ajuți firea in mândra-i desvélire :
Ici, săpi, indrepti, legi, sprijini gingașii pomușori
Ce mâna-ți din selbatici schimbă in roditori,
Colo de erburi rele plivești florile tale
Ce vesel spre lumină indreapt'a lor petale;
Și când de arșiți pleacă in jos pâlita față
Cu apă din fântână le dai o nouă viață.
Acum strămuți resaduri, prășești, greblezi, acum
Tai o crenguță care obraznic ese'n drum;
Aici cu mladă moale legi vița incărcată
Care-ți făgădueste rodire 'mbelșugată;
Ear când sosește toamna și'n vii culegători
Adună poama dulce ș'o pun in zăcători,
Privești cum ferbe mustul, sburdând cu vioiciune
Ca tot ce-i in natură sumeț, puternic, june.

In acest loc amice, nu mă oprî, nu-mi zice
C'aceasta nu ajunge pentru a fi fericie.
Știu, mulțumiri in viață se pot găsi și alte
Tot astfel de plăcute dar mai mari, mai inalte;
Știu, este-o fericire, cea mai presus de toate
Pe care o au numai acele minți bogate
Ce pot să se ridice pe-aripa inchipuirii
Din valea ast' de plângeri in lumea nălucirii.

Tu o cunoști, amice, acea plăcere vie
Tu, căruia o Musă din frageda junie
In mâni o mândră liră ți-a pus, și zimbitoare
Te-a învățat din coarde să scoți dulcea cântare!

Cu toți dumnezeestii poeți ce a produs
Prea luminată soră mai mare din apus
— (Fie că erau încă in viață, sau că ei
De mult ce coborise in câmpii Elisei) —
Tu ai trăit ca frate cu drag o'ntreagă viață
Gândind a doua oară gândirea lor măreață. —
Și Geniul cel mare ce trist și amărit
Trăl atâția lustru din patrie gonit,
Ca la apusul vieții cu fruntea 'ncoronată
Să vadă înainte-i o lume 'ngenunchiată; ¹⁾
Ș'acel faimos satiric, om bun și cu noroc ²⁾
Ce'n versuri fără seamăn lovî cu biciu de foc
Pe-acei ce'n loc să cânte simțiri adevărate
Cu frase umpleau versul și goale și umflate;
Și scriitorul vesel, naiv, amabil, drept,
Poet pe-atât de mare, cât mare înțelept
Care, nevrînd pe oameni deadreptul să-i atace
Describe lei, urși, asini și alte dobitoace; ³⁾
Și generosul tînăr, copil cu ochii vii
Ce gingașe idile și blânde elegii
Cânta, — când cu turbare de vulgul întărtat
Fû smuls și morții crude jertfit nevinovat; ⁴⁾
Aceștia și alți maistri de geniu insuflați,
De tine 'n graiul nostru au fost reinviați.

Dar pe cât ți-a fost pana bogată'n tălmăciri,
Pe-atât a fost plăcută in proprie gândiri.

Cine-ar putea alături să pue-a sa lucrare
Cu versul tîu cel dulce, cu limba-ți curgătoare.
Și cine, de cei antici ca tine-adînc cuprins,
Trăi în timpul clasic de multe veacuri stîns?
Să strige-o sectă nouă cu glasul-i prea isteț
Că tot ce trece'n lume drept nalt, frumos, măreț
Și'n viața cea reală și'n lumea'nchipuirii
E sarbed și netrebnic și trebui dat peirii;
Ei strige ca autorul ce azi mai vrea să scrie
Trebuie să se inspire de noua teorie;
C'acel ce nu jertfește cu ei la un altar
E osîndit să moară ca reacționar;
Că artă sau știință au un scop, o menire
Tot pe-un calup să'ntindă întreaga omenire...⁵⁾
Noi să pășim nainte și, ori ce-ar zice ei,
Să ne'nchinăm tot încă la vechii noștri zei.
Dar, să lăsăm averea la cel ce-a moștenit
Sau celui născut lacom, inșălător, sgîrcit;
La cel prost să dăm voie să fie ca 'nainte,
Celui deștept și ager să nu-i tăiem din minte
Și'n timp ce fericirea pe lumi vor *Ei* să'mpartă
Noi arta ca'nainte s'o facem pentru artă.

Ții minte ce plăcere aveam odinioară
Cînd se'ntorcea voioasă din nou a șaptea sară,⁶⁾
În care noi amicii, uitînd de-a vieții ceață
Și discutînd cu vorbă ușoară și glumeață,
Ne adînceam în lumea doctrinei preacurate?
Ce taine-atunci remase de noi nedeslegate
În artă, 'nțelepciune, religie, morală?...
Cine se gîndea încă la viața cea reală?
O! Cât balsam în suflet și câte indulciri
La chinuri ne aduse a noastre întruniri!

Dar s'a trecut ș'aceasta — pe lume totul trece:
Ne-am spulberat la vânturi și bătrâneța rece
S'apropie cu pași siguri, puternici, hotărâți
Și nu ne mai găsește ca'n alte vremi uniți.
Căci vai, din cei mai vrednici ce-au tras mai mult
la greu,
La dușmăneasca ceată trecur' într'un cias rău!

Dar să gonim această prea tristă cugetare,
Căci Tu și eu, amice, putem găsi scăpare
De ori și ce necazuri, disamăgiri urite
Ce sânt de-a noastră viață in veci nedespărțite:
Cât timp in mâni ții lira și cânti pe-a sale strune
Senin e al tău suflet și pieptul tău e june!

1887.

-
- 1) *Și Geniul cel mare ce trist și amarit
Trăi atâția lustru din patrie gonit
Ca la apusul vieții cu fruntea 'ncoronată
Să vadă înainte-i o lume 'ngenunchiată.*

Victor Hugo.

- 2) *Ș'acel faimos satiric, om bun și cu noroc
Boileau.*

- 3) *Și scriitorul vesel, naiv, amabil, drept,
Poet pe-atât de mare, cât mare înțelept
Care, nevrînd pe oameni deadreptul să-i atace
Describe lei, urși, asini și alte dobitoace...*

Lafontaine.

- 4) *când cu turbare de vulgul întăritat
Fiu smuls și morții crude jertfit nevinovat...*

André Chénier. Se știe că poetul a fost executat la vîrsta de 32 de ani, in 25 Iulie 1794, trei zile inaintea căderii lui Robespierre (9 Thermidor An. V).

- 5) *Că artă sau știință ai un scop, o menire
Tot pe-un calup să ntindă întreaga omenire.*

Școala socialistă politico-literară a grupului Nadejde,
Gherea etc.

- 6) *Ții minte ce plăcere aveam odinioară
Când se ntorcea voioasă din nou a șaptea sară.*

Membrii societății literare «Junimea» din Iași se adunau
odată pe săptămână, în cei întâi ani Vinerea, mai târziu
Sâmbăta sara (1864—1885).

MIRON ȘI FLORICA

IDILĂ IN CINCI CÂNTURI

Agrestem tenui meditabor arundine musam.

VIRGILIU.

CÂNTUL I.

Sfântul Gheorghe.

Pe piața cea din luncă la umbre recoroase
Ce aruncau pe earbă răchitele tufoase,
Tot satul mic și mare se strinse la un loc
Ca să petreacă vesel cu cânturi și cu joc.
Căci Sfântul Gheorghe earăș venis' acum pe lume
Cu mugurii pe creangă, cu riurile'n spume
Cu aerul cel dulce și earba resărită,
Chemând in urmă-i vara cea mândru inflorită.
Și vesel mână'n mână flecăi și fete mari
In horă se prinsese la cânt de lăutari,
Săltând cu pepturi june și fețele senine,
Părënd sub a lor talpe pământul să suspine.

Deoparte pe-un trunchiu mare pe earbă resturnat
Bêtrânii împreună la sfat s'au așăzat.
Căciula și sumanul cel bun ei imbrăcase
Ear bêțul meșterește in coajă încrestase.
In mijloc sta moș Trochin ce ani avea o sută
Frumos povestitorul din vremea cea trecută,
Ținea bêtrână frunte inspre pământ plecată
Pe bătu-i de corn sdravên cu mâna răzemată.
Ședea in a lui dreaptă părintele Arghire
Ce toată dimineața cuvânt de mântuire

Cetise'n cartea sfântă, și mâna-i netezea
O barbă ca zăpada la brâu ce-i ajungea.
In stînga ședea Sâncu cu pîrul scurt și des
Pe care tîner încă tot satul l'au ales
Ca vornic, căci el este cel mai intîi fruntaș.
El are oi cinci sute, opt vite la imaș,
Pe riu are o moară, stupi mulți stau așăzați
Sub gardul său de-a rîndul; el ține doi argați
Să caute de pluguri, de vite și livadă
De moară și ocoale, de casă și ogradă.
El știe la nevoie sumeț să'mpotrivească
Cuvinte ne'ncălcite, când vor să inmulțească
Asupritoare biruri și dijme boerești,
Nesuferind călcarea in drepturi strămoșești.
In jurul lor bîtrîni in cerc se grămădise
Căci eat'acum moș Trochin a spune se gătise.

Dincolo'n ceea parte, pe erbele plecate
Bîtrîne și neveste cu toate's așazate;
Sînt imbrăcate astăzi cu cațaveci blănoase
De zestre ce primise in zioa de mireasă.
Pe cap sînt cu ștergare frumoase 'mbrobodite
In virfuri cu țarțamuri subțiri impodobite.
Precum lângă olaltă stau capete de mac
Așa's de-aproape strinse și spun și nu mai tac.
Și Maria lui Sâncu in mijlocul lor șade
Pe fața-i neclintită mîndria ei se vede
De rangul vorniciei și neamul Sînculesc;
Deaceea celelalte prea mult nu o iubesc.
Vecina mai cu samă, Vârvara lui Terinte
Amar o pismuește, ș'adese ori cuvinte
Și vești nepriitoare purtînd din casă'n casă
A zugrăvit cu negru pe mîndra vorniceasă. —

Și încă mai incolo, când ai eșit din luncă:
Copii mici se joacă și strigă și s'alungă
Și'n fugă să se 'ntreacă răped a lor picioare;
Pe capul gol fierbinte ard razele din soare.—
Ear hora tot urmează și lăutarii cântă
Și mai voios flēcăii pământul il frământă,
Sunt roșe a lor fețe și arde-a lor privire
Sub dulcea și vicleana a fetelor zimbire.

Din toți flēcăii însă a fi mai priceput
La joc, Miron a Saffei in sat e cunoscut.
Precum câte odată prin brazii de la munte
Mai drept, mai liber unul ridică a sa frunte
Și mai frumos apare din brazii cei mai nalți,
Așa Miron intrece flēcăii ceilalți.
Ear din copile una, a vornicului fată
Florica, mai frumoasă și blândă se arată.
A sênului albeață ascunsă-i sub altițe
Cusute cu fir galben, ear lungile cosițe
In care-i impletită a părului comoară,
Cu flori legate'n virfuri pe umeri se coboară.
Precum pe câmp de earbă de-o samă inverzită,
Deoparte-o florică albastră-i rătăcită
Ce are miros dulce și blândă arătare,
Astfel e a Floricăi duiosă 'nfătoșare.
In ori ce parte jocul ș'ori cum se învêtea
Miron și cu Florica mereu se intilnea
Și prin șoptire scurtă in preschimbare deasă
Spuneau un gând sau altul din multe ce-adunase.
Ear când din vreme'n vreme îi despărțeau la joc
In pept adunau earăș dulci gânduri la un loc,
Ș'ades de gânduri peptul impovorat și plin
Iși ușura povara printr'un adânc suspin.

Căci multe-aveau a-și spune: o lună se trecuse
De când la Paști in urmă la joc ei se vezuse.
Deatunci Miron umblase zadarnic să'ntilnească
Pe mândra lui, păzită in casa părintească.
Și azi inferbintatul aruncă foc, scânteii
Inspre Florica blândă din negri ochii săi
Ș'a fetei albă față scânteile aprind —
Ea caută s'o stingă inspre pământ privind
Dar ochii săi zadarnic de dînsul se ascund
Căci pară mai aprinsă al sufletului fund
Aruncă'n a ei față; ori unde ar căta
Nu poate stinge focul ce arde'n fața sa.
Deoparte vorniceasa cu ochiul o păzește
Și tace, însă fruntea cu ură increțește;
Zărește și Vărvara pe fata inroșită
Și vede și pe mumă cu fruntea increțită
Și sufletul îi ride, căci mâni din casă'n casă
Va duce veste nouă de mândria vorniceasă. —

Acuma lăutarii să cânte incetează
Cuprinși de osteneală pe carbă se așază,
Ear jucătorii tineri indreaptă a lor pas
Cu toții spre moș Trochin al cărui mândru glas
Departe se aude frumos povestitor,
Cum spune ca din carte de sânge și omor,
De hoți voinici din codru și sabie păgână
Și altele grozave din vremea cea bătără.

„Așa copii — urmează moș Trochin a le spune —
Azi țara e in pace și vremile sunt bune
Azi n'avem altă grijă mai mare și nevoi,
Decât a ruga cerul ca să ne verse ploii

Mănoase peste câmpuri, să crească pânea mare
Și roada inmulțită s'aducă 'mbelșugare,
Coșerul să ne fie cu pâne indosat
Mai multă decât trebui, să fie de păstrat
Pe vremea când locusta din țermuri depărtate
Ne vine ca pedeapsă de rele și păcate,
Ori apele când varsă, ori seceta cea crudă
Ne strică fără de milă un an întreg de trudă.
Dar zile mult mai negre au fost odinioară;
Atunci vecini selbatici se aruncau în țară
Cu foc și pustiire și omul nu știa
De mâni va ave încă ce astăzi el avea.
Căci nu voia să ierte Tatarul urgicios
Să fim Creștini, să credem în crucea lui Christos
Și nu voea să ierte fudulul Ungurean
Că noi suntem de viță vitează de Rômlean.
(Căci din bătrâni se spune c'a noastră obirșie
Se trage dintr'o țară înveci primăvarie,
Unde nu-i ger nici vânturi, ci numai dulci căldure,
Și poame minunate cresc singure'n pădure,
Și ceru-i tot albastru ca'n raiul pământean
Ș'acolo era țara poporului Rômlean).
Deaceea dar Tatarii lui Allah credincioși
Ear lui Christos și crucii în suflet dușmănoși,
Cu paloșul în mână porneau să năvălească
În mândra noastră țară și tot să pustiească. —
Precum în zi de vară, când poamele sunt coapte
Gândești a stringe roada, dar eată, peste noapte
A cerului mânie adună nori și nori
Intunecând pământul grozav menințători,
Ear grindina deodată se varsă sfărâtoare
Stricând pe câmp fenațe și lanuri și ogoare
Și perzi ca printr'un farmec întreaga avuție,
Ajuns fără de veste de neagră sărăcie,

Aşa fără de veste se nărua pe țară
Atotsfărâmatoare urgia cea tatară.
Atunci orașe, sate și oamenii și vite
De tătarecul paloș deodată cotropite,
Pereau din astă lume, precum nu ar fi fost
Și nicăiri scăpare n'aveai și adăpost.
Bisericile sfinte în praf le prefăceau,
Odoarele bogate, icoanele furau
Și moaștele din raclă și toate cele sfinte,
Călcând fără de lege, chiar petre de morminte.
Și turma și gireada de rând sau boerească
Averile păgâne mergeau să înmulțească;
Acei puțini din oameni iertați de-a lor urgie
Erau mânați din urmă ca vite în robie,
Bătrâni precum și tineri: chiar gingașa copilă
Din brațe iubitoare răpită fără de milă
Ca jertfă era dusă la hanul uricios...
Și vai, de-acea copilă ce-avea un chip frumos! —
Atunci Românii noștri văzând ei și văzând
Că în pustiu se schimbă bogatul lor pământ,
Ne aduceam aminte de vechiul nostru neam
Și toți precum un singur, sumeț ne ridicam.
(Căci astfel e Românul: el simte multă vreme
Dureri și asuprire până înima îi geme,
Ea când din nepăsare odată se trezește
Pornirea lui grozavă nimica n'o oprește).
Voinici și mari în suflet și mândri la privire
Ne conduceau la luptă căpitani de oștire,
Boerii stau în frunte, apoi boerinașii
Ea fruntea frunții Domnul era din toți ostașii:
Ca Sfântul Gheorghe însuș când prin văduhuri zboară
De Dumnezeu trimesul pe dimon să omoară,
Așa mergea înainte cu lancia în mână
Viteazul Domn al țării spre ordia păgână.

Atunce vai, de dinșii!— Nu cunoștea ragaz
Ucigătoarea armă și paloșul viteaz
Pân implântate'n pepturi dușnane de Tatar
Ne resbuna de toată durerea și amar.
Intregi zile de vară in groaznică urgie
Luptând cu Tătărimea, credință și moșie
Scăpam din a lor ghiare: voinicii nesfirșiți,
De-a morții intuneric grozav invălușiți
Cădeau ca jertfă țării; câmpiile 'necate
Erau in bălți de sânge; pe riurile late
Pluteau ucise trupuri, impinse cătră mare
De-a apei spume numai urmate la 'ngropare.
Dar, depărtând durerea, noi lupta nu 'ncetam
Pân ce peste hotare pe dușman alungam
Ș'atunci cu biruință, sumeți și plini de fală
In țara tătărească dând aprigă năvală
Ne resbunam de răul de care ne-a lovit
Prin rău mai mare încă și încă mai cumplit.
Fugeau de noi Tatarii departe pân la Crim
Lăsând Bugiacu'n urmă ca jalnic țintirim,
Ear noi duceam acasă din crâncenul resboiu
Robi mulți și roabe multe pe care'n loc de boi
Îi injugam la pluguri, să simtă in vecie
Păgânul ce'nsemnează Româna vitejie.
Și rugi cu umilință nălțând lui Dumnezeu
Că n'a lăsat să peară pe drept poporul său,
Pe locuri de bătae zideam o mōuăstire
A biruinței noastre măreață pomenire!"

Așa vorbi moș Trochin; toți ce-l incunjurau
Cuprinși ca de un farmec tăcând il ascultau.
Ș'acuma când sîrșise, ca dintr'un vis treziți,
Priveau cu minunare bătrânul și uimiți.

Ear Sâncu cătră tineri acest fel a grăit:
„Ce-i drept, străbunii noștri rău mult au pățimit
In vremile trecute; dar acel mare rău
Ca toate'n astă lume avea și bunul său
Căci fală pe atunce puteai să dobândești,
Puteai s'arăți in luptă vitează cine ești,
Voinicul de mișelul avea deosebire,
Copiilor in urmă lăsați o pomenire
De povestit frumoasă și dulce de cântat
Și nu aveai osinda de a murli uitat.
De-ar fi ca'n vremea veche la luptă să ne cheme
De dușman și de moarte eu unul nu m'aș teme
Ci oțelit in suflet aș merge la resboiu..“
Curmând atunci flēcăii strigară toți „și noi
Și noi fără de frică la luptă toți ne-am duce!“
Părintele Arghire cu dreapta făcând cruce
Atunci așa le zise: „Vorbiți fără de minte!
La Maica Precurata să facem rugăminte
De mulțămiri, in suflet plecați și umiliți
Că de aceste rele a dat să fim scutiți.
Căci dacă sunt aceste frumoase de-ascultat
Prin ele de a trece e rău nemăsurat.
Amar și vai, de oameni când unul Dumnezeu
Din milă in mânie își schimbă gândul său!“
Și ear își făcù cruce; ear vornicul pornit
Response: „Știu părinte, că astfel de vorbit
E treaba preotească; in cărți bisericești
Aceste vor fi scrise, dar pepturi bărbătești
Gândiri de vitejie le fac ca să tresară..“
(Flēcăii a lui vorbe cu toți cuviințarē.)
Ear preotul îi zise: „Vorbești copilărește
Decât așa dărzie, mai bine te-umilește;
Te roagă și te 'nchină la Sfântul Neculai
Să-ți dee alte gânduri in loc de care ai!

Mai bine ca dârzia sunt rugăciuni și post...“
(Nevestele cu toate de-a lui părere-au fost).
Astfel pornite vorbe mai multe ei și-au spus.
Ear soarele pe ceruri plecând înspre apus
S'acoperi pământul cu umbre 'ntunecoase,
Tovarășele negre a nopții fioroase
Și semne vestitoare că-i timp de despărțire
Ca'n somn s'aline trupul a zilei obosire.—
Mergând spre a lor case, in gândul lor tot sună
Cuvintele de luptă din vremea cea străbună
Căci vii le stau in minte acele ce-au fost zis
Și astfel lumina-vor noptaticul lor vis.

Miron din toți flcăii l'aceste nu gâdea;
Uitase pe moș Trochin și povestirea sa
Din care auzise abia câte-un cuvânt
Căci alte mai puternici umblau prin a lui gând:
Florica mult iubită era in a lui minte
Pe cale strălucită îi lumina nainte
Cu blânda ei ochire și rumăna ei față
Mai mândră decât luna când luce pintre ceață.

Acasă mama Safta acum nu-l aștepta
Ci'n somn trupul său veșted cu dulce odihnea.
Cercă și el să doarmă, dar grija îl cuprinse
Din ce in ce mai tare cu flacăra-i aprinsa;
Ear grija e cu somnul in luptă 'nverșunată
Și vecinic fuge unul, când altul se arată.
Prin desul intuneric Miron atunci porni
Impins de-a grijei bolduri prin sat a rătăci.
Picioarele îl duse la casa vornicească,
Sperând a lui iubită acolo să zărească.
Și'n gându-i soiu de soiuri de visuri își clădește
Căci mintea nu socoate când inima iubește.

Dar casa'n intuneric adânc e cufundată
Prin care ochiu de oameni nu poate să străbată.
Tăcerea e profundă; a cânilor latrare
Din vreme'n vreme numai s'aude vestitoare
La cei cu gânduri rele prin noapte trecători
Că credincioși veghiază ai casei păzitori.
Miron lângă porțiță pe gânduri se așează,
Apoi se scoală earăș și pasul indreptează
Nainte făr de voie ș'ajunge obosit
La riul care curge in vale nesfirșit.
Acolo lângă moara pe apă plutoare
Ca stafia de neagră și infricoșătoare
Pe naltul mal se pune și fluerul din sin
Scoțând, la unde zice de-a dragostelor chin
Și zice mult și dulce de visurile sale...
Ear riul cu blând șopot urmează lunga-i cale
Și luna'n jumătate acuma resărită,
Privește peste vale cu fața strălucită
Apoi, fugind cu grabă, prin nouri deși pătrunde
Și'n ceața 'ntunecoasă se perde și s'ascunde.

CÂNTUL II.

Părinții.

Și ear pe cer zimbiră trandafirie zori
Imprăștiind ai nopții intunecoși fiori.
Acum incet spre casă Miron se întorcea;
Pe prisăpă așteptându-l, sta Safta și torcea.
Și plină de 'ngrijire acest fel i-a vorbit:
„Miron, în astă noapte acasă n'ai venit
În galbena ta față și stinsa ta privire
Se oglindește jalnic adâncă pătimire.
Ești tu lovit de-o boală ce trupul îți slăbește,
Sau liniștea din suflet o grijă ți-o gonește?
Peritu-ți-au cărlanii? stăpânul cu gând rău
Nu vrea să-ți dea aceea ce este drept al tău;
Te-a vătămat vre unul cu vorbe-ocăritoare,
Și mintea-ți impovoață gândiri de resbunare?
Răspunde-mi ce te-apasă prin vorbe, nu suspine
Căci sfaturi pot adesa durerile s'aline.“

Miron atunci răspuse bătrânei îngrijite:
„Nu sunt de vre o boală puterile-mi slăbite,
Nici n'au perit cărlanii, nici nu mi-a fost răpit
Aceea ce prin muncă cu drept am dobândit,
Nici vorbe-ocăritoare în suflet m'au atins:
De-o vreme 'ncoace-o jale amară m'a cuprins

Deodată făr de veste, nu știu ce singur vreu:
Uritul poate numai apasă peptul meu.“

Bătrâna îngrijită, după un grabnic gând,
Cu necrezare-i zise, din capu-i clătinând:
„Făr de cuvânt uritul pe suflet nu se lasă
El vine ca urmare de-un dor ce ne apasă
Dar dorul totdeauna e patimă cumplită
Ce stric'a tinereței podoabă strălucită.“
Miron atunci la față mai mult se'ngălbeni
Vezând c'a lui simțire bătrâna o găci,
Dar tot nimic nu spuse, căci peptul ce iubește
Ascunde-a lui durere și n'o distăinuește;
Îi zice-un glas din suflet că a iubirii lege
Un altul ce nu simte inveci n'o înțelege,
Și că prin reci cuvinte și făr de mângâere
Va face mai adâncă adâncă-ne durere.
De ochiul mumei însă zadarnic se ascunde
Căci îngrijirea-i dulce in suflet tot pătrunde.
Și-i zis' atunci bătrâna, gâcind a lui gândire:
„Tu pătimești, copile, de-a dragostei lovire,
De-a dragostei durere, copile, ești ajuns
Și dorul teu ferbinte in suflet ții ascuns.
Dar teama ți-o alungă, și verde imi numește
Copila cea aleasă ce inima-ți dorește
Și dacă voiu găsi-o că-i vrednică de tine,
Că va 'nmulți cununa de bune gospodine,
Că de părinți de treabă copila e născută,
Și că prin bune pilde de mic'a fost crescută,
Ca mamă iubitoare voiu binecuvânta
Pe-aceea ce ursita a vrut să fie-a ta:
Nu-i rău nevoia vieții femeea s'o 'nlesnească
Părinții cu avere când pot s'o 'mbogățească.
Și dacă și frumoasă norocul vru să fie
Mai dulce începutul e in căsătorie.

Dar mult să nu se cate la chip și la avere
Căci frumuseța trece de-a vremii adiere
Și ori ce bogăție durerea nu 'ndulcește
Cu care-un suflet negru viața ne-amărește.
Deaceea 'ntăi de toate cumintele întreabă
De-a moștenit simțire de la părinți de treabă,
Căci rele fără de număr se'ntîmpină în viață
Soția ce alină cu-a inimii dulceață."

Miron atunci respuse cu fața strălucită:
„O mamă, dacă jalea-mi de tine-a fost găcită,
Să știi că'n asta lume copilă nu e altă
La chip așa de blândă, la cuget mai înaltă
Decât Florica, mândra pe care o iubesc
Cu care vreau a vieții plăceri să împărțesc.
Ea-i gândul meu din minte, din pept a mea simțire
Mai mult imi prețuește decât întreaga fire!"

Respuse lui bătrâna cu aerul măhnit:
„Miron, ah! cu ce vorbe auzul mi-ai lovit!
Florica e din toate copilele din sat
Din neamul cel mai mândru, mai vechiu și mai bogat,
Ea are tată vornic ș'o zestre nesfârșită
Și mama-i e fudulă și înrăutățită.
Inveci n'a vrea aceasta s'o dea după tine,
Tu care n'ai avere decât aceste mâne.
Zadarnic bate'n peptu-ți un suflet cu iubire,
Acesta află'n lume puțină prețuire,
Căci minte, tinereța și inimă bogată
Nu trag a mia parte de-o pungă indesată.
Vai, nădușă dorința și chinul arzător
Și scapă-ți tinereța și lungul viitor!
Ear eu o luminare am să lucrez de ceară
Ce-oiu duce-o la icoană, rugând Sfânta Fecioară
Cu vorbe și metanii, ș'oiu da ca să cetească
Inchinăciuni ce scapă de grijă sufletească."

Precum un tînăr arbur ce vesel inverzește
Se pleacă și se 'ndoaie furtuna când vuesește,
Pân trăsnetul spre dînsul din ceruri răpezit
Sfărămător lovește in trunchiul inflorit:
Astfel, după 'ndoeala ce peptu-i sfișia,
Lovit prin aste vorbe in nălucirea sa,
Miron in nesimțire cu fața'n jos căzù
Și noapte 'ntunecoasă in juru-i se făcù.
Și făr de resuflare remase multă vreme
Pân peptul său cu jale reincepù a geme
Și dulcile suspinuri din inimă-i sbucnirè
Ș'alinaătoare lacrimi din ochii săi pornirè. —
Așa de muma blândă cu dulce ingrijit
Miron a lui ursită a plâns și a jălit.

Ear Maria și Săncu naintea casei lor
Șezënd, puneau la cale a fetei viitor.
Pe fruntea vornicesei un nour de 'ngrijire
Urcându-se, pe gene imprăștia umbrire.
Căci vèduva Vărvara la casa lor fusese
Și vorbe ascuțite ca 'n treacòt îi spusese
De ceea ce din chipul Floricăi au ales
Și cum Miron a Saftel cu dînsa-i înțeles,
De rèul care face a dragostei pornire
Când fetele n'ascultă de-a mamei sfătuire,
Și multe săgeți negre spre mândra vorniceasă
Țintise viclenește ș'apoi se depărtase.
Ear Maria lui Săncu remase 'n ingrijire
In minte inșirându-și tot soiul de gîndire.
Apoi pe cel din urmă din gînduri a oprit
Și'ntoarsă cătră Săncu, acest fel i-a vorbit:
„Bădică, cred că nime nu s'a 'ngrijit ca noi
Din toți care-au fost vornici, de-a satului nevoi.

Dar capul când a obștei nevoi a săvirșit
Ca om, la ale sale el are de gândit.
Florică din copilă acum o fată mare
Și-i vreme să gândească și ea la măritare.
Tu, ca un bun părinte, la zestre te-ai gândit
Ear eu gospodăria ca mamă am gătit.
Deci toate's așázate, și-i trebuie un mire
Ca să-și intemeeze a vieții fericire."

Ear Sâncu înțeleptul atunce a respuns:
„Nevastă, tu zici bine că timpul au ajuns
L'a fetei măritare cu grij'a cugeta.
Dar ce putem noi face decât a aștepta
Un mire de la sine cu dragoste să vie
Ce mândru și cu minte pe placul ei să fie?
Ear noi, găsind că este un vrednic gospodar,
Frumos-gătita zestre să-i dăm atunci in dar
Urându-le iubire cu binecuvântare,
Căci dintre toate-acesta e darul cel mai mare."

Ear Maria response: „Bădică-mi pare mie
Că nu-i destul părinții s'aștepte ca să vie
Un mire de la sine, lor e să se'ngrijească.
Un gospodar de treabă ca mire să găsească.
Căci fata e copilă: nu judecă ce face,
Ades crede c'un tînăr e bun fiindcă-i place
Și ascultând ea numai al sufletului dor
Iși perde tinereța și lungul viitor.
Deaceea dar părinții datori sînt s'o păzească
Spre insuș al ei bine și mult s'o sfătuească,
Ș'un mire să-i aleagă de neam și purtări bune
Și cu alesul tînăr pe fată s'o cunune.
Dar nu ca să o lese in dragosti să se dee
Cu oameni făr de nume și făr de căpătăie
Ce'n loc pe-a lui soție in neam să o ridice;
In stare injosită o face ca să pice."

Ear înțeleptul Sâncu soției a răspuns :
„Nevast'a tale vorbe cuprind ceva ascuns
Ce nu voești a spune ; ce gând te 'nspăimântează ?
Copila la vr'un tînăr cu dragoste visează
Ce ar fi rău, nevrednic să ceară mâna ei ?
Ori ai chitit ca mamă pe unul din flăcăi
Ce bun ar fi și vrednic și care o iubește
Dar, neplăcînd Floricăi, pe dinsul nu-l voește ?
Căci vre o grijă mare gândirea ți-a schimbat :
Cînd fată erai încă și eu te-am fost luat,
Pîn a 'ntreba pe mamă de e cu-a sa voință,
Cu mult mai înainte tu mi-ai jurat credință.
Și am trăit cu bine și fără de nevoi,
Dac' ar trăi copila precum am trăit noi !”

Ear Maria îi zise : „De-a oamenilor rău
Nimica o copilă nu știe 'n gândul său,
Și iubitori părinții nu trebuie s'o lese
Cu firuri inodate viața să-și o țese.
Căci dacă se întîmplă de-o dată nimerește
De alte ori o mie viața-și încâlcește.
Dar ce spun vorbe multe ! Un mîndru flăcăuan,
Copilul Neagu, fiul părintelui Trifan
Din satul de alături gîndește la pețire
Ș'a pus să me întrebe de-a noastră invoire.
El este bun, cu stare și știe multă carte
Noroc ar fi copila de el să aibă parte.
Dar ea, cunosc prea bine, nu are să-l primească
Căci a voit păcatul pe altul să iubească,
Pe-un rău, Miron a Saftei, sorman ca vai de el,
Ce nici macar nu are o vacă cu vițel,
Ce a s'o prăpădească virind'o 'ntre codași,
In loc de-a fi bărbatul întăiul din fruntași.
Dar de-a lua-o Neagu pe dînsa de mireasă,

Curând a să ajungă să fie preoteasă,
Ș'atuncea și averea mai mult se va mări
Și chiar acei mai mândri din sat o vor cinsti."

Ear înțeleptul Sâncu respunse cu 'ntristare:
„Averea și nici cartea nu's darul cel mai mare.
Căci oameni mulți cu carte ș'avere intilnești
Pe care al tțeu cuget nu iartă să-i cinstești.
Nici trebuie părinții la alta să gândească
Când își iubesc copila, decât s'o sfătuească
Ș'apoi s'aleagă însăși cum zice placul său
Căci sila'n cununie e cel mai groaznic rău.
Gătind copilei silnic un mândru viitor
Blăstēm părinții numai atrag pe capul lor.
Așa voesc să fie, așa-i a firii lege
Noi blând vom sfătul-o, ear dinsa va alege."

Zicând aceasta, Sâncu din casă a eșit.
Ear Maria remase cu gândul amărit
Și cugetă in sine: Cu-aceasta nu mă 'mpac
Căci eu cunosc ce-i lumea și știu ce am să fac!

Atunci cu hotărîre pe fată o chema.
Florica in livadă pe-un scăunaș ședea
Cu stativea nainte țesând sirguitor:
Și'n timpuri regulate mișcând al ei picior,
Din ițe jumătate de ițe despărțind
Ș'apoi ghibaciu prin ele suveica răpezind,
Prin firuri de in albe, cu deasă impletire
Făcea să crească pânza frumoasă și subțire.
Tot astfel gând de gânduri țesând sirguitor,
Lega in a ei minte trecut de viitor
Și vorbe ce-auzise rostite cu iubire
Unea cu-a ei dorință in dulce impletire.

Ear ciscârlii și gânguri in veselă sburare
In jur cântau pe ramuri a verei inturnare. —
Acum simțind Florica că mama o chemase,
Se despărți îndată de pânza ce lucrase
Și părăsind livada spre casă a pornit
S'asculte ce porunce avea de implinit.

Ear Maria îi zise cu scop de incercare:

„Florică, tu lași anii să treacă în nepăsare
Și mintea-ți de copilă nu vrea ca să gândească
Că-i timp de despărțire de casa părintească
Și că o fată mare spre-aceasta e gătită
C'un ténér de ea vrednic să fie însoțită.
Deaceea dar imi spune ce zice gândul ténu,
De ești tu hotărîtă să mergi după un flăcău
Ce-ar fi de tine vrednic și singur ai alege
Ca să urmezi a firii neștrămutată lege?”

Florica îi răspunse cu glasul tremurând:

„Mămucă, a ta vorbă deșteapt' în mine-un gând
Ce încă nu-mi venise; dar dacă e voia ta
Atuncea la aceasta deacum voiu cugeta:
Din cei ce mă vor cere pe-un vrednic voiu alege
Ca să urmez a firii neștrămutată lege.”

Ear Maria îi zise: „In jurul ténu privește
Și vezi din toți flăcăii de unul te dorește
Și dacă-i bun și vrednic și după placul ténu
Fii sigură că dînsul va fi ș'alesul meu.”
Atunci privi Florica la mamă drept în față
Și îi paru că vede pe ochii ei o ceață
Ce-acoperea gândirea cea adevărată.
Și de un glas din suflet cu tain' înștiințată
Gătită vorbă earăș în minte au ascuns
Și'n loc, prin alte vorbe acest fel a răspuns:

„Mămucă, de eri numai a mea copilărie

Am părăsit, și astăzi imi spui de cununie.
Mai las' să treacă vremea să vie nechemat
Acel pe care soarta de soț mi l'a păstrat,
Iubit să-mi fie 'n viață și dulce iubitor,
Păzindu-mi tinereța și lungul viitor."

Ear Maria fi zise: „Acesta nu-i respuns
Ce dă o fată mare când vremea au ajuns.
Când fata in aceasta nu vrea să se rostească
Atunci e treaba mamei de ea să se'ngrijească.
Și eu ca mamă bună la toate m'am gândit
Și'n minte viitorul așa l'am hotărit:
Din satul de alături un mândru flcăuan
Copilul Neagu, fiul părintelui Trifan,
Cu stare și cu carte și voie de pețire
Intreabă de a mamei ș'a fetei invoire,
Și eu n'am stat pe gânduri ci cuviințarea mea
Am dat, știind că asta va fi și voia ta,
Știind că încă nime n'a îndrăsnit a-ți place
Și ca supusă fică, cum vreau, așa vei face.
Deaceea te gătește deacum de cununie
Căci cel ales de mire chiar mâni are să vie."

Precum o floriceică ce gingaș se ivește
In dulcea primavară ș'abia se desvlește,
De un picior selbatic călcată pe tulpină
Se pleacă și se frânge și dureros suspină,
Așa Florica blândă in mândra-i nălucire,
Călcată cu receală și cu desprețuire
Simți amar deodată că inima-i se stringe
Ș'a soarelui lumină din jurul ei se stinge
Și, neștiind ce spune, ce simte și ce face,
Cu glas slăbit respuse: „Cum vrei, așa voi face."
Ș'abia ducându-și trupul in casă a intrat,
Perzându-se cu gândul in jale cufundat.

Ear când, de timp gonită, se depărta o oară
In locul ei o alta sosea și mai amară,
Căci vestea care vine deodată cu urgie
Incet abia pătrunde cu 'ntreaga-i grozăvie,
Și nu e chin pe lume mai mare și mai crud
Decât să perzi aceea ce'nveci nu ai avut.

CANTUL III.

Copii.

Aşa se trecu zioa in jale şi durere
Pân sara veni earaş cu blândă adiere
Şi luna sus pe cerul de nori descoperit
Zimbl cu jumătate din chipu-i strălucit.
Florica spre livadă, împinsă de-al ei dor
Purtă inima-i plina şi capul arzător,
Pășind incet nainte pe drumul luminat,
De-a arburilor umbre ici colo 'ntunecat.
Şi tot mergea nainte spre partea cealaltă...
Acolo sta un frasin bătrân, cu creasta naltă,
Din virf a sale ramuri plecând inspre pământ
Prin care cu lin freamăt șoptea al serii vânt.
Ear gardul e acolo stricat pe jumătate,
Incât intinzi pe vale privirile uitate
Departate pân la riul ce curge spumegos
In care roata morii se 'nvârte sgomotos.
L'a frasinului umbră șezuse ea ades,
Primblând a ei privire pe inverzitul șes
La nimene din lume gândirile oprind
Ci numai la a morii mișcare ascultând.
Acum de jale plină, privirea lăcrămoasă
Tintise neclintită spre luna cea duioasă,

Părënd că o întreabă de cerul va ierta
Un suflet fără milă astfel a sfărâma.
Dar ori ce-ar scrie soarta, un suflet cât iubește
Speranța nici odată deplin n'o părăsește
Ci tot, de răul lumii ș'a soartei nedreptate,
Găsește mântuire în gânduri minunate.
Și cum clădea la visuri, îi zis' o presimțire
Că mândrul ei peaproape umbla în rătăcire,
Că trebuie să vie, cu dînsul să vorbească,
Durerea cu iubitul în două să 'mpărțească.
Miron, de dor lovite, răspunde unde ești
De ce a ta iubită nu vii să o privești? —
Și eat' acum o umbră pe-earbă naintează
Și când sfirșește-aceasta, Miron se'nfătoșează.
La gardul de nuele stricat el se oprește
Și cu durere'n suflet pe mândra lui privește
Și vrea ca să-i vorbească dar tot ce pregătise
Deodată ca prin farmec din gândul său perise
Și nu putu s'adune nici două din cuvinte
Pe care în lungi șiruri gătis' în a lui minte.
Astfel mai multă vreme tăcînd ei au stătut
Pînă mai întăi Florica așa a început :

„Miron, tu vii la vreme căci multe-aveam a-ți spune,
Cum s'au schimbat în rele gândiri ce-am avut bune.
Azi mama fără de veste la dînsa m'a chemat
Și prin cuvinte-ascunse viclean m'a încercat
De inima-mi la tine cu dragoste gîndește,
Căci sufletul ei mândru pe tine te urește.
Ș'a zis că din copilă ce-am fost, sunt fată mare,
Că vremea e sosită acum de măritare,
Că'n satul de alături un mândru flcăuan
Băietul Neagu, fiul părintelui Trifan,
Cu stare și cu carte și voie de pețire
Întreabă de a tatei ș'a mamei învoire.

Ș'a zis că-i ténér vrednic, că are purtări bune,
Că-i voia părintească cu el să mă cunune,
Că totul pentru nuntă voește să gătească
Căci cel ales de mire chiar mâni a să sosească.
Ear eu l'a sale vorbe nimica n'am respuns
Căci mi s'a stins lumina și'n casă m'am ascuns
Ș'am plâns, inădușită de patimă amară
In șir de multe ciasuri păn ear s'a făcut sară.
Atunci un glas din suflet cu dulce povestire
Mi-a zis să vin aice, s'aștept a ta sosire.
Și stam aici cu frică și mult te-am așteptat
Să-mi spui cum este răul in bine de schimbat."

Miron de dor lovitul tăcând o ascultă
Ș'o lacrimă pe față-i incet alunecă.
Ear după lungă vreme, cu glasul nădușit
Cuvintele aceste cu jale a rostit:

„Florice' a noastre stele pe cer intr'o unire
Făceau una cu alta o singură lucire.
Dar ved că'ndușmănite acum se depărtează
Căci nouri cruzi de ură prin ele se așează.
Și ochii mei cu jale au plâns întreaga zi
Căci astăzi mi-a zis mama mai mult a nu gândi
Cu dragoste la tine, că ești de mare neam
Și ai bogată zestre, ear eu nimic nu am;
Că bate al meu suflet zadarnic cu iubire,
Aceasta află'n lume puțină prețuire,
Căci minte, tinereță și inimă bogată
Nu trag a mia parte de-o pungă indesată.
Și bine a zis mama: ei vor să te mărite
Cu altul făr de suflet, căci are bani și vite
Și-i știutor de carte—la mine nu gândesc
Mă au și mai nevrednic fiindcă te iubesc.
Ear cel ales de mire chiar mâni are să vie
Și ai să fii silită să mergi la cununie!

Remăi dar sănătoasă, Florică, de acum
Căci drumul tău e altul și altul al meu drum.
Eu am să fug departe ori unde-oiu apuca,
Ori unde intimplarea in lume m'a purta,
Pân voiu cădè odată de jale și necaz...
Nu mai gândi la mine, Florică... bun remas!"
Așa vorbi sërmanul, dar nu s'a depărtat
Ci-acoperindu-și fața amar a suspinat.

Ear ascultând Florica grozava lui vorbire
Acest fel îi respunse cu foc și cu pornire:
„Miron, ce fel de vorbe acuma ai rostit
Ah! sufletul tău rece inveci nu m'a iubit,
Tu vrei să fugi de-aice ori unde-i apuca
Ca un străin in casa-i drept jertfă să mă ia,
Și după ce-al meu suflet cu chipu-ți s'a deprins
Și peptul meu in flacări de dragoste-i aprins,
Vai! Remas bun, cuvântul cel crud tu imi rostești
Și vrei a ta iubită in chin s'o părăsești!"

Miron l'aceste vorbe simțind îmbărbătire
Respuns' atunci Floricăi prin astfel de vorbire:
„In inimă, iubită, simți tu așa putere
A împărți cu mine o viață de durere?
De mica cunoști numai bogată 'mbelșugare
Și nu știi lipsa vieții cum arde și cum doare.
Vrei tu să schimbi părinții, avere, nume, neam
Cu dragostea-mi din suflet, căci asta-i tot ce am?
De vrei — cu mine vino să 'mparți al vieții greu
Și relele s'or duce, căci bun e Dumnezeu!"

Atunci Florica blândă cu ochiu strălucitor
Acest fel îi respunse: „Pe lume n'am alt dor
Și nu am altă lege decât a te iubi,
Cu tine chin și lipsă vreu tot a împărți
Și de-a veni străinul in față am să-i spun
Că nu voesc cu dinsul inveci să mă cunun,

Căci tu mi-ești drag, tu singur, și tatei i-a fi milă
N'a vrea ca să jertfească pe fiica lui cu silă.
Dar dacă n'are suflet, atunci pe amândoi
O fugă să ne scape de chin și de nevoi,
Atunce nu-mi mai este nimica sfânt pe lume
Că tu-mi ești mamă, tată, avere, neam și nume!"

Miron l'aceste vorbe de jale grămădit
Grozav porni a plânge cu peptul nădușit
Și ploii vărsa de lacrimi și n'avea alinare
Căci ah, precum durerea și bucuria doare!
Și vrî ca să răspundă, dar alta n'a putut
Decât încet a spune: „așa trebui făcut!" —
Ear luna 'n jumătate pe cer se coborea...

Ca omul ce iubește, în nălucirea sa
Gândind l'a lui iubită ce este 'n depărtare
În minte chipul mândru cu feluri de schimbare
Îl vede, ear deodată în gând cutezător
Îl stringe cu dulceață la peptu-i arzător,
Visând acea din lume mai mare fericire —
Așa ast' dată visul se prefăcî în fire,
Și cum stăteau iubiții deolaltă depărtați,
Acum sînt împreună cu drag îmbrățișați:
Iubitul pe iubita de mijloc o cuprinse
Și senu-i ca zăpada la peptul său îl strinse,
Privire în privire ascunsă-i și perdută
În jur întreaga fire de ei e nevăzută,
Și mintea fărmeacă de dulce sărutare
O 'nvêlue plăcerea c'un nour de uitare.

Ear luna coborită cărarea ei sîrșise
Și noaptea 'ntunecoasă pe lume se lățise,
Departate însă riul ferbea și clocotea
Și valuri peste valuri grozav se grămădea.

CÂNTUL IV.

Sfătuitoarii.

Ear Neagu'n sat alături cu gândul la pețire
Trecu întreaga noapte in lungă nedormire,
Căci el era in voie a douazi chiar in zor
Să plece 'n sat la Sâncu ca mândru pețitor.
Abia întâia rază lucl la resărit
Incepe Neagu toate ce trebui de gătit :
Deschide-un mare sipet ce este cu lăcată
Și scoate o cameșă frumos și alb spălată
O 'mbracă, apoi brâul incinge lung și lat,
Intr'insul viră punga, cuțitul mănuchiat,
Pe frunte pălăria apasă cea nouță,
Apoi desleagă murgul și-l pune la căruță,
Și'ntorsul arc de oiști virtos ințepenește,
A hățului lungime măsoară, potrivește
Și fên pune'n căruță, pe dînsul un suman
Alege-apoi din turmă cel mai frumos cărlan
Ce vrea in dar a-l duce, c'ășa e obicei
Să nu ai mână goală când vîi ceva să cei.
Și hățuri și biciușcă apucă și purcede.
Ușor și sprinten murgul picioarele răpede
Și fără ca stăpânul să-i facă indemnare
Pe calea cea bătută aleargă'n fuga mare. —

Așa căruța mică cu umbra după ea
La resărit de soare pe câmpuri alerga.

Ear Sâncu și nevasta pe prispa casei lor
Stând cu bătrânul Trochin frumos povestitor
Și cu evlaviosul părintele Arghire,
Toți patru împreună ședeau la sfătuire.
Și mândra vorniceasă la sfaturi pricepută.
Acest fel își urmează vorbirea începută:

„Știut îți e moș Trochin, știut Sfinției Tale
Că grija pe ori cine întimpină în cale.
Tot satul este martur ce fel eu m'am purtat
Ca mamă și soție și care pilde-am dat
Și creștere copilei; ear anii au trecut
Ș'acuma fată mare Florica s'a făcut
Și la părinți venit'a nevoe să gândească
Că-i vreme s'o mărite și s'o gospodărească.
Vrând dar norocul nostru ș'a fetei bună parte
S'a arătat un mire cu stare și cu carte
Copilul Neagu, fiul părintelui Trifan
Ce are purtări bune și-i vrednic pământean.
Chiar azi el a să vie și arè să pețesească
Cercând al fetei cuget și voia părintească.
Ear fata ca copilă nu prea se invoește
Căci inima-i în taină pe alt flăcău iubește
Pe-un rău, Miron a Saftei, sërman ca vai de el
Ce nici măcar nu are o vacă cu vițel,
Ci știe numai vorbe la fete să șoptească
Și minți necoapte încă viclean să învërtească.
Ear Sâncu-i de părere că noi nu trebui
Să facem altă treabă decât s'o sfătuim,
Ș'apoi copila însăși s'aleagă cum a vrea
Pe cine ea va crede și cine-i va placea.

Dar eu socot in gându-mi, că-i treaba părintească
Să cate-a lor copilă să n'o nenorocească,
Căci ce-i o vreme scurtă de plâns și de jălire,
In cumpănă cu 'ntreaga a vieții fericire ?
Deaceea a cunoaște, noi am găsit cu cale
A moșului părere și a Sfinției Tale,
Ce multe știți din viață și multe ați văzut,
Ce este mai prielnic și bine de făcut."

L'aceasta, lunga barbă cu mâna netezind
După mai multă vreme in care-ai stat gândind
Ce sfaturi trebui date, cu astfel de vorbire
Ți-ai cuvântat părerea evlavios Arghire :

"Cu dreptul ai zis, lele, că des întîmpinăm
Nevoi in care-i bine pe alții să 'ntrebăm
Ce multe știu din viață și multe au văzut,
Prin sfaturi să ne 'nvețe ce este de făcut.
Dar mai intăi de toate nu trebui să uităm
Că noi suntem ca oameni datori să ne 'nchinăm
Cu umilire'n suflet, ca Domnul să ne-ajute
Căci rele numai Domnul le face nevăzute.
Deaceea este bine când grijă mare ai
Pe Sfinții Gheorghe, Petru, Ioan și Neculai
Și Sfinții toți de frunte atunce de rugat
Căci dinșii treceri multe la Domnul au aflat.
Ear când te impresoară nevoile mai mici
Atunce te inchină la Sfinții Mucenici
(Ce's patruzeci la număr, și ei vor stărul
La Domnul, de aceste curênd a te scuti.
Ear daca, precum trebui, la Sfinți v'ați inchinat
Cu multă cuviință, și sufletu-i plecat
Să știe-a mea părere, atunce ascultați
Cum socotesc in gându-mi, că trebui să urmați:
Nu-i bună sârăcia cu patimile-i grele
Căci ea pe om indeamnă la multe fapte rele

Și cugete viclene, și face des păcate
Chiar omul bun, când poartă nevoe mare 'n spate.
In zi de serbătoare silit e să muncească
(Pecat de care Domnul inveci să te ferească!)
Și multe alte rele, chiar fără voie bună,
Le face și păcate mereu, mereu adună.
Ear omul care are, când trebuie, muncește
Și'n zi de serbătoare el stă și prânznuește
Cum este scris în lege și fără de pismuire
Spre cel bogat de-alături indreapt' a sa privire.
Ear clopotul când sună în zi de serbătoare
El poate să aducă colac și luminare
Să puie la icoane și astfel micșorează,
Păcatele ce'n suflet ca sarcină-i s'așează.
Deaceea dar părinții, vrând să gospodărească
Pe fi lor, l'aceasta datori sunt să gândească,
Căci dragostea nu ține când n'ai cu ce trăi
Și'mpovărați de grije, ca mâni, se vor uri
Acei care, ca astăzi, cu drag s'au fost iubit
Și traiul pentru viață rămâne amărit —
Miron n'ar fi nevrednic, dar este prea sërman;
Deaceea Neagu, fiul părintelui Trifan
S'a nimerit mai bine: părintele-i om sfânt:
El are oi și vite și pluguri și pământ
Ș'un singur fiu, pe Neagu, cu minte și cu carte
Și de avere bună el a să aibă parte.
Florica măritată mai mult nu va avea
Gândire de copilă ci se va mângăia.
Miron, nici el lungi timpuri n'a fi în supărare
Căci azi bătrâna Safta a dus o luminare
De ceară la icoană ș'a dat ca să cetesc
Inchinăciuni ce scapă din chinul sufletesc."
Spuind aceste sfaturi sîrșiși a ta vorbire
Făcend o cruce încă, evlavios Arghire.

Ear Trochin a sa mână pe bătu-i răzema
Și cu plecată frunte pe preot asculta,
Acum ridicând glasul frumos povestitor
Așa lăsă a curge a vorbelor isvor:
„Părinte, vorbii tale prielnic rostitoare
Am dat precum se cade deplină ascultare.
De vreți ins' a cunoaște ș'acea ce eu gândesc
Să știți că nu de astăzi in lume viețuesc
Căci lelea vorniceasa era o copilă
Și Sâncu era fraged ca gingașa mlădiță
Și tu, părinte sfinte, abia erai flcău
Pe când mă incujbase sub greul jug al sêu
Amara bătrâneță; chiar cei mai vechi din sat
Îi știu ca prunci de țită când ei s'au botezat.
Deaceea 'n viața-mi lungă prin multe am trecut
Și ce e bun in lume și rău am cunoscut.
De doué ori in viață am fost căsătorit
Și 'ntăia și a doua soție mi-a murit.
Și din copii mândri nimic nu am ales.
Căci nempăcata moarte pe toți mi i-a cules.
Ș'am fost, schimbând, in vreme sërmană și bogată
Precum voi Ursita să 'nvërte a sa roată
Și când credeam că vecinic de rele sânt scutit
De-un rău mai mare încă deodat' am fost lovit,
Și când credeam că răul deacum mă va sfarma
Un bine făr. de veste deodată me scăpa.
Intăia mea nevastă avea părinți bogați,
Pe-a doua am luat-o din oameni scăpătați,
Și tot acelaș bine și tot acelaș rău.
Și 'ntăi și mai pe urmă găsii in drumul meu.
Deaceea știu că neamul, avere și 'nrudire
Nu te 'nlesnesc in greaoa a vieții pribegire
Căci multe sânt in lume necazuri și nevoi.
Precum lângă olaltă trage-o părechi de boi

Tot intr'un jug virită și greu înaintează
Și țerina uscată o taie ș'o brăzdează
Pășind de o potrivă cu muncă ș'opintire,
Așa de o potrivă cu-aceeași infrățire,
Bărbatul și femeea pe-al vieții drum mergând
Incet pășesc nainte nevoia împărțind.
Deaceea ar fi bine așa să se aleagă
Ca unul și cu altul in gând să se 'nțeleagă
De-o samă și potrivă, ca nu la mari nevoi
Vre unul îndărătnic să tragă inapoi
Și altul înainte, ș'asa cu amărire
Să-și inmulțească singuri a rēului lovire.
Dar cine vre odată pe altul a pētruns
Și cum să înțelegem ce'n suflet stă ascuns?
De mic pe inși-ne fiul cu drag l'am fost păzit
Și când vedem deodată că rēu ne-am amăgit,
Se sfarm' al nostru suflet de jale și de chin,
Cum am putē noi dară să știm pe cel străin?
Deaceea bētrâneța mă 'nvață a vē spune
Că chibzuirī de-a noastre nu's rele și nu's bune—
Și când să ieu aceia ce nu se știu iubi
Rēu poate ca să fie și poate bine-a fi;
Și alții când din lanțuri de dragoste se ieu
Ear poate fi cu bine și poate fi cu rēu.
Deci, dacă viitorul privește pe copii
Lăsați ca să aleagă precum o doresc ii
Căci totul tot atirnă de vecinica ursită
Precum de mai nainte odat' a fost menită,
Și ticălos e omul in goala-i chibzuire,
Robit de a ursitei grozavă hotărire!—"

Așa vorbi bētrânul: părintele Arghire,
Și mândra vorniceasă mirata lor privire
Spre dīnsul ațintise să vadă de glumește
Sau dacă anii virstei il fac de rătăcește,

Căci nu puteau pricepe asemenea cuvânt,
Ear Sâncu ținea capul plecat inspre pământ
Acufundat in gânduri, adânc fiind uimit
De vorba înțeleaptă ce Trochin a rostit.
Așa mai multă vreme ei toți au stat tăcând.
Arghire însă barba cu mâna netezind,
Gătea in a lui minte respuns cuviincios
Ș'acum voea să'nceapă cu glas evlavios,
Când eată o căruță peaproape durul
Ș'ajunsă la portiță deodată se oprî.

Din ea băietul Neagu acuma se coboară
Luând cu el cârlanul ce pune subsuoară
Și naintând așează peșcheșul la pământ
Și îndreptat spre dînșii le ține-acest cuvânt:
„Găsire bună, Sâncu și lele vorniceasă
Și voi ce ospetia a strins in astă casă:
Moș Trochin și părinte! Ia Sâncu un cârlan
Cel mai frumos din turma părintelui Trifan
Ce ți-am adus cu mine, și ce-am să-ți spun, ascultă
Căci gândul meu e neted și nu știu vorbă multă!“
Ear Sâncu respunzându-i acest fel a grăit:
„In ospetoasa-mi casă cu bine ai venit!
Șezi Neagule aice pe prispă lângă noi,
Și'n mână ia ulciorul umplut cu vin de soiu
Și gustă lapte, miere nevasta ce-ți va da
In vreme ce argatul pe murg va deshăma.
Ear când a calei trudă și foamea s'or fi dus
Atunce ne vei spune ce treabă te-au adus.“
Ear Neagu îi respunse cu astă cuvântare:
„Nu-mi spune, bade Sâncu, de vin și de mâncare
Căci trupu-mi verde încă, la drumuri lungi deprins
Nu știe oboseala, și alte m'au împins

Aici în sat la tine: eu vin ca pețitor
Adus de gânduri mândre ș'al sufletului dor.
Mai dulce decât vinul de soiu și dulcea miere
Vor fi a tale vorbe, când ceea ce voiu cere
Cuvîntînd, vei da-o: adesa am văzut
Pe fiica ta cea blîndă și'n gându-mi am crezut
Că alta ca Florica nu poate ca să-mi fie
Tovarășă iubită și gingașă soție.
Deaceea drept și verde aice am venit
Ca să cunosc de gându-mi de voi va fi primit
Căci vreau să fiu de treabă și vrednic pămîntean
Precum a fost și tata părintele Trifan.
Deaceea imi răspundeți și de cuvîntați
Atunci și pe Florica cu blînd o întrebați
Și dacă și copila cu mine s'a 'nvol,
(Căci altfel o nevestă înveci nu aș primi)
Atunce m'oiu întoarce și mândri vorniceii
În casă v'oiu trimete, c'așa e obiceiul.
Așa flăcăul Neagu la ei a cuvîntat
Și toți a lui cuvinte, tăcînd au ascultat.

Eăr înțeleptul Sîncu acest fel a răspuns:
„Cu bucurie, Neagu, cuvîntu-ți m'a pîtruns
Ai fost în vorbă neted precum se și cuvîne
Căci omului de treabă aceasta șade bine.
Eăr dacă vrei acuma răspunsul meu a ști,
Cunoaște că eu unul doresc a te primi
Ca ginere în casa-mi, și Maria dorește
Căci astfel ca și mine nevasta socotește.
Dar nu ajunge-atîta: pe fată vom chema
Aici la noi să vie ș'apoi vom întreba
Cum singură socoate și'n gândul ei gîndește
Căci tatăl cel cu minte copila nu-și silește
Ș'atunce cătră fată cuvîntul ți-i grăi
Și ea naintea noastră răspunsul va rostî.

Deci, intră tu în casă, nevastă, și o chiamă
Căci despre toate-aceste acum ne vom da seamă.*

Astfel a zis și Trochin din cap atunci a dat
Ș'a sa cuviințare astfel au arătat.

Arhire însă barba cu mâna netezi

Și nici așa, nici altfel nu vru a se rostl.

Ea Maria de dinșii se despărți ciudoasă

Și, ascultând porunca, se îndreptă spre casă.

CĂNTUL V.

Ursita.

O! Musă care'n peptu-mi suflat-ai inspirare
Ușor până aice să duc a mea cântare,
Vestește-mi cum Ursita de oameni neafată
Acum și-a întors roata din calea apucată
Și cu nestrămutare urmând a ei menire,
Prin rele a dus treaba la bună săvîrșire!

Tăcînd stăteau bătrânii pe fată așteptînd
Ear Neagu simțea peptul in ferbere sbătînd
Și inima cu mâna puternic apăsa,
Necutezînd privirea in sus a ridica.
Și eat' acuma ușa se 'ntoarce in țîține.
Și Maria pe fată cu mâna ei o ține
Ș'o duce, și'nainte ea merge și s'oprește.
Florica era albă ca neaoa ce lucește
Dar sta fără de tremur și recea ei privire
Spre Neagu ațintise cu plină hotărîre.

Ear înțeleptul Sîncu atunci așa le-a spus:
„Nevasta pe copilă din casă au adus
Și eată-o venită, deci Neagule vorbește
Cuvintele acele ce mintea-ți socotește.

Ear tu Florică, vorbeii lui Neagu răspunzând
Cu totul să uiți astăzi copilărescul gând,
Ci judecând cu minte să spui a ta simțire
Căci vorba ta va face sau chin, sau fericire!

Și Neagu ascultându-l acest fel a vorbit:

„Florică, de la mine la voi eu am venit
Ca să-mi urmez plecarea ș'al sufletului dor
Cerându-te pe tine ca dornic pețitor.
Căci din întâia dată de când te-am fost văzut
Să fii a mea soție de bine am crezut.
Sunt vrednic și cu minte și fiu de pământean
(Știut vă este neamul părintelui Trifan!)
Am învățat și carte și am cu ce trăi
Și inima imi zice că eu te voi iubii
Cu dragoste în viață, deaceea imi răspunde
Și din a ta simțire nimica nu ascunde!”

Atunci Florica blândă acest fel a răspuns:

„Vreau Neagule, în suflet nimic să n'am ascuns
Ci întregul gând a-ți spune: ori unde ai peți
Socot că ori ce fată cu drag s'ar invol
A merge după tine, căci chipul tău arată
O minte pricepută ș'o inimă curată.
Dar eu a ta pețire nu pot să o primesc
Căci inima mă 'ndeamnă pe altul să iubesc:
Mi-e drag Miron a Saftei, flacăra de-aici din sat
Și vecinică credința lui singur i-am jurat.
Decât cu altul viața, vreau moartea s'o aleg
Aceasta-mi e simțirea și gândul meu întreg!”
L'aceste a Floricăi cuvinte hotărâte
Cu toți stau în tăcere cu fețe impietrite.
Ear Maria, privirea ca fulgere arzând,
Înspre copila blândă cu ură răpezind,
Acum vocea asupra-i c'o ploaie de cuvinte,
Să deșerteze aprig furtuna ei din minte,

Când eat' un vuet mare deodată se lățește,
S'apropie mai tare și vine, se mărește,
Și doi argați cu spaimă spre dinșii răpeziți
Aleargă in ogradă strigând: săriți, săriți!
Sai, vornice, ajută, căci apa groaznic vine
Și moara pe dulapuri abie de se mai ține,
Cosițele sunt rupte, săriți in ajutor!
Neașteptata veste îi umple de fior
Și gândul le preface și alergând afară
Apucă peste câmpuri deădreptul cătră moară.

Tot satul intr'acolo flēcăi, bărbați și fete
Bătrâni, copii, neveste cu chipuri spăriete
Gonesc in fuga mare și îndărătul lor
A clopotului limbă suna ingrozitor.
Ear riul numai spume cu urlet furios
Vârsa a sale ape pe vadul năsipos
Grozav! și unde malul era inalt și mare
Isbea cu strășnicie ș'a apelor săpare
Părți late de pământuri pe dedesubt tăea
Ș'aceste despărțite, in riu se risipea.
Și moara'n cua și'n colo mânăta crud de valuri
Când se pleca spre-adâncuri, când se isbea de maluri
Și scânduri desfăcute din roata sfărămată
Prin valuri spumegoase s'ascund și ear s'arată,
Dulapurile grele gemând se despărțesc
Cosițele puternici se rup și se sdrobesc:
O singură mai ține legată de-un par gros
Ș'aceasta a se rupe se cearcă furios.
Acuma ca s'ajute puterile-adunate
A multor brațe goale cu vinele umflate
Apucă de cosițe și trag in sus cu greu
Și unii căngi și funii aduc, ș'asvirl mereu
Să impresoare moara și trag spre mal in sus
Ear alții drugii puternici pe dedesubt au pus

Și cearcă s'o ridico și eat' incet, incet
Spre maluri o înaltă ș'o au apropiet
Ș'acuma e cu totul din apă ridicată
Și neagră de-umezeală pe maluri așazătă.

Abia toți muncitorii, de truda lor cea mare
Iși ușurează peptul cu-adâncă resuflare,
Când eată lângă dinșii un mal se risipește
Și sfărâmat, al apei lung clocot îl mărește
Cu dînsul vai! deodată in apă a căzut
Ș'o tînără copilă și nu s'a mai văzut!
Amar! era Florica — toți stau incremeniți,
Privesc in jos spre apă cu ochii rătăciți
Dar cine va scăpa-o?... Un tînăr se răpede
Din sus orbiș in valuri — nici el nu se mai vede!
Și doue femei țipă ș'aleargă desperate
Pe mal, smulgîndu-și pîrul, cu brațele indreptate
Spre oameni și spre ceruri și in genunchi căzînd
Și Maria și Safta gem lacrime vărsînd.
Dar eată doue chipuri prin spume se ivesc
Ce's strins imbrătoșate și ambele trăesc.
Miron pe-a lui iubită cu braț virtos o ține
Și'noată și de maluri s'apropie și vine
Și funia cea lungă spre dinșii aruncată
De mîna-i bărbătească voinic e apucată.
Și-i trag in sus și eată-i pe maluri ridicați,
De apă și de moarte iubiții sînt scăpați! —
Miron a lui iubita pe earbă o așază;
Pe dinșii se coboară usucătoare raze
Din soare, și lumina o arde și orbește
Se pleac' a ei pleoape și capu-i ametește
Și-l razimă de peptul acel mîntuitor.
Miron spre ea privește cu jale și cu dor
Și chipul îi desmeardă și pîrul ei lipit
Desface și desprinde de trupul umezit.

Bătrâni, bărbați, neveste, stând toți in jurul lor.
Privesc și nu cutează să dea ajutor.

Și ea ridică capul: viața-i se trezește

Privirile 'nviete pe dinsul le țintește

Adânc până la suflet, și brațele intinde

Spre el, ș'a sale umeri apucă și cuprinde

Ș'apas' a sale buze cu dulce sărutare

Pe gura lui iubită in lungă 'mbrătoșare.

Și obștia-i intreagă pătunsă de uimire

Ear Sâncu le grăește cu astfel de vorbire:

„Miron, deși copilei viața eu am dat

Tu azi cu-a tale brațe de moarte-o ai scăpat

Și ție-ți datorește mai mult decât chiar mie

Primește-o dar pe viață ca vrednică soție:

Părinții împreună cu dragoste ți-o dăm

Ș'a voastră insoțire o binecuvântăm.

Căci Dumnezeu din ceruri a vrut să fie-așa

S'o dobândești tu singur prin bărbăția ta!”

Și Maria in lacrimi uimită stă și mută

Și uit' a ei mândrie, pe fată o sărută

Cu dulce, ș'o desmeardă și'ntinde a sa mână

Ș'atrage lângă dînsa pe Safta cea bătrână

Și mamele-amëndoue plângënd se 'mbrătoșează.

Ear Neagu din mulțime spre dînșii naintează

Și mirelui aceste cuvinte le rostește:

„Miron, Florica astăzi mi-a spus că te iubește,

Că tu-i ești drag, tu singur, și eu in gândul meu

Din noi cine-i mai vrednic, de tu ești, sau de's eu

Stam să mësor; acuma cunosc ce prețuești

Și vëd că tu copila mai mult o vrednicești.

Intru mulți ani să-ți fie! na, ici in mâna mea

Ce-ți dau in cuget verde, o bate pe a ta

Căci vreau al t'eu prieten să fiu neprecurmat:

Când vei avè nevoie de faptă, ori de sfat

Mă vei vedea la tine, ear când al vieții greu
Te-a grămădi vre-odată, gândește-atunci că eu
Avere de la tata destul' oiu moșten
Ce's gata la strimtoare cu tine-a împărți."
Tot satul cuviințează vorbirea lui cu minte
Și-l laudă; de-o parte Vărvara lui Terinte
Pândește pe sub gene de-aici ce-o să mai easă
Vești restălmăcitoare ce mâni din casă'n casă
Va aduce ca 'nainte; alături însă sta
Moș Trochin care stinga pe bățu-i răzema,
Ear dreapta veștejită o ridică în sus
Și îndreptat spre dinșii aceste vorbe-a spus:
„Precum de mai înainte Ursita v'a menit,
Miron și tu Florică, traiu lung și fericiți!”

BALADE

*Gottes ist der Occident
Gottes ist der Oriem.*

GÖTTE

DOMNIȚA ȘI ROBUL.¹⁾

I.

Pe-o vale inflorită se 'nalță o zidire
A secolelor stinse măreață moștenire.
In ea domnea o doamnă frumoasă ca o zină
Cu părul său de aur, ochirea sa senină,
Bogată de avere, în suflet mai bogată,
De laude mărețe spre ceruri înălțată.
Și de castel aproape într'un bordeiu uitat
Ședea un rob al doamnei de griji incunjurat.
Frumos era și tînăr, și'n palida lui față
Vedeai că pe-al său suflet s'a pus o neagră ceață.
Vai! o simțire-ascunsă, într'însul au aprins!
Un dor fără de margini, un foc etern nestins.

¹⁾ Subiectul acestei balade a mai fost tratat și de D-nii *N. Gane* și *Mihail Cornea*, după înțelegerea ce avurăm împreună. Toate trei poeziile, purtând același titlu, s'au publicat în «Convorbiri Literare». Aceasta în C. L. An. II, pag. 333, a D-lui Cornea An. III, pag. 54; iar a D-lui Gane An. VIII, pag. 234.

Cum, rob fără de drepturi, din miserul bordeiu
Spre-o doamnă prea înaltă ridici tu ochii tîi,
Un verine-a sa privire, vr'odat' a ridicat
Spre păserea cea mândră din norul înalțat?
Cînd o vedea pe calu-i cu fața ei divină
Trecînd, cum trece, sboară pe ceruri luna plină,
Sufletul sîu cu dînsa sbura făr' incetare
Pîn o 'nvîlea în aer albastra depărtare.
Cînd treceau zile, veacuri și el nu o vedea
Un soare pentru dînsul pe cer nu resărea,
Ear cînd cădea pe lume a nopții grea tăcere
Pe-o jalnică vioară cînta a sa durere,
Cînta duios, puternic și dulce inspirat
Accente dureroase, cum nu s'a mai cîntat.
Frumoasă doamnă, spune, vr'odată ai gîndit
La cel sîrman, de tine de două ori robit?

II.

Sus in castel serbează in vesel' adunare
Mulți cavaleri și doamne o mândră serbătoare.
In sala cea străveche cu aur decorată
Petrece adunarea la masă mult bogată.
Și sus in capul mesii șade bătrânul tată
Cu barba lungă, albă, de multe ierni spălată,
Cu fața rece, aspră și ochiul nemișcat
Precum un chip eroic in marmură sculptat.
In dreapta stă mireasa, in stinga mândrul mire
Frumos, plin de viață și plin de fericire,
Dealungul se inșiră lucita adunare
Precum pe-o selbă scumpă s'inșir mărgăritare.
Și cavalerii nobili vuind, voios petrec
Și'n frumuseță doamnele cu toate se intrec
Dar de mireasa mândră se simt intunecate
Cum stelele pe ceruri se șterg desluminat
Când luna strălucește. Și prânzul se urmează
Mai vesel, tot mai vesel și vinul scântează
In cupele de aur și oară după oară
Prin sita' veseliei cu grabă se strecoară.
Și unul dintre oaspeți, ținind o cupă plină
Se scoală și spre dinșii solemn el o inchină:
„Cât va 'nvia pământul a soarelui lucire
Viața lor să fie eternă fericire!“

„Trăească!“ strigă vesel al oaspeților chor
Și sala se cutremură de glasurile lor.
Bătrânul se ridică și'n juru-i s'a uitat
Și cupa spumegândă tăcut a deșertat.
Acum s'a sfinșit prânzul: precum pe câmpuri late
Resar in multe snopuri ici, coio flori bogate,
Așa in sala 'ntinsă ici, colo se 'ntocmesc
De oaspeți grupuri mândre și vesel convorbesc.
Și mirele spre tată: „Ce este o serbare
Când nu-i încoronată de veselă cântare?
O Doamne, într'o noapte un rob am ascultat
Cântând așa de dulce cum nu s'a mai cântat!...
— Să vie să ne cânte!“ — Bătrânul a rostit,
De servitori mulțime in grabă s'au pornit.

III.

El intră trist și palid, fiind a sa vioară
In mijloc se oprește și ochii își coboară.
— „Să cânti un măndru cântec! — zice bătrânul tată,
Ș'acest inel de aur va fi a ta resplată!“
El ochii nu ridică, vioara incordează
Ș'un cânt din timpuri veche acumă intonează:
El cântă de-o frumoasă fecioară d'impărat
Inchisă de-un balaur intr'un ascuns palat
Și cum nopți lungi și zile jălea mândra fecioară
Vărsând ferbinte lacrimi de soarta ei amară
Și de-un viteaz și nobil și măndru Făt-frumos
Ce fața ei de ânger, in sufletu-i duios
Purta pe 'ntreg pământul, cătând chipul iubit
Ce'n visuri il visase și încă n'a găsit.
Și cum il dus' o zină peste un pod de aur
Și cum eși in cale-i selbaticul balaur,
Cântă de crunta luptă ce groaznic s'a incins.
De 'nvingătorul măndru, balaurul invins
Și de resplata dulce, ce-atunci am așteptat
Pe măndrul și viteazul fecior de împărat. —
Și toți tăcuți ascultă, cuprinși de incântare
A robului frumoasă și gingașă cântare,
Și Domnul si intinde de aur un inel —
Ridică ochii robul, in jur se uită el

Și întâlnește 'n cale-i o jalnică privire
Ce cumpenește 'n viață ani lungi de fericire.
Atunci lung o privește și noaptea îl cuprinde
Și mintea lui se perde și ochiu-i se aprinde,
Selbatic el apucă din nou a sa vioară
Cuprins ca de un farmec acum el cântă eară
Și cânt' un cântec straniu de-amorul cel ascuns
De care pentr'o doamnă un rob era pătuns,
Și cântă ca prin visuri de chin și desperare
Și-i cântă și o roagă să aibă îndurare
Și tremură și cântă pătuns de-un dulce fior
Ș'o roagă și o jură și cere-al ei amor!
Toți stau în neclintire pe scaune 'mpetriți
Domnița îl privește cu ochii rătăciți:
Din sênul ei spre ceruri așa de blând și lin
Se'nalță un ferbinte, un trist, un lung suspin.
Acum toți se deșteaptă, bătrânul s'a sculat
Și mâna sa cu furie spre rob a îndreptat
Și mirele s'aruncă, strigând cu glas grozav:
„Vai ție! îndrăsnețe și miserabil sclav
Mori! Mori!” — și ferul crâncen spre rob au ațintit
Dar el c'un ochiu mai mândru pe loc l'a pironit
Și înc'odată doamna cu sufletul privește
Și inima-i se umflă și peptul său slăbește
Ș'a sufletului coarde perd dulcele acord
Și ochiul i-se frânge, și jos el cade mort!

OSINDITUL.

Tot orașu-i în mișcare
Mii de oameni merg și vin
Înspre poarta cea din vale
Și din vale spre castel.

Câteodată vezi doi oameni
Care 'n cale se 'ntilnesc
Cum preschimbă trei cuvinte
Ș'apoi grabnic se despart.

Ici și colo grupuri, grupuri
De bărbați, femei, copii
Se formează, și 'ntre dinșii
Îngrijii vorbesc încet.

Clopotele sună toate
Vuind amenințător
Ca furtuna care muge
Când e cerul mânios.

De ce s'a trezit arama
Din puternicul ei somn,
Acest vuet e de bune
Sau de rele vestitor?

Ce s'așteaptă, ce-a să fie
Ce 'ntimplare a făcut
Ca să-și lese treaba, casa
Liniștitul cetățean?

La castel in jurul porții
Stă poporul așteptând:
„Nu es încă, nu es încă?”
Se intreabă nencetat.

Eată însă că se mișcă
Poarta mare de stejar
Și in juru-i se 'nvértește
In țîține scârțîind.

Și din curte es acuma
In coloane așăzați
Țîind săbiile goale
Rânduri, rânduri de ostași.

Și in mijlocul lor merge
Greu in lanțuri ferecat
Cu pas lin și mândru aer
Un om ténér și frumos;

Un sucman i-au pus in spate
Și'n opinci l'au încălțat
Dar din fața lui nobleța
A o șterge n'au putut.

Pe-al său umér, unduloase
Negre plete se cobor
Ș'al său ochiu plin de mândrie
Strălucește scânteios.

Lângă el cu fruntea creață
Și cu ochii incruntați
Un om aprig la privire
Merge 'n roșu imbrăcat.

Inaintea lor un crainic
Cu un glas resonător
Indreptat cătră mulțime
Le veștește nencetat:

„Oameni buni, priviți cu groază:
Acest negru ucigaș
A intins spre Domnul țării
Făr de lege ferul său!

„La peire vrû s'aducă
Țara 'ntreagă, pe voi toți!
Acum însă cu mormântul
A lui faptă va plăti!

„A lui moarte să vè fie
Crudă pildă 'n viitor,
Astfel Domnul pedepsește
Ucigași de soiul său!“

— Minți, infame, strig' acuma
Cel in lanțuri ferecat,
Ucigaș îți e stèpânul
Ce la moarte m'a trimis!

Am voit, a mea mireasă
Ce vicleanul mi-o răpi
Și mânjita mea onoare
Cu-al său sânge să resbun.

Și să mântuiu biata țară
De-a sa ghiară de tiran
Și poporului ce geme
In sclavie apăsăt,

Libertate...“ — dar cuvântu-i
Nu străbate in popor
Căci cu vuet tobe, surle
Glasul său inădușesc.

Și când tobele și surle
Se opresc, începe ear
Crainicul cătră mulțime
Strigând: „Oameni buni, priviți

Acest om fapta sa neagră
Cu mormântul va plăti,
Astfel Domnul pedepsește
Ucigași de soiul său!“

Și mulțimea spăimântată
Se dă 'n lături, face loc
Și cortejul se strecoară
Dinaintea sa incet.

Mii de ochi privesc la dînsul:
„Eată-l, eată-l, l'ai văzut?
Cel cu plete colo 'n mijloc,
Cât de tînăr și frumos!“

Și femeile ridică
Copilașul lor in braț:
„Vezi cel tînăr! Ah, mormântul
Prea curînd i s'a deschis!“

Precum riul care curge
Înspre marea spumegos
Și curgînd, cu alte ape
Se mărește nesfîrșit,

Astfel curg fără sfișire
De popor grămezi, grămezi
Și cortejul inconjoară
Înspre vale alergând.

A rămas acum orașul
Îndărătul lor de mult
Abia 'n urmă să ved încă
A bisericilor cruci.

Înainte se întinde
Un câmp negru de moher
Fără margini ca pustiul.
Ca pustiul trist și sec.

Colo 'n mijloc se înalță
O mașină drept în sus,
Negru amenințătoare
Ca un spectru fioros.

Împrejur și pe deasupra
Corbii zboară 'n cărduri mari,
Falfăind din a lor aripi
Și din pliscuri croncănind.

Au ajuns! Tăcere-ădâncă
Pe câmpie s'a întins...
„Mergi! îi zice-un glas sinistru
Ciasul negru a sosit!

Și un preot în veștinte
Ce-l privește cu ochiu blând
Înspre dinsul naintează,
Evanghelia ținând.

Atunci el ingenunchează
Și făcând al crucii semn,
Cartea sfântă o sărută
Ș'apoi iute: „Vin' calău!”

Doi se ved acum pe scară
Cum se urcă sus, mai sus,
Înc'o treaptă și piciorul
Eșafotul au atins,

Unul blând cum e victima
Depe-al jertfelor altar,
Altul crud, precum e tigrul
Când inhață prada sa.

Acel roșu întinde mâna
Spre toporul ascuțit...
Nici un pept nu mai răsufală
De fiori sunt toți cuprinși.

Dar ce glas acum s'aude
Prin tăcere străbătând,
Cine strig' așa sălbatic:
„Stăi, oprește-te, calău!”

O fecioară albă, mândră
De odată a părut,
Intinzând a sale brațe
Desperate spre șafot:

„Nu lovì! Ah, doue viețe
Ar ucide brațul tîu!
Nu lovì! A sa iertare
De la Domn am dobândit!

Nime'n lume decât mine
N'are-asupra-i drept mai bun
Dumnezeu din ceruri n'are
Mai bun drept: eu il iubesc!”

— Tu ești, tu? Ce vrei aicea
Tu ce-amorul ai vîndut?
Mergi, ascunde-a ta rușine
Imi e groaz'a te privì!

„De la mine, ah, iubite
Al tîu ochiu nu depărta!
Te îndură, te îndură
De-al meu suflet pocăit!

Am vîndut a ta iubire
Dar mustrarea ș'al meu chin
Singur Dumnezeu le știe
O, coboară ochiul tîu!”

— Fugi din ochi-mi! Somnul vecinic
Ce-am să dorm, nu 'nvenina!
Fugi! Nu face al meu suflet
Să-l incarc cu un blăstem!

„Cătră tine, om al morții,
Eu acuma mă îndrept,
Vezi aici a sa iertare
De la Domn am dobândit.

Liber este! Tu asupra-i
Nici un drept nu ai deacum,
Il iubesc deacum pe lume
E al meu, al meu etern!”

„Sunt iertat! Nu vreau iertare
Dobândită cu-așa preț,
Fugi de aici, te desfatează
In măriri și bogății!

Vreau să mor, căci o viață
Pe pământ unde ești tu,
Mii de morți cuprinde 'n sine
Eu vreau una, vin' calău!

Tu nu vrei? Cum, o muiere
Iți răpește prada ta?
Tu! nu știi s'ucizi pe unul
Ce de viață e sătul?”

Și zicând, el să aruncă
Spre calău și de la brâu
El îi smulge a sa spadă
Ș'o indreaptă spre-al său pept.

Ferul intră... sânge roș
Isbucnește 'n lung vârtej...
Jos un țipet... pe câmpie
Fiori de moarte s'au lățit!

DOUE ZILE.

Sara caldă și senină
Peste lume s'a lățit,
Sus zimbește luna plină.
Marea doarme liniștit.

Și pe apa albăstrie
Intr'o luntre ei plutesc.
De amor și bucurie
Dulce el și ea vorbesc.

Când privesc în sus la astre,
Legănându-se ușor,
Când în undele albastre
Acufundă ochii lor.

Ș'apoi ear a lor privire
Se 'ntîlnește cu amor
Și un raiu de fericire
Ei cetesc in viitor.

„Doue zile, încă doue —
Zice el — și-i fi a mea
Etern ne lucește noue
A iubirii dulce stea!”

— Doue zile, doue încă
Zice ea — dar n'a sfîrșit
Și deodată, de o stincă
Luntrea groaznic s'a isbit.

Și ei cad in neagra mare
Ș'amêndoi se acufund
Și bënd undele amare,
Ei dispar adânc in fund.

El o cată, o zărește
Pe un val îndepărtat
Și spre dînsa se isbește
Și inoată desperat.

Eată-l vine, o ajunge,
Cu al său puternic braț
O răpește și o smulge
Dintr'al morții negru laț,

Și pe umăr o așează
Și puterile îi cresc
Ș'a lui brațe mult viteaze
Valurile despărțesc.

Un moment... și neagra moarte
In amoruri s'a schimbat!
Un moment... Amară soarte
Vai puterea l'a lăsat!

L'al său pept in desperare
El o stringe cu amor
Și'ntr'o dulce sărutare
Se ating buzele lor.

„Doue zile, doue încă...”
Glasuri triste când și când
Mai auzi... in mare-adâncă
Se perd ele suspinând

Noaptea rece 'ntunecoasă
Greu pe lume a căzut
Marea urlă furioasă
Luna 'n nori a dispărut.

K A H E R. ¹⁾

Pe-o peatră mucezită, lâng'o moșche bogată,
Acoperit cu sdrențe un cerșetor zăcea
Și veșteda lui față de ani era brăzdată
Ș'a lui vedere scursă de mult acum era.

Pe drum pe lângă dînsul, cu pasuri regulate
Toți bine credincioșii incet, tăcuți treceau
Cu mânil pe pepturi și frunțile plecate
Spre templul rugăciunii pios se îndreptau.

Și pasurile line loveau a sa ureche
Dar nime spre bătrânul privirea nu pleca
Și nici da o pomană în mîna sa cea veche
Și voacea lui cu jale acest fel cuvînta:

¹⁾ Kaher a domni: în Bagdad pe la anul 950 d. Ch. Istoricul Arab care a descris istoria acestui Kalif îl citează ca exemplu de deșertăciunile lumii și nestatornicia soartei.

„O! frate care intri in templul de credință
Nu trece lângă mine cu suflet nendurat!
Privește alba-mi frunte plecată de căință,
Privește cum isvorul vederii mi-a săcat!

„O! pune o pomană in astă veche mână,
Ce veștedă, sbircită, spre tine s'a intins
Căci ea odinioară a fost a ta stăpână,
Ș'a 'ntregei lume frături intr'insa a cuprins.

„Kalif am fost odată ș'al meu grozav renume
Pe-aripa biruinței sbura indepărtat,
Puternica mea voace cutremura o lume,
Regi și'mpărați la tronul-mi supuși s'au inchinat.

„Aveam o mândră față și ochi plini de scânteii
Vedeai de bogăție palatul meu gemând,
Copii aveam ca ângeri și multe dulci femei,
Slăvit ca și profetul eram pe acest pământ.

„Dar vai ! împins de-un demon, eu crud, fără de lege
A bunului meu frate, eu tronul am răpit
Și ghiare inspre dînsul intins'am sacrilege
Și'n a lui Allah templu pumnaru-mi l'a lovit.

„Deatunci ani făr' de număr trecut'au peste mine
Și fie-ce minută un secol a ținut,
Sdrobit și orb sînt astăzi și moartea nu mai vine
Sa 'ngroape amintirea grozavului trecut.

„O, frate! înspre mine privirile senine
Le pleacă și nu trece cu ochiu nendurător,
Azi june ești și mândru, dar mâni poți fi ca mine
Căci nime nu cunoaște ascunsul viitor!“

Astfel gema bătânul, dar toți cu 'nfiore
Șoptind: Kaher! Kaher! fugeau cu grabnic pas
Ș'intrau în templul sacru să spele 'n închinare
Aspectul cel sinistru ce'n minte le-a rămas!

I E Z I D.¹⁾

I.

„Kalife, lasă cântul, amor și poesie,
A lui Ali resboinici te chiamă 'n bătălie
In zori de zioă mâne o crâncenă ciocnire
Va hotărî a noastră isbândă sau peire.
Deschide Alcoranul, cetește cuvios
Din ceruri te privește Profetul mânios,
Tu ești și braț și minte a Omeiazilor,
Kalife, lasă cântul și versuri și amor!

— Urmați, urmați cântarea poeți, voi cântători
Pe dulcea voastră liră cântați al meu amor,
De sânge și de luptă eu azi nu știu nu vreau

¹⁾ Iezid II Kalif in Damasc din familia Omeiazilor
720—724.

Vreau tonuri dulci s'inunde duios sufletul meu!
Și tu, a mea iubită, divina Zuleima
Imbată al meu suflet cu blând privirea ta,
Pe gura ta mă lasă săruturi a culege
In astă oară încă și mâni se va alege
Din Omeiazii mândri și mirșavii Aliți
Mai cu priință care de Allah sunt priviți!"

Poeții, cântătorii, cântarea lor urmează
Căpitanii pleacă fruntea și'ncet se depărtează...
Iezid și Zuleima pe un bogat covor
Preschimbă între dinșii dulci vorbe de amor,
Al sclăvei përul negru ascunde despletit
C'o mantă de mătasă pe scumpul ei Iezid
Și ochiul său cel negru, duios, lăcrămător
In a lui Iezid suflet revarsă tainic fior,
C'un braț alb ca zăpada îl ține 'mbrățoșat
Și gura-i il-imbătă cu dulce sărutat.
Iezid, când inspre dînsa perdut in fericire,
Când ear in sus spre ceruri indreapt'a sa privire
Și'ncet din pept suspină: „O dulce Zuleima,
Eternă cum e lumea va fi iubirea mea,
Adâncă, mai adâncă decât adânca mare
Ferbinte, mai ferbinte decât arzându-l soare!"
Frumoasa Zuleima voluptuos suspină
In lacrimi i se stinge a ochilor lumină
Cu brațu-i ca zăpada il stringe mai duios
Cântare-abia s'aude șoptind misterios
Un farmec se intinde... ear colo 'n depărtare
Se 'nalță 'ncet pe ceruri o rază lucitoare.

II.

O! voi, căror amorul vè vars'al sèu nectar,
Acoperind a vieții durere și amar,
Voi, care alte doruri goniți și cugetare,
Scăldând intregul suflet in dulce desfătare,
O! nu uitați c'amorul nu-i tot in astă lume,
Că sta mai sus onoare și patrie și nume,
Gândiți c'ale amorului momente-așa divine
Trec răpede ca gândul și'n oara care vine
Ades al soartei trăsnet, infiorător tunând,
V'aruncă in durere, in groază, in mormânt!

.....
Ce vuet surd s'aude viind din depărtare,
Ce zingăniri de arme, ce tropot, ce strigare?
Kalife, te deșteaptă din visul tèu de-amor
Te 'ncunjură trădare și sânge și omor!
Nu-ți prevestește visul că lașii căpitani
S'au dus Kalif și suflet să-și vênză la dușmani?
N'auzi cum vin? Apucă viteazul iatagan
Arată cine-i demnul urmaș al lui Othman...
E prea târziu! Vai ție! La cort acum ajung
Cu lancea ascuțită ei pânzele străpung

In somn au să te prindă!... Dar nu! precum un leu
Ce'n pace, fără grija dormea 'n culcușul său,
Trezindu-se deodată, se vede 'ncunjurat
De vânători o mie cu arcul indreptat
Spre peptu-i făr' de pază, ș'o clipă 'n nemișcare
Stă—și uimit privește teribila trădare,
Ș'apoi c'un muget groaznic, sëlbatec, desperat,
Cutremurând intregul pustiu nemësurat,
Asupra-le s'aruncă și vai ș'amar de cei
Pe care 'ntăi fixează teribili ochii săi —
Astfel după o clipă de-uimită nemișcare,
Iezid asupra lor s'aruncă cu turbare
Și necruțat lovește viteazu-i iatagan
In carnea mișelească a cruntului dușman,
Rărește a trădării nemărginită gloată
Și calcă pe cadavre și'n sânge el inoată!
Dar vai! viteaza-i armă lovește inzadar
Căci unde cade unul alți doi in loc rësar.
Acum puternic brațu-i se pleacă și slăbește
Prin răni fără de număr roș sângele-i sbucnește,
Picioarele-i se moaie, el cade la pământ...
Dar spre iubita sclavă privește el cazënd
Și brațele-i slăbite spre dînsa se indrept
Și'ncet odată încă o stringe l'al său pept
Și'n ochiul ei se perde și zice cu glas frânt:
„N'a fost om mai ferice ca mine pe pământ,
Dușmani, Allah, Profete, pe toți eu vë desfid,
Voi n'ați putut ucide amorul lui Iezid,
In paradis viața-mi schimbă al meu amor
In brațele iubitei voios primesc să mor!“

M E R V A N.

Vântul muge
Calul fuge
Peste câmpuri, peste văi,
Coama sboară
Foc și pară
Strălucește'n ochii săi.

„Mervan, Mervan iubite, ah! groaza mă săgeată
Nu vezi în urma noastră Eunuchii mii de mii?
Ca de-o semântă neagră câmpia-i presurată
Trimși sunt să ne prindă d'Emirul, morți sau vii!

— Fatime, blândă floare, florii ței alungă,
Înaltul ne proteje Profet a lui Allah.

Nu este cal in lume ce ar putè s'ajungă
Fugaru-mi ce se trage din mândrul Abdallah!

El zice, puncturi negre se perd in depărtare
Precum a nopții umbre se perd in zori de zi
Și fug, și înainte se 'ntinde ca o mare
Nemărginit pustiul cât ochii pot zări. —

Vântul muge
Calul fuge
Pe pustiul cel intins
Coama sboară
Foc și pară
Es din ochiul său aprins.

„Mervan, Mervan iubite, nu vezi colo in zare
Spre noi cum se răpede un tigru incrunțat
Și jur in jur pustiuri... nu e nici o scăpare
Aice sub năsipuri mormântul ne-i săpat!

— Zadarnic o, Fatime, de spaimă ești cuprinsă,
De-un braț ești apărată vênjos și bărbătesc
Ș'o spadă țin in mână ce'nveci n'a fi invinsă
Cât va privi cu milă spre noi un ochiu ceresc.“

El zice, inspre fiară fugarul său pornește
Și'n gura-i spumegândă el spad'a implântat.
Un muget de durere... roș sângele sbucnește,
Fugarul peste fiară lung sborul și-a urmat. —

Valuri groase
Năsipoase
Tai' al calului picior
Ear din soare
Arzătoare
De foc raze se cobor.

„Mervan, Mervan iubite, ah! sufletul meu arde
Eu simt in pept al setei jăraticul aprins,
De ce vrășmaș Profetul n'a vrut ca să am parte
Să ard in inchisoare de-amorul meu nestins!

— Profetul mica earbă nu vrea să vestejească
Ci grabnic îi trimete un nor recoritor
Și ție, cea mai mândră din flori, să nu tânjească,
Nu-ți va trimete cerul un recoros isvor?“

El zice, și aproape ca prin minuni resare
In mijloc de pustiuri raiu dulce, inflorit
Cu recoroasă apă, cu flori mirositoare,
Cu fructe aurite, cu arbori de umbrit.

Recorite
Liniștite
Trec trei umbre-acum in sbor
Dar se 'ntinde
Mai ferbinte
Vânt grozav și arzător.

„Mervan, dece sălbatic privești in jur de tine,
Dece in a ta față tot sângele e 'nchegat,
Dece-ți tremură brațul când toate au mers bine
Acum când de primejdii Profetul ne-a scăpat?

— Fatime, vai! iubită, nu simți, cu grea suflare
Pământul cum incinge selbatecul Samun,
Nu vezi cel munte negru cum vine 'n alergare
S'acopere pustiul... Profete drept și bun!

El zice, peste lume o noapte se coboară:
Cel munte groaznic, negru ce-ajunge pân 'n nor
Aproape-i, mai aproape, sălbatic mii de fiare
Din somn trezesc pustiul cu strigătele lor.

Și vâjje și tună, se 'nalță, se cufundă
Pustiu, pământ și ceruri in una s'au unit;
Zadarnic cată ochiul prin noapte să pătrundă
Profetul a sa frunte in cer a increțit!...

DON RAMIRO.¹⁾

DIN HEINE

„Dona Clara, Dona Clara,
Mult iubită de-atâți ani,
Tu voești a mea peire
O voești neindurat!

„Dona Clara, Dona Clara,
Dulce este-al vieții dar
Grozav însă e adâncul,
Intunericul mormânt.

„Dona Clara, saltă vesel
Mâni Fernando al teu mire
La altar te va conduce,
Tu la nuntă nu mă chemi?

¹⁾ Poesia originală este nerimată.

— Don Ramiro, Don Ramiro,
Mult amar îți e cuvântul
Mai amar decât ursita
Care ride de-al meu dor.

— Don Ramiro, Don Ramiro
Scutură-te de-al tău chin,
Pe pământ sunt fete multe
Dumnezeu ne-a despărțit,

— Don Ramiro, ce-atâți Mauri
Ai invins cu vitejie,
Azi pe tine te învinge —
Mâni la nuntă te invit!

„Dona Clara, Dona Clara
Dar, o jur, dar, am să vin
Și voesc să joc cu tine
Noapte bună — mâne vin!

— Noapte bună! — Și fereastra
Se închide, jos Ramiro
Impetrit stă multă vreme
Pân' în noapte dispărû.

Insfirșit din lunga luptă
Zioa ese 'nvingătoare
Și Toledo se arată
Ca un câmp întins de flori.

Edificiuri și palaturi
Scânteiază înspre soare
Ș'a bisericelor virfuri
Aurite strălucesc.

Cum s'aude-un roi de-albine
Astfel clopotele sună
Și din templele pioase
Se înalță rugăciuni.

Dar privește, dar privește
Cum colo din cea capelă
Curge, curge 'n valuri dese
O mulțime de popor,

Cavaleri, frumoase doamne,
Domni de curte strălucind ;
Voios clopotul vuește
Orga sună maiestos.

Și în mijlocul mulțimii,
Cunjuțați de-adânc respect,
Cu pas lin merg însoțiii
Dona Clara, Don Fernand.

Și mulțimea îi petrece
Pân' l'al mirelui palat
Unde nunta se serbează
După usul cel străvechiu.

Prânz bogat și joc de arme
Se urmează 'n veselie,
Grabnic, vesel timpul trece
Pân ce noaptea a căzut.

Și la joc colo in sală
Oaspeții s'adună toți
Și se văd de vii lumine
A lor haine scânteind.

Mirele și cu mireasa
Dona Clara, Don Fernando
Șed pe scaune 'nălțate
Și preschimbă dulci vorbiri.

Și'mprejur se mișcă vesel
Ale oaspeților valuri,
Instrumentele resună
Și trompetele trăsnesc.

„Pentru ce, frumoasă doamnă
Se indreaptă ochii tăi
Incolo spre colțul salei?
Cu mirare-o 'ntrebă el.

Cum, nu vezi tu, Don Fernando
Pe-acel om in mantă neagră?
Cavalerul blând respunde:
„E o umbră, scumpa mea!“

Umbră însă, eată vine
Și era un om în mantă.
Sângele din Clara ferbe
Pe Ramiro cunoscând.

Acum însă jocu 'ncepe,
Jucătorii se 'nvêrtesc
Cu beție 'n cerc selbatic
Și pământul geme greu.

„Cu plăcere, don Ramiro
Voiu să te urmez la joc
Dar în astă mantă neagră
N'ar fi trebuit să vii.

Și Ramiro o fixează
Cu ochi mari străpungători
Și o stringe, și-i răspunde
„Tu la nuntă m'ai chemat!“

Și în jocul cel selbatic
Se aruncă amândoi,
Instrumentele resună
Și trompetele trăsnesc.

„Fața ta e ca omătul,
Clara zice tremurând,
„Tu m'ai invitat la nuntă“
Sec resună glasul său.

„Mânele-ți sînt reci ca ghița
Clara-i zice îngrozită,
„Tu m'ai invitat la nuntă...“
Și'n vârtejuri ei se perd.

„Lasă, lasă-mă, Ramiro
Sufiul tău e de cadavru!“
Ear cuvântul cel sinistru:
— Tu la nuntă m'ai chemat!—

Arde, fumegă pămîntul,
Vesel musica resună
Ca in cercuri fărmeceate
Toți in sală se 'nvărtesc.

„Lasă, lasă-mă, Ramiro“
In grămad' un glas suspină,
Don Ramiro tot respunde:
— Tu la nuntă m'ai chemat!—

Atunci dară, mergi cu Domnul!
Clara strigă cu 'nfiorare:
Abia zise și îndată
Don Ramiro dispărû.

Clara cade... fiori in suflet...
Noaptea rece o cuprinde
Leșinul cu sine-o trage
In imperiul său obscur.

Insfirșit negura piere,
Insfirșit deschide ochii
Dar din nou acum mirarea
Îi inchide ochii săi.

De când jocul începuse
Scaunul n'a părăsit
Și ea șede lângă mire
Care-i zice turburat:

„Dece fața ta e albă,
Ochiul tău intunecat?“
— Și Ramiro... Clara geme,
Și o groaz'ei leagă limba.

Dar cu fruntea increțită
Zice el: „Nu căuta
S'auzi veste sângeroasă:
Azi Ramiro a murit!“

POESII LIRICE

..... ascoltate in rime sparse il suono.
Di quei sospiri, ond'io nutriva il core
In sul mio primo giovenil errore
Quand' era in parte altr'huom da quel ch'è sono.

PETRARCA.

DOUE VIETE.

Doze viețe omul măsoră
Cât timp urmează cărarea lui,
Una in lumea cea din afară
Alta'n adâncul sufletului.

Cea din afară blândă, senină
Mi-a dăruit-o al meu destin
Dar cea din suflet de lupte plină
De griji amare și negru chin.

Precum sërmanul făr de vedere
Ce lume, oameni vèzù in vis,
Când se deșteaptă simte'n durere
Noaptea ce-apasă ochiu-i deschis;

Sau cum a mării puternici valuri
Adânc din funduri s'asvirî spumând
Ș'apoi sfârmate de nalte maluri
Earăș in mare recad gemând;

Așa din mine visuri frumoase,
Aspirări mândre sumeț pornesc
In curênd însă neputincioase
De-a lumii prosă crud se sdrobesc.

Nimic de-aceste nu știe însă
Vêrtejul lumii nepăsător,
Jalnice cânturi, lacrimi ascunse
Singuri sunt triștii marturii lor.

PRIGONIRE.

Prigonire 'nversunată
Ah! ca mine niciodată
Om pe lume n'a simțit
De-un chip mândru și iubit.

De m'afund in cugetare
Inainte imi apare —
Nesfârșit il vęd in gând
Cum suride dulce, blând ;

De me primblu prin grădine
Eu il vęd in jur de mine
Printre stele, printre nori
Și prin aer și prin flori,

De ieu cartea, pe-ori ce pagini
Ved aceleași dulci imagini
Ear de scriu, eu scriu cu dor
Numai versuri de amor.

Și când noaptea se coboară
Ș'a mea minte impresoară
Eu vëd ear acel suris
Zioa 'n visuri, noaptea 'n vis.

Chipul, știu, e nălucire,
E părere, amăgire —
Inșă este o părere
Ah! și dulcea mea durere?

LA PÊRĂU.

Dece copilă dulce, cufunzi a ta privire
In limpedele unde a cestui lin pârâu,
Te uiți fără încetare, perdută in gândire
Cum apa cristalină oglindă chipul tău?

La mine ah, te uită, in ochiul meu privește,
Cetește'n al meu suflet ce arde de amor
Și vezi adânc intr'insul cum lin el oglindește
Imaginea ta dulce de mii și mii de ori.

Pârăul curge, curge și unda-i nu s'oprește
In care dinioarea tu chipul ți-ai văzut
Și apa trecătoare in taină te-amăgește
Dintr'insa chipu-ți dulce in grabă s'a perdut,

Dar sufletu-mi statornic etern nu va mai șterge
Imaginea frumoasă ce'ntr'însul s'a oprit
Și anii ce se schimbă și timpul ce tot merge
Din el nu pot s'alunge un chip așa iubit.

CÂTE VERSURI...

Câte versuri de amor
Eu am scris pătuns de dor
N'aș vra'n lume ca să sboare —
Lumea-i prea nesimțitoare.
Aș vra, una să le știe,
Numai una, dragă mie
Și când singuri noi vom sta
Să le cânte draga mea
S'ascult glasul ce iubesc
Ș'ascultând să o privesc.

JURĂMÎNT.

E destul! Prea multe chinuri
Și dureri am suferit.
De mult plâns și de suspinuri
Sufletu-mi e amărit.

E destul! Deacum nainte
Eu deplin me hotăresc
Să n'o mai văd niciodată,
Niciodată să-i vorbesc.

Ca să fiu mai sigur încă
C'oiu ținea acest cuvânt
In secret, in mine insu-mi
Jur un sacru jurământ.

Jur!.. Vai miel Eat'o vine
Singură in calea mea
Am să fug... dar ce mă ține
De nu pot fugi de ea?

Am sa mai cerc inc'odată
Poate astăzi m'a privi
Cu amor ș'a sale buze
Cu blândeță-mi vor zimbi.

RESPUNS.

Astăzi, dragă, spune-mi mie,
Tu ce-atâta eu iubesc,
Vrei ca dulcea mea soție
Să visăm un vis ceresc,
Spune-mi, asta o vrei tu?
Ea zimbînd respunse: *Nu!*

Cum, tu vrei ca în durere
Și etern muncit de chin
Viața mea să fie fiere,
Fiere-amară și venin,
Spune-mi, asta-i voea ta?
Ea zimbînd respunse: *Da!*

Nu, nu este cu putință
La ce spui nu te gândești,
Asta nu-i a ta voință
Mult iubită, tu glumești!
Nu-i așa, răspunde-mi tu?
Însă ea zimbînd, tăcu.

AUR ȘI ARGINT.

Spui că tăcerea este de aur
Cuvântul însă ar fi de-argint,
Mi-ai dat, iubită, grămezi de aur
O! dă-mi odată un dram de-argint!

O RAZĂ DE AMOR.

Precum pe bolta intunecată
Un moment singur luna s'arată
Ș'apoi dispare earăș in nor,
Dacă in ochiu-ți mândru și rece
Un moment singur tainic ar trece
Numai o rază dulce de-amor,

Acea privire atât de dragă
Aș duce-o 'n gându-mi o viață 'ntreagă,
Impins ori unde de-al meu destin,
Mi-ar părea lumea verde grădină
Și cerul negru, făr de lumină,
Etern albastru, etern senin.

Atuncea singur cu-a mea gândire,
In mii de visuri de fericire
Și zi și noapte m'aș adânci
Și ah! din peptu-mi cu inspirare
Ar eși dulce așa cântare
Cum n'a fost încă și n'ar mai fi!

IDEALUL MEU.

Des in anii de junie
Când pluteam din val in val
Intr'o dulce reverie,
Imi cream un ideal.

Și o faț' așa frumoasă
Për de ânger blond fi dam
C'o ochire mult duiosă
Dulce il impodobeam

Și-i dam cel mai dulce nume
De femeie, ce iubesc
Și gândeam: in astă lume
Voiu putea să te gădesc? —

Însă anii se strecoară
Lin mă suiu pe-al vieții deal
Și din gându-mi pere, zboară
Al meu dulce ideal.

Și în calea mea senină
Într-o zi te-am întâlnit
Și imaginea divină
Viu în gând mi-a revenit.

Și o față așa frumoasă,
Păr de ânger, blond aveai,
C'o ochire mult duioasă
Împrejurul tău priveai.

Și aveai același nume
De femei, ce iubesc
Ș'am gândit: înastă lume
Însfârșit eu te gădesc!

Ș'o vampaie de iubire
Vai! În peptu-mi s'a aprins
Și spre tine cu grabire
Al meu braț îl am întins

Și ți-am spus: Ah! vin' la mine
Chip de ânger adorat
Vino grabnic, căci la tine
Ani întregi eu am vizitat!

Însă tu făr' îndurare
Priviși brațul meu întins
Și c'o crudă nepăsare
Rece 'nlături l'ai împins

Și mi-ai spus: ce-mi pasă mie
D'idealul ce-ai visat
În nebuna ta junie!...
Și din drum te-ai depărtat.—

Și ear anii se strecoară
Greu me urc pe-al vieții deal
Dar din gându-mi nu mai zboară
Un chip dulce și fatal.

IN DULCEA LUNĂ MAI.

In dulcea lună Mai când earba'n câmp resare
Și vesel de plăcere tot sufletul tresare,
Eu singur in măhnire, in suferinți și chin
Vărs lacrimi de durere și mult amar suspin.

In dulcea lună Mai când tainic luna plină
Și mii de mii de stele pământul insenină
Pe cerul vieții mele s'adună negri nori
Ce'ntunec' al meu suflet și-l umplu de fiori.

In dulcea lună Mai când păserile cântă
Și armonii divine natura toat' incântă
In mine-un glas de jale se plânge desperat
Ca viscolul de earnă ce urlă 'nfricoșat.

In dulcea lună Mai când dulci și calde raze
Din soare se coboară și totul inviază
Eu palid, in tăcere, plec fruntea la pământ
Și'ndrept a mele gânduri spre recele mormânt.

D U R E R E.

Era atât de frumoasă
Ș'așa dulce imi vorbea,
Cu ochirea sa duioasă
Pân' in suflet mă privea.

Și cu mintea 'n rătăcire
Eu la dînsa mă uitam
Ș'un vis lung de fericire
Lângă dînsa eu visam.

Intr'o sară 'ntunecoasă
Ah! i-am spus cât o iubesc,
Cum o viață 'nveci frumoasă
Eu in ochiul său cetesc.

Deatunci gura-i surizândă
Deatunci nu mi-a mai vorbit
Și ochirea sa cea blândă
Crud și rece m'a privit.

Și deatunci durere-amară
Ce mă arde ca un foc,
Duc cu mine 'n ori ce țară,
Duc cu mine 'n ori ce loc.

Și cu mine ori și unde
Am s'o duc pe-acest pământ
Pân' cu mine-o voi ascunde
In adâncul meu mormânt.

SENIN ȘI FURTUNĂ.

Noaptea profundă
In ea cufundă
Pământul june, reinflorit,

Bolta senină
Blândă lumină
Varsă din sênul său aurit.

Și totul tace
Divină pace
Peste natură domnește lin,

Dar o furtună
Geme și tună
In al meu suflet sdrobot de chin.

Ah! Nici e rază
Nu luminează
Noaptea profundă ce m'a cuprins,

Inima-i ruptă
De lunga luptă
Ce-amor și ură crud au incins!

ADIO LA * * *

Odată când plecam spre tine
Mic orășel in vale-ascuns
De câte 'nchipuiri senine
Voiosu-mi gând era pătruns,

In indoeală și dorință,
Perdut in visuri, eu pluteam
Și la porniri cu ce căință,
La revedere îți spuneam!

O! leagăn dulce de durere
Mic orășel in văi retras,
Azi nu-ți mai spun la revedere
Străin etern tu mi-ai ramas

Și indoeală și dorință
Acuma ah! s'au prefăcut
Intr'o prea sigură știință
C'etern să aflu n'aș fi vrut.

Adio dar oraș și casă
Ce crud amorul mi-ați plătit
Și tu imagine frumoasă...
Adio tot ce am iubit!

ORLOGIUL.

In noapte-adâncă și in tăcere
Stau prins in luptă cu al meu dor
Il svirl departe, dar cu putere
El se intoarce invingător.

Nime nu știe ce chin mă arde,
Ce griji frământă aprinsu-mi gând
Orlogiul singur din ceea parte
Resună jalnic din când, in când...

Orlogiu jalnic, cine ești oare?
Ah! ești amicul ce mă iubești,
Tu vii a-mi face dulcea 'ntrebare:
Sărmane bolnav, cum te găsești?

A D I O.

Adio frumoase bucle, adio amor ferbinte,
Eu mă despart de tine .
Cu sufletul zdrobit,
Cu mai puțin amor, dar cu mai multă minte
Un altul decât mine
Va fi mai fericit!

IN ZADAR.

Patriæ quis exsul
Se quoque fugit ?

Horatius.

Peste munți și peste mare
Fug, alerg neincetat
Ca să aflu alinare
Pentru sufletu-mi sfărmat.

Insă vai! In țări străine
In zadar scăpare vreu,
Căci ori unde-oiu fi, pe mine
Eu cu mine mă tot ieu.

D O R.

O! voi pe care-amorul
Cu foc-i v'a muncit,
Voi singuri știți cum dorul
Te arde de cumplit.

Iubita e departe
De peptul meu aprins
Și sufletul meu arde
De dor, de foc nestins.

Zadarnic peptu-mi plânge
Adânc suferitor,
Ah! Dorul nu se stinge
In lacrimi de dor.

O! voi pe care-amorul
Cu focu-i v'a muncit
Voi singuri știți cum dórul
Te arde de cumplit!

NEPĂSARE.

Marea geme și vuește
Și s'asvirle 'n sus și 'n jos
Cerul tună și trăsnește
Vântul urlă fioros.

Vasul fraged se despică
Valuri negre-l învelesc
Când spre nuori il ridică
Când in funduri il isbesc.

Și pe vas in desperare
Toți aleargă nesfirșit
Nicăiri nu ved scăpare
Groaza morții i-a lovit,

Și ochiri și brațe mute
Ridic spre mântuitor
Să se 'ndure să-i ajute
Cu cerescu-i ajutor.

Singur, fără de mișcare
De catarg stau răzemat
Și privesc cu nepăsare
Oceanul intartat,

Căci puțin imi face mie
Dacă marea m'a 'ngropa
Sau de inima-mi pustie
Pe pământ voi mai purta.

ANI INTREGI...

Ani intregi de fericire
Ah! aş da cu mulţămire
Ca din chinul greu
Ce mă sfâşie şi arde
Să străport a mia parte
In sufletul tău!

Dar aş da viaţă, nume,
Partea mea din astă lume
Şi din paradis,
Inc'odată să-mi vorbească
A ta gură ângerească
Cu dulce suris!

NEHOTĂRIRE.

Inima mi se sdrobește,
Capu-mi este greu,
Mintea mea se rătăcește
Ah! Nu știu ce vreau!

Aș voi ca niciodată
Să n'o mai zăresc,
Intr'o țară depărtată
Singur să trăiesc —
Ș'aș voi fără încetare
Să privesc la ea
Ș'intr'o dulce contemplare
Să 'mbăt mintea mea.

Aș vrea chinul ce m'apasă
Nici să-l fi găcit
Și să creadă că nu-mi pasă
De nu sunt iubit —
Ș'aș vrea să șoptească jalnic
La urechea sa
Zi și noapte un glas tainic
De durerea mea.

Aș vrea ca o grea căință
Al vieții dar
Să il schimbe 'n suferință
Și in chin amar —
Ș'aș voi a sa viață
Să se scurgă lin,
Să-i suridă fără ceață
Cerul tot senin.

Inima mi se sdrobește
Capu-mi este greu
Mintea mea se rătăcește
Ah! nu știu ce vreau!

LĂNGĂ MAREA.

Pe o stâncă lângă mare
Singur stau în depărtare
De al meu amor
Și ochirea mea cuprinde
Oceanul ce se'ntinde
Pân' departe'n nori.

Ori și unde peste mare
Pintre valuri imi apare
Chipul său iubit,
Ș'a sa gură imi vorbește
Și la mine tot privește
Ochiu-i nesfirșit.

Dar in cruda sa privire
Vai! Nu văd compătimire
 i nu văd amor
 i cuv ntul seu e rece
 i prin sufletul meu trece
Un grozav fior.

 i privesc, privesc la mare
 i m ntreb ce e mai mare,
Ce e mai profund,
Chinul greu ce mă cuprinde
Sau e marea ce se ntinde,
Marea fără fund?

CÂND O VEDEAM...

Când o vedeam părea că văd un ânger
Cum s'arătase în visurile mele,

Când îmi vorbea suna așa de dulce
Ca rugăciunea în ciasurile grele.

Ear când deodată rece m'a privit
Perdut și singur în lume m'am trezit.

O DORINȚĂ.

Pentru ce cu chinu 'n mine
Pe pământ mai rătăcesc,
Ce dorință mă reține
Chin, viață să sfârșesc ?

Cu o singură lovire
Al meu chin aș alina
De durere, de iubire
Tot deodată aș scăpa !

Ah ! eu știu ce mă oprește
Toate, toate-a nu sfârși
Ce dorință mă silește
Pe pământ a rătăci :

Aș vrea s'o mai vëd odată,
Aș vrea s'o vëd dormind,
Ochiul său să nu mai poată
Să m'ucidă crud privind,

Să nu poată să-mi vorbească
Cu-acel țon nepăsător
Ce-a făcut să se 'ngrozească
Al meu suflet simțitor.

Atunci ochiu-mi să se 'ncline
Spre frumosu-i chip visând
Și să cred c'atunci de mine
Ea visează suspinând,

Să mă perd într'o privire
Lungă, lungă de amor,
Sa mă 'mbăt de fericire
Și atunci abie să mor.

PENTRU CE CU INTRISTARE...

Pentru ce cu intristare
Plângi frumosul tău trecut?
Fericiri fără de schimbare
Pe pământ s'au mai văzut?

Sunt lumini fără de umbrire,
Este rosă fără spin,
Dulce vis fără de trezire,
E amor fără de chin?

PRESIMȚIRE.

Azi privești cu mulțămire, cu triumf și ironie
Ș'al tău cuget nu te mustră c'ai zdrobit a mea junie.
Inșă vai! Imi zice tainic un glas rău prevestitor
Că și tu pășești ca mine spre un jalnic viitor.
Precum eu odinioară tu gonești un ideal
Ce-ți va coperi junia cu-al durerii negru val;
O sinistră presimțire al meu suflet a pătruns
Ce-mi arată 'ntr'o oglindă viitorul tău ascuns:
Eu ved fața ta frumoasă, rumenă și inflorită
De dureri și suferințe ca zăpada înălbită,
Ved din ochi-ți care mândru azi in jurul lor privesc
Cum ferbinți, amare lacrimi in torente isvoresc,
Ved frumosul păr de aur lin in bucle așăzat
Cum pe senu-ți alb și fraged cade'n valuri turburat,
Și din senu-ți ce se mișcă pe-ale visurilor unde
Ved sbucnind cu violență gemeri și oftări profunde.

Dar zardarnic te vei plânge și vei geme inzadar
Căci nimic, nimic in lume n'a să curme-al tîu amar
Și atunci in desperare, plecând fruntea spre pămînt,
Eu te ved gîndind la mine și la jalnicul meu cânt.
Dar atunci eu n'oiu suride cu triumf și ironie
Ci c'o lacrimă de jale voi deplânge-a ta junie.

UN TOPORAȘ.

Cufundat in suvenire
Pe câmp verde mă primblam
Și cu trista mea gândire
In trecut mă intorceam.

Cum la chinurile-amare
Din trecut mergeam gândind,
Pintre earb' o mică floare
Vězui vesel resărind.

Și perdut in cugetare
Toporașul am sdrobit,
Dar deodată cu 'ntristare
L'am cules și l'am privit:

Toporaș sermană floare
Spune, cum ai meritat
Așa tînăr in picioare
Fără mil' a fi călcat?

L'al meu pept, floare uscată
Deacum afl'un adăpost
Căci ca tine sfărămată
A mea inimă a fost:

Zimbea veselă și jună
Viața dulce când perdû,
Cu-a mea inimă 'mpreună
Biată floare, plângi și tu!

MELANCOLIE.

Când se deșteaptă in dimineață
Natura vesel spre nouă viață,
Auroră mândră ce-mi aduci mie? —
Melancolie.

Ce simt când sara luna zimbește,
Paserea 'n creangă blând ciripește
Ear printre frunze vântul adie? —
Melancolie.

Și când in noaptea intunecată
Ascult cu fruntea in jos plecată
Cum bate jalnic oara târzie?
Melancolie,

Râpit de-a lumii valuri mișcate.
Din a mea tristă singurătate
Ce simt cu dânsa în veselie? —
Melancolie.

Ori când, ori unde, fără încetare
În al meu suflet ce isolare!
Etern cu tine, dulce soție,
Melancolie!

CĂTRĂ O COPILĂ.

Al tău zimbet de blândeță ș'al tău ochiu plin de iubire.
Cu atâta duiosie inspre mine nu 'ndrepta
Căci o inimă sdrobită de o neagră amintire
Raza dulce a speranței n'o mai poate 'nsenina.

Precum mica ciocârlie într'o zi de primăvară
Saltă sprinten și'ntonează al său cânt inveselit
Și nu vede uliul aprig ce cu 'ntinsele lui ghiare
Multă vreme pe deasupra in tăcere a pândit.

Astfel tu cu inspirare cânți simțirile plăcute
Deșteptate'n al tău suflet de întâiul tău amor
Și nu vezi — când se vor trece aste vesele minute —
Cum durerea cu-a sa ghiară te pândește'n viitor.

Atunci zilele senine ce se scurg așa frumoase
Și nopți dulci cu mândre visuri o, atuncea n'or mai fi,
Ci în lacrimi de durere și'n suspinuri fioroase
Vei petrece noaptea lungă, vei petrece lungă zi.

Și'n nimic, nimic atuncea nu găsi-vei alinare
Ș'amintirea fericirii ce odată ai simțit
Va 'nmulți în al tău suflet suferințele amare
Și durerea ta profundă va mări-o inmiit.

Al tău zimbet de blândetă ș'al tău ochiu plin de iubire
Cu atâta duiosie înspre mine nu 'ndrepta
Căci o inimă zdrobită de o neagră amintire
Raza dulce a speranței n'o mai poate 'nsenina.

UN VIS.

Era noaptea 'ntunecată
Ș'un somn greu mă apăsa
Când in gândul meu deodată
Un vis crud se arăta:

O biserică pompoasă
Strălucea de luminări
Și'n ea glasuri cuvioase
Cântau stranie cântări

Și in haine de mireasă
La altar eu te-am văzut
Cum stai palidă, frumoasă
Lâng'un om necunoscut;

O podoabă aurită
Peste umere-ți curgea
Ș'o cunună prețuită
A ta frunte incingea.

Dintr'o strană depărtată
Eu sinistru vă priveam
Ș'a mea frunte infocată
De-un mormânt o răzemam.

Atunci preotu 'n veștminte
Înspre voi înaintă
Și cu tainice cuvinte
Mânele vă'mpreună

Ș'o selbatică simțire
M'apucă îngrozitor
Și vedeam c'a mea sfârșire
Se apropie și mor.

M Â N G Ă I E R E .

Când cu fruntea răzemată
In dulci visuri cufundată
Singură vei sta,
Și dușmana ta gândire
Spre-al meu cânt in rătăcire
Tainic va sbura.

Al meu cânt ce-i scris cu sânge,
Scurs din sufletu-mi ce plânge
De dureri și chin,
Ți-a furat in taină oare
Un moment de intristare
Un singur suspin?

Ah! de-o lacrimă de jale
A răpit genelor tale
Jalnicul meu cânt,
Pentru toat' a mea durere
O mai dulce mângâiere
Nu vreau pe pământ!

REVEDEREA.

Mon cœur encore plein d'elle errait sur son visage
Et ne la trouvait plus.

A. de Musset.

Te-am iubit oare *pe tine*
C'un amor așa 'nfocat,
Chipul *tău* atâta vreme
Al meu suflet l'a purtat,

Fost-ai tu care odată
C'o privire, c'un suris
A mea viață de necazuri
O schimbai in paradis.

Fost-ai tu care 'ntr'o sară,
C'un cuvânt nepăsător,
M'ai făcut să fug in lume
Și să plâng de chin și dor?

Nu, ah! nu, cel dulce nume,
Acel chip așa iubit
Dintr' a visurilor lume
Al meu dor l'a fost răpit,

El era o nălucire
Un vis dulce 'ncântător
Ce-și crease in gândire
Al meu suflet arzător,

Dumnezeul poeziei
Il trimise pe pământ
Să-mi arăte-a mea chemare
Să deștepte al meu cânt.

ULTIMA LACRIMĂ.

Intr'o fatală, crudă oară
Grozav eu am jurat
Să smulg din peptul meu afară
Amoru-mi infocat.

L'am smuls!... și mult in depărtare
Am plâns și am jălit
Pân timpul blând, cu indurare,
Durerea mi-a gonit.

Și azi din nou ca mai nainte
Simt un suspin amar
Și vîd o lacrimă ferbinte
In ochi lucindu-mi ear...

Ce vrei tu, lacrimă amară
Ce vrei, adânc suspin,
Vrei tu ca să înceapă eară
Amorul ș'al meu chin?

Nu! — grabnic lacrima va trece,
Pe cer cum trece-un nor
Stropind duios mormântul rece
Al stinsului amor.

DUPĂ FURTUNĂ.

Pe cer s'adună nor peste nor
Furtuna muge spăimântător,
Vijie vântul, trăsnetul pică,
Pământul geme și se despică! —
Dar totul trece, furtuna sboară
Liniștea morții jos se coboară
Și după trăsnet, fulger și vânt
Urmează groaza unui mormânt. —
Și'n al meu suflet nor peste nor
Se grămădise spăimântător,
Amor și ură crud vijieau
Inimă 'n doue mi-o dispicau.
Dar astăzi toate, toate-au trecut
Și'n groaza morții s'au prefăcut.

Nici o simțire nu mai e vie
Inima-mi este goală, pustie,
Cutrier lumea rătăcitor
Fără de ură, fără de amor.

PROSĂ ȘI POESIE.

Și eu ca mulți alții
Am fost fericit
Am iubit odată
Și am fost iubit.

Dulcea mea simțire
Însă m'a lăsat
Și nici o cântare
Nu mi-a inspirat.

Anii se trecură
Și nefericit
Eu am iubit eară
Și n'am fost iubit.

Atuncea puternic
Am fost inspirat
Și de-a mea durere
Mult, mult am cântat.

Fericirea-i prosă
Ce trece curând
Ea este comună
La toți pe pământ,

Dar nefericirea
E un dar ceresc
Ce numai poeții
Aleșii simțesc.

PĂRERE DE RĂU.

A scăpa de-a mea durere
Multă vreme am dorit
Să mai pot simți plăcere
Să fiu încă fericit.

Azi s'au dus a mele chinuri
Și s'au stins din al meu pept,
Dintr'un vis lung de suspinuri.
Și din lacrimi mă deștept.

Dar eu nu simțesc plăcere
Și sunt mai nefericit,
Căci, în loc de-a mea durere,
Simt un gol nemărginit.

Ah! ca mine nime 'n lume
Așa dulce n'a iubit
Ș'asa chinuri fără nume
Nime 'n lume n'a simțit.

Zile lungi de desperare,
Noți întregi de chin și plâns
Așa dulci, așa amare
Prea curând acum v'ați stins!

O! rămâi durere scumpă
Și oprește al tău sbor
Las' ca peptu-mi să se rumpă
Sfâșiat de tainic dor!

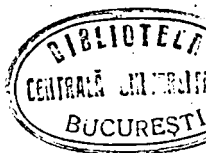
Inzadar! Totul dispare
Poesie, chin, amor,
In lumea nesimțitoare
Vai! remân nesimțitor!

CÂNTEC.

De voiți pe-a vieții cale
Fără dor și fără jale
Lin și paclnic să pășiți,
Nu iubiți!

De nu vreți ca in suspinuri
Și in lacrimi și in chinuri
Soarta voastră s'o jăliți,
Nu iubiți!

Și cuprinși de desperare
Zile lungi și nopți amare
Moartea neagră s'o doriți,
Nu iubiți!

Dar de vreți și'n desperare
Să cântați cu inspirare
Dorul jalnic ce simțiți,
O iubiți!

Și uitând atunci pe sine
Fericirile divine
Ca prin vis să 'ntrezăriți,
O iubiți!

PINTRE NEGURI...

Pintre neguri de odată
O rază străbătù,
Acea rază luminată
Ai fost tu!

Un dor mândru de cântare
In peptu-mi se născù,
Blând isvorul d'inspirare
Ai fost tu!

Apăsat de chinuri grele
Un vis imi apărù,
Visul dulce-al vieții mele
Ai fost tu!

IMI TOT SPUI CĂ SUNT FERICE...

Imi tot spui că sînt ferice
Că am tot ce pot dori
Ah! aceasta n'o ai zice
Cînd mai bine tu mai şti.

De-ar străbate-a ta privire
In al sufletului fund
Ai vedea ce ingrijire
In adîncuri eu ascund.

Am o grijă mare, mare
Cît abie o pot purta
Ce'ncurînd a să m'oboare
Sub povara sa cea grea.

De sub vesela tulpină
Vezi cel șerpe pânditor
Cum s'aruncă și'nvenină
Pe voiosul trecător?

Astfel grija mea cea mare
Când gândesc c'o am uitat
De odată crud apare
Și mă mușcă 'nveninat.

Dar tu nu vrei a mă crede
Și-mi tot spui: ești fericit...
Nime 'n suflet nu mă vede
Decât gându-mi amarit!

INTOARCEREA.

Tênér de virstă și de simțire
Ședeam odată lâng'un isvor
Și lăsam ochii ș'a mea gândire
Să rătăcească pe placul lor.

Vedeam o moară care plutește
Pe riul verde ce alerga
Ș'o roată mare cum se 'nvârtește
C'un jalnic vuet in unda sa

Și peste apă dealuri plăcute
Impodobite cu mii de flori
Pe-ale sale coaste turme tăcute
Și sus pe ceruri fantastici nori,

Ear inspre sară, din depărtare,
Un gingaș fluer se auzea
Sunând o dulce, dulce cântare
Ce-adânc in suflet imi pătrundea.

Un ce atuncea fără de nume
Un straniu, mare, puternic dor
De pe pământuri spre-o altă lume
Lua cu mine un tainic sbor. —

Deatunci de-a rândul ani mulți sburară
Și lumea 'ntreagă am colindat
Pân ce destinul m'aduse eară
Lângă pârâul cel incântat

Și ear mă pusei ca mai nainte
Pe malul verde lângă isvor
Lăsând ochirea și a mea minte
Să ratăcească pe placul lor

Ș'a mea ochire revăzu eară
Plăcute dealuri cu mii de flori,
Turme tăcute, roată și moară
Și sus pe ceruri fantastici nori,

Și ear pe-un fluer in depărtare
Un dulce cântec am auzit
Tot ca 'nainte, nici o schimbare —
Ah! numai dorul n'a mai venit!

FARMECUL.

Ce farmec mă incântă, ce naltă desfătare
Inundă al meu suflet pătuns de dulce dor?
Ah! inima-mi palpită cu nouă infocare
Și cu speranță june privesc în viitor,

Uitat'am toate-acele imagini nebuloase
Ce nendurat destinul făcū să intilnesc
A căror amintire simțeam că mă apasă
Știind c'a lor iubire nu pot să respăltesc.

Uitat'am și pe dinsa, fatala arătare,
Ce ani întregi de chinuri în suflet am purtat
Și unde drept respălătă găsit'am nepăsare,
Ironică zimbire ș'un suflet înghețat.

S'au stins acele toate in noapte și uitare
Azi cu speranță june privesc in viitor,
Un farmec mă incântă, o naltă desfătare
Inundă al meu suflet, pătuns de dulce dor.

Pe bolta cea albastră mii stele scânteiază
Dar toate fără de urmă in noapte redispar
Când împăratul lumii cu strălucinde raze
Maiestuos pe ceruri se nalță'n al său car,

Astfel de multe doruri, de multe suvenire
Neliniștitu-mi suflet grozav era cuprins
Dar stinse sunt azi toate de când cu strălucire
Amorul, mândru soare in pept mi s'au aprins.

S E R E N A D A .

Neguri dese, tenebroase
Trec peste pământ,
Noapte mai întunecoasă
Zace pe-al meu gând.

Lună tu, cu blânde raze!
Lună ce aştept,
Vin, ah! vino, luminează
Noaptea mea din pept.

N'auzi vocea-mi cum şopteşte
Plângeri de amor,
O! te-arată, fericeşte
Pe-un biet cântător,

Vocea mea tânguitoare
La vederea ta
Intr'un cânt de desfătare
Dulce s'ar schimba.

Lună tu, cu blânde raze
Lună ce aştept,
Vin, ah! vino, luminează
Noaptea mea din pept!

CE CAUT IN NOUE AMORURI...

Ce caut in noue amoruri,
Ce caut in noue visări
Și earăș cu gândul in nouri
Mă perd in dulci desfătări?

Și n'am învățat oare încă
Atâta cât am suferit
Că chinuri și jale adâncă
Sunt pururea crudul sfirșit? —

O! fie ori care sfirșire
Destinul ce vrea să ajung
Departe această gândire
Departe de mine-o alung,

Eu vreau să iubesc cu 'nfocare,
Perdut în visuri de-amor
Durerea nu poate fi mare
Cât este de mare-al meu dor!

Și earăș în noue amoruri
M'afund și'n noue visări
Și earăș cu gândul în nouri
Mă perd în dulci desfătări!

TÂNGUIRE.

Eu îți spuneam de chinuri,
De jalea mea cea grea,
De lacrimi, de suspinuri
Ce nu puteam uita

Și cum, fără de muștrare,
Iubita mă trada
Și cum acea trădare
Eu n'o puteam uita

Și gura-ți cu blândea
Duios mă mângăea
Spuind că'n tinereță
Dureri se pot uita,

Și când spuneai aceste,
Priveam în fața ta
Și gându-mi fără veste
Durerile uita:

Privit-am fără știre
Prea mult în fața ta
Căci dulcea ta privire
Ah! n'o mai pot uita!

G O A N A.

Aleargă, aleargă, fugare focos
Pe valea întinsă, prin codrul frunzos,

Aleargă, gonește în sbor neoprit
Cum zboară gândirea-mi spre chipul iubit!

Nu luce pe ceruri a lunii zimbire
Ce-odat'a fost martur l'a noastră iubire?

Aleargă, aleargă, fugare iubit
Căci eată atingem limanul dorit!

Ce fulger deodată înainte-mi lucește?
O casă albă în câmp se zărește,

Te-oprește, fugare, din lung sborul tău
Puternic se bate ah, sufletul meu!

Grozavă 'ndoeală, ce negru venin
Tu verși de odată in gându-mi senin,

Găsi-voiu credință, găsi-voiu uitare?
Raspundeți o! vânturi cu-a voastră suflare!

Dar nu! Necredință chiar dac'oiu afla
Cunosc ce-i durerea, dar nu știu răbda,

M'aștepte uitare, m'aștepte amor
Urmează fugare, selbaticul sbor!

INTĂIUL AMOR.

Se spune iubită, că omul in viață
Simțește puternic un singur amor,
De trece acesta, o vecinică ceață
Se lasă pe suflet nesimțitor.

Iubit'am odată cu dor și visare
Cu lacrimi de jale ce multe-am vărsat
Trecut'au amorul și chinuri amare
Ș'o ceață pe sufletul meu s'a lăsat.

Natura in juru-mi părea veștejită
Sufla un vânt rece, iernatic și greu
Ș'o frunză și alta cădea 'ngălbenită
Din trunchiul cel veșted, din sufletul meu.

Dar iarna nu trece și ear primăvară
Nu 'nvie pământul cu mândre șoptiri?
Ea trece, ea trece, ah, azi iubesc eară
Cu-aceeași visare, cu-aceleași simțiri!

Greșit care crede că omul in viață
Odată iubește cu visuri și dor
E june-al meu suflet și fără de ceață,
Amorul ori care e 'ntăiul amor!

ZIOA ȘI NOAPTEA.

Zioa și noaptea cum se urmează
Una cu soare strălucitor
Alta obscură, plină de groază
Și de fior,

Așa noi trecem a vieții cale
Când prin momente dulci de plăceri.
Când cădem earăș in griji, in jale
Și in dureri.

Nime nu creadă că desperare
I-a fost menită hotăritor
Căci după noapte nu vine soare
Strălucitor ?

Nu creadă nime, plăceri divine
Că-i sînt menite in viitor
Căci după soare noaptea nu vine
Cu-al ei fior ?

Amar de omul fără putere
Ce simțind peptul de chin cuprins,
Își pleacă fruntea și de durere
Se las' invins !

Ferice însă acela care
Simțindu-și peptul de chin sfărmat,
Incet urmează a sa cărare
Și resignat !

INSPRE MARE.

Inspre-a mării nalte maluri
Mă impinge al meu gând
Unde urieșe valuri
Se aruncă spumegând,

Unde paserea de mare
Intre apă și'ntre nor
Spre perduta depărtare
Iși intinde lungul sbor.

Unde es de pinte spume
Pești cu chipul monstruos
Să ne spue de-altă lume
Jos din fundul misterios.

Ah! cu-a păserii de mare
Lung, nemăsuratul sbor
A mea lungă aspirare
Acolo voi u s'o măsor,

Cu figura monstruoasă
Ce s'arată jos din fund
In cea lume misterioasă
Voi u cu dinsa să m'afund

Și cu undele pornite
Când de stîncă se sdrobesc
Așteptările-mi sdrobite
Se aseamen eu voesc,

Ear când valurile line
Adormi-vor nemișcat
Melancolic să suspine
Al meu pept induișat!...

Inspre mare!

.....

TABLOU.

Apus de soare —
Palide raze
Blând colorează
Intinsa mare.

Intreaga fire,
Aer și undă
Se acufundă
In adormire,

Ce punct in zare
Alb strălucește?
Un vas plutește
In nemișcare.

UNEI FEMEI.

Câte sânt daruri divine cu toate ai fost inzestrată,
Mândră ești ca Junone, ca Venere ești de frumoasă,
Nobilă, naltă in cuget, ca înțeleapta Minerva
Inșă ah! ca Diana ești rece și nesimțitoare.

TRISTEȚA.

Trecute sânt acele timpuri blânde
De primavară, de întâiu amor
Când me primblam pe câmpuri inverzende
Și nu zăream pe ceruri nici un nor
Și inima-mi de-amor induioșată
Plutea in visuri dulce legănată,

Când nu credeam că viața ar fi tristă
Precum poetul cântă 'n jalea sa,
Căci dac'ar fi, cum ar putea s'există
O fericire naltă ca a mea?
Când n'aș fi dat pentr'o împărăție
Din al meu suflet mândra bogăție,

Trecută e și vara cea ferbinte
Când sub un soare sêc și arzător
Simții de odată'n mine cum s'aprinde
Un chin grozav, un lung, selbatic dor,
Când nopți și zile 'n crudă desperare
Vărsam șiroiu de lacrimi amare,

Când rătăceam prin căi și țări străine
Cu un pumnar in peptu-mi sângerând
Fugind de toți, voind să fug de mine
Dar ca să smulg pumnarul neputând,
Când aveam numai din întreaga lume
O rană'n pept, pe buz'un dulce nume.

Toamna acum cu pasuri prea grăbite
De mine ah! acum s'au apropiat
Privesc in juru-mi: frunzi îngălbenite
Zac imprăștiate lâng'un trunchiu uscat
Și pe deasupra 'n bolta 'ntunecoasă
S'adună neguri reci și fioroase.

Ce mi-a rămas? O palid' amintire
Ca de-o poveste ce-aș fi auzit
Când prin șoptiri voeau in adormire
Să legene copilul ostenit,
Imagini dulci ce mintea adormită
Transportă'n vis, in noapte învălătită.

Și eată, eată trista iarnă vine
Cu asprul ochiu, cu suflul său ghețos

Când voiu vedea privind in jur de mine
Sus cerul trist și trist pământul jos.
Atunci omăt și crudă vijelire
Va ingropa și slaba amintire.

S O N E T.

In somn grădina pare cufundată
N'auzi pe ramuri nici o păserică,
Incet din flori parfumul se ridică
Și al meu suflet dulce il imbată.

Și gândul meu se 'ntoarce 'n vremi trecute
Imagini vechi nainte-mi sa arată
Atât de vii precum au fost odată
Și ce credeam din minte-mi dispărute.

Ved oare dulci și seri incântătoare
Ved zile negre, chin și desperare
Și printre ele-un chip plin de mândrie

Zimbesc acestor visuri de juneță
Ș'apoi m'afund cu 'ncetul in tristeță
Gândind l'a lumii nestatornicie.

AMICULUI MEU MIHAIL CORNE.

Tu nu cânti a ta durere
Și ascunzi al tîu suspin,
Nu știi tu că in tăcere
Se mărește al tîu chin?

Rencordează a ta liră
Și rencepe al tîu cânt
Căci nimica nu inspiră
Ca durerea pe pămînt.

Și cînd anii se vor trece
Și'ncercări și mari nevoi
Vor cădea in iarna rece
A vieții peste noi,

Vei ceti a ta cântare
C'un melancolic suris.
Și trecuta desperare
Va părea un dulce vis.

LUI ALEXANDRI.

Nel mezzo del cammin di nostra vita
Mi ritrovai per una selva oscura.

Dante.

Grădina cea umbrită acuma părăsisem
De care e copilul întâi incunjurat
Și, deschizând porțița, în câmp acum eșisem
Ce verde înainte-mi era desfășurat.

Câmpia inverzită părea nemăsurată,
Lucea în dulci podoabe de mii și mii de flori
Și pe deasupra bolta albastru colorată
La inspiratul june zimbea fără de nori.

Și plin de dor și visuri, cu pasuri călătoare
Pe câmp tot înainte mergeam neingrijit,

Cuprins de-un dulce farmec, priveam cu desfătare
Câmpia nesfirșită și cerul nesfirșit.

Deodată însă câmpul prin arbori se ascunde
Ș'al cerului albastru de nori e coperit
Grăbesc a mele pasuri și grija mă pătrunde
Tresăre al meu suflet de rele prevestit.

Și eată 'ntr'o pădure obscură și tăcută
Deodată, fără veste, mă văd rătăcitor,
Se 'ntunecă lumina, cărarea e percută
In jur, in sus, in mine tăcere și fior!

In spaimă și in chinuri, cu noapte 'ntunecoasă
Cu vânturi, cu furtune, mă lupt necontenit,
De 'ntorc a mele gânduri, câmpia cea frumoasă
Mai mult amar aduce in peptu-mi amarit.

Și'n jur și inspre ceruri indrept in desperare
Tânguitoarea voace, chemând un ajutor:
In jur selbatici fiare, sus buhne cobitoare
Răspund l'a mele plângeri cu vaetele lor.

Se trece-o zi și alta ș'a treia le urmează
Dar ochiul meu nu vede al codrului hotar,
Și când din vreme 'n vreme furtuna incetează
Perduta fericire tot caut in zadar!

.....

O tu! care acuma pădurea 'ntunecată
De mult ai părăsit-o, lungi timpuri rătăcind
Pe-a cărui frunte anii și gloria bogată
Au pus coroane doue, de laur și de-argint,

O, spune-mi cum in timpuri de griji și chinuri grele,
Când apăsa pe peptu-ți al oamenilor rău
Știași cu *Lăcrimioare* și *Mărgăritarele*
Să legeni in dulci cânturi atunci sufletul tău?

Și când destinul negru, cu litere fatale
Scria a tale doruri etern să nu 'mplinești,
Cum ai cântat pe fluer tu doinele de jale
Și ai cules comoare de cânturi bătrânești;

Invață-mă, ca tine să aflu in gândire
Cer, câmpuri mai frumoase, decât ce am lăsat
Pân voiu găsi odată a codrului sfirșire
Și voiu ești in vale de-o cârjă răzemat.

Și dacă hotărită mi-a fost numai durere
Să aflu din al soartei ș'al oamenilor rău
La alții care sufer să las o mângăere
Precum mi-ai dat tu mie cu dulce cântul tău.

Atunci ca tine mândru să merg spre o grădină
Cu frunte coronată, cu suflet mulțămit,
Grădină 'n care doruri și patimi se alină
In liniște cerească și fără de sfirșit.

COPILUL LA PÊRĂU

DIN SCHILLER

La isvor ședea copilul
Floricele culegea
Și le vede respândite
Cum in valuri se perdea.
Așa curg a mele zile
Ca isvorul nencetat
Și se usc' a mea junie
Precum floarea s'a uscat.

Nu 'ntrebați decé 'n junie
Eu jălesc cu chin 'n mine
Tot e vesel și spereaza
Primăvara când revine.
Dar aceste mii de glasuri
A naturei deșteptate
Vail trezesc in al meu suflet
Suferinți infricoșate.

Ce-mi fac mie flori, verdeață
Care 'n Mai au resărit
Una caut: e aproape
Dar departe nesfirșit.
In zadar a mele brațe
Tind spre dinsa cu amor
Al meu braț ah! n'o atinge
Și tot crește al meu dor.

Vino, vin' frumoasă mândră
Din inaltul tău palat:
Flori, copile-a primăverii
Pe-a ta cale-am presurat,
Auzi lunca cum resună
Și isvoare cum șoptesc?
Loc destul e 'ntr'o colibă
Pentru doi ce se iubesc.

ADIO A LUI HECTOR

DIN SCHILLER

„Vrei să mă lași Hector, să te desparți de mine
S'alergi unde Achile cu neinvinse mâne
Aduce lui Patrocle sacrificiu cumplit,
Cine pe copilu-ți va învăța oare
Arcul să incoarde, Zeii să onoare
Când de negrul Xantus vei fi inghițit?

— Șterge-a tale lacrimi, scumpa mea soție
Un ferbinte dor mă cheamă 'n bătălie.
Vezi acești doi umeri poartă Ilium,
Astyanax remăe in divină pază
Spre-a țării mântuire Hector vrea să cază
Și noi ne vedem earăș in Elysium.

„Ah! n'am să-ți mai aud a armelor sunare
Și ferul tău viteaz va rugini 'n uitare
Al lui Priam eroic sânge va perli,
Ai să te duci in țermuri seci, intunecoase
Unde Cocytus plânge prin șesuri năsipoase
Ș'al tău amor in Lethe va muri.

— Ori ce dor puternic, ori ce cugetare
Să 'nec vreau in a Lethei intunecată mare
Inșă nu ș'al meu amor.
Auzi cum cruntul dușman asalt' a noastre ziduri?
Incinge-mi mândra spadă, gonește negre gânduri
In Lethe nu se stinge iubirea lui Hector.

A M A L I A

DIN SCHILLER

Frumos era ca ângerii din raiu
Sufletul său era înalt și mare
Ochiul său blând ca soarele de Maiu
Când îl reflectă oglindoasa mare.

Imbrătoșarea sa: selbatică simțire,
A noastre inimi puternic palpitând,
Auz și glas pierdute în uimire
Ș'al nostru suflet spre ceruri virtejând.

Sărutul său: divină desfătare;
Ca două flăcări care se unesc,
Ca sunările harpei ce'n împreunare
Form' un acord armonios, ceresc,

Astfel și noi de-o singură simțire
- De-un singur dor ferbinte infocați,
Suflet în suflet, uităm în rătăcire
Lumea în jurul a doi inamorați. —

S'a dus, deatunci nu știu ce-i fericire
Speranța-i stinsă, viața e un chin
S'a dus! nu am de cât o amintire
Ce se resum' într'un amar suspin.

R O M A N Ț A

DIN VICTOR HUGO

Dacă nu ai nimic a-mi spune
De ce te-apropii nencetat
Cu-al tău suris ce, prin minune,
Ar nebunî pe-un împărat.

Dacă nu ai nimic a-mi zice
De ce-mi stringi dulce mâna mea
In visul gingaș și fericit
Care-l visezi in calea ta?

Dacă voești să fug de tine
De ce pe aicea vii și treci?
Când te zăresc, simțesc in mine
De dor și grijă fiori reci.

V I S U L

DIN GERMI.

Odat' un vis frumos visam
Etern al t eu eu mă credeam
Eram ferice nedescris,
A fost, a fost un dulce vis.

Ce m ndr  via a imi părea
A ta imagine-mi schimba
Bordeiul mic in paradis,
A fost, a fost un dulce vis.

Ceteam in ochiul t eu duios
Tot ce e bun, măreț, frumos
In universul ist deschis
A fost, a fost un dulce vis.

Ades cu mintea in uimire
Eu ascultam a ta vorbire
Și priveam blândul tău suris,
A fost, a fost un dulce vis!

Vai mie! Ca o nălucire
S'a stins a visului lucire
Singur sânt astăzi și proscris,
Te-ai dus, te-ai dus o, dulce vis!

LA FEREAȘTRĂ.

I.

Pe gânduri la fereastră eu stau ș'a mea privire
Se 'ntinde pe cetate, pe vesele câmpii
Pe dealuri coperite cu pomi, grădini și vii
Pân' unde colo'n codru s'ascunde-o mânăstire.

Ici jos, unde orașul spre vale se abate
Se vede-o casă mare, cu zidiri nalte, suri
Naintea cărei umblă lungi șiruri de trăsuri
Purtate de mașine pe căi in fer lucrate.

Aici e șuer, strigăt și sgomot și mișcare
Din ori ce părți a lumii vin mii și ear pornesc

Ca roiuri de albine s'aude cum foesc...
Ce pas al omenirii nemărginit de mare!

Zadarnic! Nu aceasta atrage-a mea privire
Trec răpede deasupra cu ochiu nepăsător
Și adâncit în gânduri, mă uit cu tainic dor
Colo unde s'ascunde tăcuta mânăstire!

II.

Frumoasă zi de toamnă — Privind în depărtare
Prin a ochenei steclă, eu văd colo în vii
Cum lucrători mulțime, bărbați, femei, copii
Culeg a viței roadă în veselă mișcare.

Ici unii taie struguri, pe umăr cu ciubere
Spre crama recoroasă văd alții alergând,
Deacolo în mari vase cu cofa văd turnând
A poamei dulce zamă, azi fără de putere.

Câți ani trebui să treacă pân vinul acest june
Cu grijă de a zilei lumină apărat
Pus dintr'un vas în altul, hrănit și căutat
Va dîsfăta odată și vesel va dispune!

O juni! ce-a voastre scrieri voiți cu nerăbdare
Să 'mprăștieți in grabă și slavă s'adunați,
Mult timp a le ascunde in taină învățați,
De vreți s'aducă lumii plăcere, desfătare!

III.

Venise apa mare; cu strașnică putere
Din albia îngustă afară s'asvirlea
Și'n valuri sgomotoase prin case năvălea,
Ducând cu ea ori unde urgie și durere.

Ici, colo pînre spume plutesc la suprafață
Unelte, mese, paturi, ușori, stilpi risipiți,
Stau oameni goi pe maluri din ape-abia eșiți
Și'ntind spre-a lor avere neputincioase brațe.

Dar ce-i? Văd bine oare, colo unde plutește
Al unei mici colibe cazut acoperiș
Pe care cursul apei la vale-l ia orbiș,
Nu-i un copil ce șede în virf și blând zimbește?

Un copilaș! — El ține în mâni o jucărie
Cu care-a fost de mamă eri sara adormit
Și își urmează jocul voios și liniștit...
O vîrstă 'ncântătoare! O nevinovăție!

IV.

Arama trist resună; trec prapuri și fânare
Apoi, în lungi veștminte, vin preoții bătrâni,
Purtând a legii carte și crucea 'n a lor mâni,
Ear după dinșii carul în jalnică mișcare.

Prin perini de mătasă și flori împrăștiate
Se vede o figură frumoasă de bărbat
În haine de serbare cu grijă îmbrăcat,
Cu mâinile pe peptul ce-acum nu se mai bate.

Vai! O femeie 'n negru, de rude susținută,
Abia își poartă trupul cu pas șovăitor.
Ce față străvezie, ce ochiu rătăcitor...
Ai zice că-i o umbră, atât e de percută!

Feme, șterge-ți ochii, alung' a ta mahnire!
Privește chipul palid ce doarme-așa de lin
Și'nvață că el trece, scăpat de ori-ce chin,
La liniștea eternă, eterna fericire!

V.

Din zori de zi stăpânul din casa cea vecină
Ia greblă, stropitoare și sapă și cuțit
Și plin de hărnicie, în verdea lui grădină
La flori, la pomi, la drumuri lucrează mulțumit.

Apoi pe o terasă cu umbritoare vie
S'așază și admiră frumoasele lui flori.
„Un om cu-așa o viață ce bun trebui să fie,
— Gândeam — și pentru alții ce compătimitori!”

Dar ce-am aflat? Vecinul cu camete cumprite
Dispoae pe ori cine în lațu-i a căzut;
La pragul grădinuței plâng văduve-amărite
Și juni bogați odată, averea ce-au perdut!

Contrast ciudat și jalnic! Natură nențeleasă!
A omenirii gânduri înveci nu te pătrund:
În cel mai negru suflet sînt raze luminoase
Și vai, în cel mai nobil prăpastii fără fund!

VISURI MÂNDRE.

Visuri mândre de junie,
Mari speranțe, mari măhniri
Astăzi toate-mi sînteți mie
Abia slabe amintiri.

Liniștit pe a mea cale
Naintez cu sigur pas,
Deși ved colo in vale
Locul lungului popas.

Bêtrâneță, slăbăciune
Cu dureri ce vă 'ncunjor
V'aștept făr' amărăciune
Fără spaimă și fior.

Numai una nu-mi răpească
Timpul cel răutăcios
Incântarea-mi tinerească
Pentru tot ce e frumos!

NUMAI UNA NU-MI RĂPEASCĂ

IDEI ȘI MAXIME

Avant donc que d'écrire, apprenez à penser.

BOILEAU.

I

Un vis e fericirea: visăm neincetat
Când vom ajunge scopul pe care l'am sperat
C'atuncea vom găsi-o; *având* ce am dorit
Vedem că ea acolo n'a fost de intilnit
Și cu melancolie ne 'ntoarcem in trecut
Visând la fericirea ce-odat' am fi avut.
Căci palid e prezentul: trecut și viitor
Le colorăm in visuri cu verde 'nfloritor
Și când atingem malul eternului abis
Vedem că fericirea și viaț'au fost un vis.

II

Fruntea împovărată de veacuri și de furtune
Trist în jos spre pământ pleacă bătrânul stejar
Dar de jur împrejur, păzite de largile ramuri,
Mii de mlădițe răsar, vesel spre ceruri privind.

III

Fără nume, făr' avere,
Talent, spirit și putere
C'un grăunte de noroc,
Orb te-aruncă 'n lumea mare
Și-i întrece pe ori-care
In al vieții straniu joc.

IV

Precum pe teatru, așa în lume
Unul e rege impurpurat,
Ostaș e altul cu falnic nume,
Filosof unul, altul bogat.

Dar cum pe urmă, când strălucire
Rol, nume, haine a părăsit
Rămâne numai, plin de-amărire,
Biet comediantul nefericit,

Așa privirea mai adâncită
Și'n lumea noastră de-i cufunda
O! ce miserie nemărginită
În ori-ce suflet tu ai afla!

V

Vă mirați că în petreceri la vecini și la vecine
Dimineața, ziua, sara îl găsiți neconținut
Dar sormanul ce să facă? Dacă singur e cu sine,
Sindrofia-i pre comună să nu moară de urit.

VI

DOMNUL X.

Te lauzi cu trufie și crezi că ești bogat,
Căci mii de pungi de aur in lăzi ai indesat!
Tu ești sărac, sorman! Dac'ai avea din lume
Tot aurul ce'n funduri ascund a mării spume
Și arde sub pământuri, el *tot* n'ar compensa
Inima ta săracă și goală mintea ta!

VII

Când amor n'am căutat
Mult amor am inspirat —
Amor mult când am simțit
Cu receal' am fost privit.
Acum tot de socotesc
Ved că'n *plus* eu mă gălesc.

VIII

Zadarnic cu putere ții ochiul tău închis
De te-ai trezit din somnu-ți s'a dus frumosul vis,
Zadarnic doruri stinse rechiamă vocea ta
Amorul din cenușă nu poate renvia.

. IX

Dați amorul ce vă cere
Un biet suflet în durere
Și-ți da indoit,
Dați atuncea când vi-l cere
Bietul suflet în durere
Și-ți da inmiit.

X

De simți vr'o *bucurie*, la nime să n'o spui,
Ci cu lăcăți de-aramă in suflet s'o incui
Căci fără de pă sare, de nu cu pismuire
Privește reaoa lume inalta-ți fericire.

De simți vre o *durere*, tu earăș să n'o spui,
Ci tot așa puternic in suflet s'o incui
Caci făr' de indurare, de nu cu mulțămire
Privește reaoa lume, a ta nefericire.

XI

Pentru atâta necaz și grijă și chin și durere
Crezi tu, sermane poet, că slava te va respăli?
O, speranță deșartă, o, amăgire amară!
Slava vei dobândi-o când singur nu vei mai fi!

XII

Cum privește spectatorul
Care șede'n depărtare
Comedia și decorul
Ca o lume de 'ncântare,

Astfel in copilărie
Când privim in viitor
Visăm numai feerie,
Poesie și amor.

Dar *actorul* precum știe
Că palaturi aurite
Sunt in loc de feerie
Pânzi și scânduri zugrăvite,

Aşa noi la bătrânețe
Când actori am devenit
Vedem scena tristei viețe
Ca decor rău zugrăvit.

XIII

CĂTRĂ AMICI.

Unui clădește fantastice lumi Melpomena măreață
Se desfătează un altul in brațele Venerii dulce
Mândră coroană incinge pe fruntea ta Calliope,
Eu melancolic visez cu Erato simțitoarea.

XIV

Toți sânt răi și lumea-i sacă
Nu 'ncetezi a tot striga,
Vezi cu tine de te 'mpacă
Și cu toți te-i împăca.

XV

De ai o idee, in scris s'o pui indata
De ai o iubita, condu-o la altar,
Căci lesne trecând timpul iubita e uitată,
Căci lesne sburând gândul ideile dispar.

XVI

Un moment numai in a ta viață
Stai cu norocul față in față.
Prinde-l atuncea și cu putere
Pune-l in lanțuri, bagă-l in fere,
Căci dacă-ți scapă din mâni atuncea
Eternitatea nu-l mai aduce.

XVII

De te înșal' amicul, n'opune amărire
 Ci fi nepăsător,
De ce să-ți schinjui gândul cu goală tânguire?

De te trădează mândra, zugrum' a ta durere
 Și fi nepăsător,
De ce în al tău suflet să verși venin și fiere?

Ah! cât de sarbed fie a sta în nepăsare
E tot cu mult mai bine decât în griji amare.

XVIII

Pe al vieții munte
Se suie ușor
Cel fără de știință
Și fără de dor,

El n'are povară
De griji și de chin
Spre culme el sboară
Ca paserea lin,

Ș'aproape e culmea
Spre care-a țintit
Dar valea-i departe
De unde a pornit.

Dar ahl precum bătrânul slăbit, făr' de putere,
Acel ce de știință și dor e apăsât
Cu pasul mic, nesigur, cu grijă, cu durere
Abia in sus se urcă cu trupul incujbat:
Din peptu-i grea povara, povara grea din minte
Incet și greu o duce pe umeri, obosit
Și nesfârșit departe e culmea dinainte
Ș'aproape tot rămâne de unde a pornit.

XIX

Privesc cum luciul mării reflectă chipul meu
Privesc cum mă oglindă seninul ochiu al tău,

Dar mai adânc în funduri ce-ascund a mării unde,
Dar mai adânc în suflet o, spune-mi ce s'ascunde?

XX

Iubitul cu răceală tu vrei să pedepsești,
Copilă fără minte!
In peptul tău pedeapsa cum arde, nu simțești
Ca para de ferbinte?

XXI

Și oamenii și soarta de-or fi să te lovească
Mândria, demnitatea să nu te părăsească:
Mai bună e miseria cu fruntea înălțată
Decât cu injosire mărirea câștigată.
Și chiar de-ar fi să-ți dee a vieții fericire
Nu merită ea toată o singură 'njosire.

XXII

Ori care bunuri, ori ce avere
Pe care 'n lume mai mult iubești,
In dulci momente tu cu plăcere
Ai vrea cu alții să împărțești,

Resplata muncii îndelungate,
Ranguri și titluri ce-ai dobândi,
Onori cu jertfe greu câștigate,
Acele toate le-ai împărți.

Mai mult, coroana chiar cea de laur
Resplata sacralului foc arzător
Cu greu, dar da-vei ș'acest tesaur
Celui ce-ai crede mai meritor.

Numai un bine de care-ai parte
Ce porți în suflet ca 'nalt odor
Etern cu nime nu vei împarte:
Al mândrei tale dulce amor.

XXIII.

Când amicul te consultă
Cum îți place opul său,
Dacă-i bun, fă-i laudă multă
Nu-i-o spune dacă-i rău.

Pe-amicie de te jură
Să-i spui tot, tot ce gândești:
Laudă bunul, taci din gură
Despre răul ce găsești.

XXIV

Ce o s'ascuți mai bine, sau inimă sau minte?
Tot una-i, vântul soartei te mână înainte!

XXV

Ce-atâtea visuri, planuri, gătiri de viitor
Momentul este singur etern hotăritor.
Ani lungi pe peatră peatră, muncind ai aşăzat
Şi'n treacăt o furtună in vânt le-a spulberat
Ş'un edificiu fantastic visând ce-ai înălţa
La suflul intimplării crezi tu, va rezista?

XXVI

Precum peste mormântul amicului resare
Din țerină uscată veselitoare flori,
Las' pe durerea stinsă, speranța 'nfloritoare
Să reinvie vesel spre viață și amor.

Dar cum mergi câteodată o lacrimă de jale
Să verși lângă mormântul amicului pierdut
Astfel din vreme 'n vreme și gândurile tale
Jertfește-le cu jale amorului trecut.

XXVII

Ca slabele furnice ce făr' de incetare
Lucrează 'n neoprire și vecinică mișcare
Ca in curând să vadă cum fructul muncii lor
E spulberat deodată de vântul trecător,
Astfel a omenimii multime rătăcită
Lă trudă, și orbire e vecinic osindită.

Dar mândru ca un vultur ce mai presus de nori
Se 'nalță cătră ceruri in liberul său sbor
Și sus pe virf de munte cu liniște se pune,
Privind sub el a lumii mișcatele furtune:
Astfel e înțeleptul al cărui gând intins
De trudă și orbire rămâne necuprins.

Ferice care poate — de mii de ori ferice —
L'a 'nțelepciunii culme in sbor să se ridice
Și din nalțimea-i mândră să vadă 'n nepăsare
A omenimii oarbă și miseră mișcare.

TABLA DE MATERII

Satire

	<u>Pag.</u>
Satira I. Luxița	7
Satira II. La câțiva autori contimporani	15
Satira III. Domnului B. P. Hasdău.	22
Satira IV. Politicale	29
Satira V. Supărăcioșii	39
Satira VI. Advocatul	47
Satira VII. Amicul Sandu	56
Satira VIII. Aristip	63
Satira IX. Fațarnicii	71

Epistole

Epistola I. Cătră Elisabeta Doamna	81
Epistola II. Cătră Alecsandri.	86
Epistola III. Cătră N. Gane	92
Epistola IV. Cătră Maiorescu	97
Epistola V. Cătră A. Naum	103

Miron și Florica, idilă

	<u>Pag.</u>
Cântul I. Sfântul Gheorghe	111
Cântul II. Părinții	121
Cântul III. Copiii	131
Cântul IV. Sfătuitoarii	136
Cântul V. Ursita.	145

Balade

Domnița și Robul	153
Osinditul	159
Două zile	169
Kaher	172
Iezid	175
Mervan	179
Don Ramiro (din Heine)	183

Poesii lirice

Două viețe	193
Prigonire	195
La pârâu	197
Câte versuri	199
Jurământ	200
Respuns.	202
Aur și Argint	204
O rază de Amor.	205
Idealul meu	207
În dulcea lună Mai	210
Durere	212
Senin și Furtună	214
Adio la * *	216

	<u>Pag</u>
Orlogiul	218
Adio	219
Inzadar	220
Dor	221
Nepăsare	223
Ani intregi	224
Nehotărire	226
Lângă Marea	228
Când o vedeam	230
O dorință.	231
Pentru ce cu intristare	233
Presimțire	234
Un toporaș	236
Melancolie.	238
Cătră o copilă.	240
Un vis	242
Mângâiere.	244
Revederea.	246
Ultima lacrimă.	248
După furtună	250
Proză și Poesie.	252
Părere de rău	254
Cântec	256
Pintre neguri	257
Imi tot spui că sunt ferice	259
Intoarcerea	261
Farmecul	263
Serenadă	265
Ce caut in noue amoruri	267
Tânguire	269
Goana	271
Intâiul Amor	273
Zioa și Noaptea	275

	<u>Pag.</u>
Înspre mare	277
Tablou	279
Unei femei	280
Tristețã	281
Sonet.	284
Amicului meu Mihail Cornea.	285
Lui Alexandri	287
Copilul la pârâu (din Schiller)	290
Adio a lui Hector (din Schiller)	292
Amalia (din Schiller)	294
Romanțã (din Victor Hugo)	296
Visul (din Germ.)	297
La fereastrã :	
I	298
II	301
III	303
IV	305
V	307
Visuri mândre	309

Idei și Maxime

I—XXVII	313—342
-------------------	---------

